

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: Αστικό Δίκαιο (όνομα του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών)
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Αστικό Δίκαιο και Νέες Τεχνολογίες
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2018-2019

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Νεκταρίας-Μαρίας Δαμιανού Μπονάτσου
A.M.:7340010218017

**«Ζητήματα όρων και επιτρεπτού της επεξεργασίας
δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων»**

Επιβλέποντες:

- α) Κωνσταντίνος Χριστοδούλου
- β) Ιωάννα Κονδύλη
- γ) Γεώργιος Λαδογιάννης

Αθήνα, 30/09/2019

Copyright © [*Νεκταρία - Μαρία Μπονάτσου,20/01/2020*]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ.1
II. Η ένταξη των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	Σελ. 3-16
II.A. Ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	Σελ.4-5
II.B. Η ειδική κατηγορία των δεδομένων που αφορούν την υγεία	Σελ.5-10
II.Γ. Η ειδική κατηγορία των γενετικών δεδομένων	Σελ.10-16
II.Γ.1. Η ιδιαιτερότητα των γενετικών δεδομένων και η προβληματική της per se προστασίας.	Σελ.10-12
II.Γ.2. Εννοιολογική και ρυθμιστική οριοθέτηση των γενετικών δεδομένων	Σελ.12-16
III. Όροι και επιτρεπτό της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων – Η διαδοχή των παραδοχών της ΑΠΔΠΧ από τα κελεύσματα του Κανονισμού ΕΕ 2016 / 679	Σελ.16-92
III.A. Ουσιαστικά ζητήματα όρων και επιτρεπτού της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού 2016 / 679	Σελ.16-19
III.A.1. Ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 2016 / 679 και επιτρεπτό της επεξεργασίας	Σελ.20-22
III.A.2. Νομικές βάσεις εξαιρέσεως από την απαγόρευση επεξεργασίας	Σελ.22-59
III.A.2.α. Η συγκατάθεση του υποκειμένου	Σελ.24 - 30
III.A.2.β. Εργατικό δίκαιο, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία	Σελ.30-38
III.A.2.γ. Προστασία ζωτικού συμφέροντος	Σελ.38
III.A.2.δ. Δράση ιδρυμάτων ειδικών στόχων	Σελ.38-39
III.A.2.ε. Δημοσιοποίηση δεδομένων από το υποκείμενο	Σελ.39
III.A.2.στ. Άσκηση νομικών αξιώσεων	Σελ.39-46
III.A.2.ζ. Ουσιαστικό δημόσιο συμφέρον	Σελ.46
III.A.2.η. Παροχή υπηρεσιών υγείας	Σελ.46-49
III.A.2.θ. Δημόσιο συμφέρον στον τομέα της υγείας	Σελ.49-51
III.A.2.ι. Αρχαιοθήκη και έρευνα	Σελ. 51-59
III.A.3. Σύστημα γενικών αρχών σύννομης επεξεργασίας	Σελ.59-69
III.A.3.α. Αρχή νομιμότητας	Σελ.60-62
III.A.3.β. Αρχή του σκοπού	Σελ.62-66
III.A.3.γ. Αρχή της ελαχιστοποίησης	Σελ.66-67
III.A.3.δ. Αρχή της ακρίβειας	Σελ.67
III.A.3.ε. Αρχή του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης	Σελ.67

III.A.3.στ. Αρχή ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας	Σελ.67-68
III.A.3.ζ. Αρχή της λογοδοσίας	Σελ68
III.A.4. Το πλέγμα των δικαιωμάτων του υποκειμένου και το επιτρεπτό της επεξεργασίας	Σελ.69-77
III.A.4.α. Ενημέρωση	Σελ70
III.A.4.β. Πρόσβαση	Σελ.70-74
III.A.4.γ. Διόρθωση	Σελ.74
III.A.4.δ. Διαγραφή (λήθη)	Σελ.74-75
III.A.4.ε. Φορητότητα	Σελ.75-76
III.A.4.στ. Εναντίωση στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων	Σελ.76-77
III.B. Διαδικαστικά ζητήματα και όροι του επιτρεπτού της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού 2016 / 679	Σελ.77-92
III.B.1. Κατάργηση διαδικαστικής προϋπόθεσης προηγούμενης άδειας της εθνικής αρχής	Σελ.78-81
III.B.2. Χαρτογράφηση Δεδομένων και τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων προσωπικών δεδομένων (Data Mapping – Data Inventory)	Σελ.81-82
III.B.3. Εκπόνηση Μελέτης Εκτίμησης Αντικτύπου (Data Protection Impact Assessment)	Σελ.83-86
III.B.4. Ορισμός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)	Σελ.86-88
III.B.5. Σχεδίαση και Υλοποίηση Συγκεκριμένου Προγράμματος Συμμόρφωσης.	Σελ.88-92
III.B.5.α. Έλεγχος Πληροφοριακών και νομικών συστημάτων (IT and Legal Audit) - Αποτύπωση υπάρχουσας κατάστασης (Gap Analysis)- Εφαρμογή μέτρων ασφαλείας	Σελ.89-91
III.B.5.β. Σχεδιασμός κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών	Σελ.91-92
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	Σελ.93-94

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα δεδομένα υγείας και τα γενετικά δεδομένα, αποτελούν δύο έννοιες που διεκδικούν σημαντική θέση στο δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων, **αφενός** για λόγους ορολογικούς, καθώς χρήζουν διευκρίνισης από παρεμφερείς έννοιες, εξελίσσονται εννοιολογικά παράλληλα με την επιστήμη και καθίσταται δυσχερής ο προσδιορισμός του εννοιολογικού τους πυρήνα, **αφετέρου** για τις παραμέτρους της ένταξής τους στο ρυθμιστικό πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η σύνδεσή τους με πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης ευαίσθητες, μοναδικές και απόρρητες, καθιστά επιτακτική την ανάγκη για αυξημένη προστασία τους και για την υιοθέτηση ρυθμιστικού πλαισίου που θα εξασφαλίζει παράλληλα την εποικοδομητική αξιοποίησή τους τόσο προς όφελος του υποκειμένου των δεδομένων όσο και προς εξυπηρέτηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος και επιστημονικού ενδιαφέροντος.

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, με σημείο εκκίνησης τον Κανονισμό 2016 / 679 και τις μεταβολές που έχει επιφέρει στο πεδίο της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θα γίνει προσπάθεια: **α)** στο πρώτο μέρος να οριοθετηθούν εννοιολογικά και ρυθμιστικά οι ανωτέρω έννοιες, εντός του παρόντος και του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου, **β)** στο δεύτερο μέρος να διευκρινιστούν ουσιαστικά ζητήματα όρων και επιτρεπτού της επεξεργασίας **γ)** στο τρίτο μέρος να διευκρινιστούν διαδικαστικά ζητήματα όρων και επιτρεπτού της επεξεργασίας. Παράλληλα με την παρουσίαση του πλαισίου που τίθεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016 / 679, θα γίνεται όσο τον δυνατόν συνοπτική και περιπτωσιολογική αναφορά των πορισμάτων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, σχετικά με τα αντίστοιχα τεθειμένα ζητήματα στο πλαίσιο του προηγούμενου νομοθετικού πλαισίου, ώστε να εντοπιστούν το δυνατόν ομοιότητες και διαφοροποιήσεις.

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας δεν θα εξεταστούν τα ζητήματα που τίθενται σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων γενετικών και δεδομένων υγείας στο πλαίσιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2016 / 680, καθώς αποτελεί χωριστό ρυθμιστικό πλαίσιο που απαιτεί ειδική προσέγγιση. Επίσης δεν θα εξεταστεί ο εφαρμοστικός νόμος 4624/2019, λόγω του πρόσφατου της έκδοσής του.

II. Η ένταξη των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Προσωπικά δεδομένα, αποτελούν όλες οι πληροφορίες που αναφέρονται σε φυσικά πρόσωπα, των οποίων η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί άμεσα ή έμμεσα βάσει συγκεκριμένων στοιχείων¹, όπως ενδεικτικά η διεύθυνση, η ημερομηνία γεννήσεως, ο αριθμός ασφαλισμένου, οι προτιμήσεις και οι ασχολίες ενός προσώπου². Έχει διατυπωθεί ότι ως *δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα* νοείται κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων³. Άλλως έχει διατυπωθεί ότι ως δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα νοείται κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο⁴ φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»)⁵.

Οι σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις και η επιστημονική πρόοδος με αντικείμενο τον άνθρωπο και τις ιδιότητές του τον αφήνουν έκθετο στους κινδύνους παρακολούθησης, χειραγώγησης κα ελέγχου. Ο κίνδυνος σφετερισμού της ατομικότητας και μοναδικότητας κάθε ανθρώπου, δεν προέρχεται πλέον αποκλειστικά από την κρατική εξουσία, αλλά και από την ιδιωτική πρωτοβουλία⁶. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, χωρίς διάκριση μεταξύ ιδιωτικού, δημόσιου, επαγγελματικού ή προσωπικού βίου, προσανατολίζεται στη θέσπιση θετικών κανόνων σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας των δεδομένων, με κεντρικό άξονα την επεξεργασία με χρήση της πληροφορικής, που αναγνωρίζεται ήδη ως ιδιαίτερος συντελεστής της παραγωγής, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της επεξεργασίας για την κατάφαση της νομιμότητάς της⁷. Συνεπώς, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διακρίνεται από το αυτοτελές δικαίωμα στην προστασία του ιδιωτικού βίου, αφού το περιεχόμενο των δύο δικαιωμάτων τέμνεται χωρίς να ταυτίζεται⁸.

¹ Καρδασιάδου, Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υγείας από τους φορείς υπηρεσιών υγείας και κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, σε Δίκαιο στην ψηφιακή εποχή (Προστασία Προσωπικότητας – Σύγχρονες μορφές εγκλήματος – Ηλεκτρονικό Επιχειρείν), 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο e – ΘΕΜΙΣ, Βόλος 9-10 Μαρτίου 2012, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σελ. 13

² ΔΕΕ, C- 101/2001 (06-11-2003)

³ Αρ.2 παρ. α ν. 2472/1997

⁴ το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου

⁵ Αρ. 4 παρ.1 Κανονισμού 2016/ 679

⁶ Παναγιωτόπουλος Α., «Βιοτράπεζες και προσωπικά δεδομένα», Εκδόσεις Αντ., Ν. Σάκκουλα Ε.Ε., 2016,σελ.164

⁷ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π. σελ. 13

⁸ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π. σελ. 13

Με τον ν. 2472/1997, που ήταν προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της Συνθήκης Σένγκεν⁹, η ελληνική έννομη τάξη εναρμονίστηκε με την Οδηγία 95/46/ΕΚ¹⁰, που ρύθμιζε την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ενωσιακό επίπεδο. Από 25/05/2018 τέθηκε σε ισχύ ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016 / 79 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που κατήργησε την Οδηγία 95/46/ΕΚ

II.A. Ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Στο άρθρο 2 του ν. 2472 / 1997 γινόταν διάκριση σε *δεδομένα απλά*¹¹ και *ευαίσθητα*¹², που ακολουθεί τη διάκριση του άρθρου 6 της Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Σύμβαση 108)¹³ και της κοινοτικής οδηγίας 95/46 ΕΚ¹⁴. Η διάκριση αυτή απαντάται και στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 2016/679, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή από 25/05/2018. Στον Κανονισμό 2016 / 679 αναφέρεται ως δικαιολογητικός λόγος θέσπισης ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων («ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»)¹⁵ ο κίνδυνος παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών¹⁶, ακολουθώντας τη νομική αντίληψη ότι κριτήρια για την αυξημένη προστασία των ευαίσθητων δεδομένων είναι το είδος των δεδομένων και όχι η δυνατότητα αξιοποίησής τους σε συνάρτηση με το σκοπό χρήσης τους¹⁷. Η ρύθμιση αυτή είναι σύμφωνη με το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ¹⁸ και το άρθρο 1 του 12^{ου}

⁹ ν. 2614 / 1997

¹⁰ Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24^{ης} Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

¹¹ Άρθρο 2 α' ν. 2472 / 1997 «...Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιοριστούν τα υποκείμενα των δεδομένων».

¹² Άρθρο 2 β' ν. 2472 / 1997: «...τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων».

¹³ Σύμβαση για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Συμβούλιο της Ευρώπης, CETS αριθ. 108, 1981

¹⁴ Βλ. αιτιολογική σκέψη Οδηγίας 95/46/ΕΚ: 34 «για λόγους σημαντικού δημόσιου συμφέροντος θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από την απαγόρευση επεξεργασίας ευαίσθητων κατηγοριών δεδομένων σε τομείς όπως η δημόσια υγεία, η κοινωνική προστασία -ιδίως όσον αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας και της οικονομικής αποτελεσματικότητας...»

¹⁵ Άρθρο 9 παρ. 1 Κανονισμού 2016 / 679 όπου προβλέπονται οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που ορίζονται ως δεδομένα «...που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό»

¹⁶ Αιτιολογική σκέψη 51 Κανονισμού 2016 / 679, όπου αναφέρεται ότι: «Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι εκ φύσεως ιδιαίτερα ευαίσθητα σε σχέση με θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες χρήζουν ειδικής προστασίας, καθότι το πλαίσιο της επεξεργασίας τους θα μπορούσε να δημιουργήσει σημαντικούς κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες... Παρεκκλίσεις από τη γενική απαγόρευση επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υπάρχουν στις εν λόγω ειδικές κατηγορίες θα πρέπει να προβλέπονται ρητώς, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση ρητής συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων ή όταν πρόκειται για ειδικές ανάγκες, ιδίως όταν η επεξεργασία διενεργείται στο πλαίσιο θεμιτών δραστηριοτήτων ορισμένων ενώσεων ή ιδρυμάτων, σκοπός των οποίων είναι να επιτρέπουν την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών».

¹⁷ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.171

¹⁸ Άρθρο 14 ΕΣΔΑ: «Απαγόρευση των διακρίσεων. Η χρήση των αναγνωριζόμενων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως»

Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ¹⁹ σχετικά με την απαγόρευση διακρίσεων, καθώς και με το άρθρο 21²⁰ του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων²¹.

II.B. Η ειδική κατηγορία των δεδομένων που αφορούν την υγεία

Στον Κανονισμό 2016 / 679²² ορίζονται ως δεδομένα που αφορούν την υγεία «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία σχετίζονται με τη σωματική ή ψυχική υγεία ενός φυσικού προσώπου, περιλαμβανομένης της παροχής υπηρεσιών υγειονομικής φροντίδας, και τα οποία αποκαλύπτουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της υγείας του». Εξειδικεύεται δε περαιτέρω ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με την υγεία θα πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα δεδομένα που αφορούν την κατάσταση της υγείας του υποκειμένου των δεδομένων και τα οποία αποκαλύπτουν πληροφορίες για την *παρελθούσα, τρέχουσα ή μελλοντική κατάσταση της σωματικής ή ψυχικής υγείας του υποκειμένου των δεδομένων*. Τούτο περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το φυσικό πρόσωπο, που συλλέγονται κατά την εγγραφή για υπηρεσίες υγείας και κατά την παροχή αυτών²³, όπως έναν αριθμό, ένα σύμβολο ή ένα χαρακτηριστικό ταυτότητας που αποδίδεται σε φυσικό πρόσωπο με σκοπό την πλήρη ταυτοποίηση του φυσικού προσώπου για σκοπούς υγείας, πληροφορίες που προκύπτουν από εξετάσεις ή αναλύσεις σε μέρος ή ουσία του σώματος, μεταξύ άλλων από *γενετικά δεδομένα* και βιολογικά δείγματα και κάθε πληροφορία, σχετικά με ασθένεια, αναπηρία, κίνδυνο ασθένειας, ιατρικό ιστορικό, κλινική θεραπεία ή τη φυσιολογική ή βιοϊατρική κατάσταση του υποκειμένου των δεδομένων, ανεξαρτήτως πηγής, παραδείγματος χάριν, από ιατρό ή άλλο επαγγελματία του τομέα της υγείας, νοσοκομείο, ιατρική συσκευή ή διαγνωστική δοκιμή *in vitro*²⁴.

Υπό το καθεστώς του ν. 2472 /1997 δεν είχε εξειδικευθεί η έννοια των δεδομένων υγείας, ωστόσο είχε γίνει δεκτό ότι λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του **άρθρου 2 στοιχεία (β')²⁵ και (γ')²⁶ ν. 2472/1997** τα δεδομένα υγείας περιλαμβάνουν κάθε πληροφορία που έχει

---

¹⁹ **Άρθρο 1 του 12^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ** : «*Γενική απαγόρευση των διακρίσεων 1. Η απόλαση κάθε δικαιώματος που προβλέπεται στον νόμο πρέπει να διασφαλίζεται χωρίς καμία διάκριση, που βασίζεται ιδίως στο φύλο, τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την πολιτική ή άλλη γνώμη, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την ιδιότητα μέλους εθνικής μειονότητας, την περιουσία, τη γέννηση ή κάθε άλλη κατάσταση. 2. Κανείς δεν θα υφίσταται διακρίσεις από οποιαδήποτε δημόσια αρχή ιδίως βάσει των λόγων που αναφέρονται στην παράγραφο 1*»

²⁰**Άρθρο 21 ΧΘΔΕΕ**: «*Απαγόρευση διακρίσεων 1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετικού προσανατολισμού. 2. Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας*»

²¹ **Παναγιωτόπουλος Α.**, ο.π., σελ.166.

²² Άρθρο 4 παρ. 15 Κανονισμού 2016 / 679

²³ οδηγία 2011/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2011 περί εφαρμογής των δικαιωμάτων των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης

²⁴ Αιτ. σκ. 35

²⁵ «*Εναισθητα δεδομένα*», τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενόσεις προσώπων...»

²⁶ «*Υποκείμενο των δεδομένων*», το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή

σαφή και στενή σχέση με την κατάσταση της υγείας του υποκειμένου (παρελθούσα, παρούσα ή μέλλουσα)²⁷ και μπορεί να χαρακτηρίσει τη βιολογική ή ψυχική υπόσταση του ατόμου, χωρίς απαραίτητα να γίνεται αναφορά σε νόσημα.²⁸ Άλλωστε, ως υγεία, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, νοείται η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο η απουσία ασθένειας ή αναπηρίας²⁹. Συνεπώς ως δεδομένα υγείας μπορούν να χαρακτηριστούν όχι μόνο οι ιατρικές διαγνώσεις, οι ασθένειες, οι επεμβάσεις, η φαρμακευτική αγωγή και οι εργαστηριακές εξετάσεις, αλλά και πληροφορίες σχετικά με την κατανάλωση νικοτίνης, αλκοόλ, ναρκωτικών, τη γενικότερη συμπεριφορά του υποκειμένου, το οικογενειακό ιατρικό ιστορικό, τη σεξουαλική ζωή, αλλά και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, όπως οι συνθήκες διαβίωσης και η οικονομική κατάσταση³⁰. Τα υπόλοιπα όμως δεδομένα που συλλέγονται και αποθηκεύονται ως ελάχιστα στοιχεία ενός ιατρικού αρχείου (στοιχεία επικοινωνίας, το φύλλο, ηλικία, επάγγελμα), θεωρούνται απλά δεδομένα³¹.

Με τις ανωτέρω παραδοχές ως δεδομένα υγείας έχουν θεωρηθεί: **α)** τα διοικητικής (όχι ιατρικής) φύσεως δεδομένα του υποκειμένου, όπως ο αριθμός κοινωνικής ασφάλισης, η ημερομηνία εισαγωγής σε μια νοσηλευτική μονάδα και η διάρκεια της νοσηλείας, εφόσον περιέχονται στην τεκμηρίωση της παροχής υπηρεσιών υγείας προς ένα ασθενή³², **β)** τα δεδομένα που τηρούνται στα αρχεία δωρητών και ληπτών ανθρώπινων ιστών και οργάνων, που με ρητή νομοθετική ρύθμιση είχαν χαρακτηριστεί ως ευαίσθητα δεδομένα³³, λόγω σαφούς συνδέσμου με την υγεία του δωρητή και του λήπτη, **γ)** τα δεδομένα που παράγονται από συσκευές lifestyle και ευεξίας (lifestyle and wellbeings apps), καθώς και από αυτά επιτρέπεται η συναγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την κατάσταση υγείας του υποκειμένου ή πιθανό κίνδυνο για αυτή³⁴.

Αντιπροσωπευτικό οριακό παράδειγμα χαρακτηρισμού των δεδομένων του υποκειμένου ως απλών ή (ευαίσθητων) δεδομένων υγείας αποτελεί ο τοκετός, καθώς απορρέουν αυτόν αφενός δεδομένα υγείας, αφετέρου δεδομένα ληξιαρχικού ενδιαφέροντος, με αποτέλεσμα αποκλίνουσες κρίσεις για το ζήτημα. Για παράδειγμα: **ι)** Η περίπτωση της διαβίβασης των ονομάτων και των στοιχείων επικοινωνίας των νέων μητέρων από το

περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική

²⁷ Μήτρου Λ., Έννοια και προϋποθέσεις των δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Ιατρική Δίκτυο και Διαδίκτυο (Συλλ.), Συμπεριφορά -Καστανίδου Ε., Κηπουρίδου Κ., Μηλαπίδου Μ., Βασιλείου Μ.(Επιμ), Νομική Βιβλιοθήκη 2018, σελ. 173

²⁸ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 15.

²⁹ <http://who.int/about/mission/en/>

³⁰ Μήτρου Λ.,ο.π., σελ.173, όπου και παραπομπή σε Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύσταση για την προστασία των ιατρικών δεδομένων (N.R.(97).5)

³¹ Π. Τσαντίλας – Χ. Λάτσιου, Το ιατρικό απόρρητο υπό το πρίσμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, Ε.Δ.Κ.Α.2011, σελ. 163

³² Μήτρου Λ.,ο.π. σελ.173 και Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 16. Την ίδια λογική είχε ακολουθήσει και η ΑΠΔΧ που είχε δεχθεί ότι δεδομένα υγείας αποτελούν και οι πληροφορίες αναφορικά με τον χρόνο εισαγωγής και τη διάρκεια της νοσηλείας (ΑΠΔΠΧ 61/2003 και 23/2009). Έτσι και Έγγραφο εργασίας 131/ 2007 ομάδας εργασίας άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

³³ Αρ. 9 ν. 2737 /1999

³⁴ Μήτρου Λ.,ο.π., σελ.173

μαιευτήριο προς τις διαφημιστικές εταιρείες κρίθηκε ότι αποτελεί επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, καθώς επιτρέπει έμμεσα τη συναγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αιτία νοσηλείας των μητέρων, με αποτέλεσμα να είναι αυτή επιτρεπτή μόνο κατόπιν συγκατάθεσης των μητέρων³⁵, **ii)** Η περίπτωση του τοκετού, έχει αντίθετα κριθεί ότι περιλαμβάνει τόσο δεδομένα υγείας (όπως η ομάδα αίματος και το βάρος το βρέφους) όσο και βοηθητικά στοιχεία (όπως η ημερομηνία γέννησης και η διεύθυνση του βρέφους), που αποτελούν απλά δεδομένα που τηρεί το μαιευτήριο³⁶, **iii)** Επίσης, αντιμετωπίζεται ο τοκετός ως απλό δεδομένο, στην περίπτωση που ο σκοπός της επεξεργασίας είναι ο εντοπισμός των φυσικών - βιολογικών γονέων του τέκνου ή ο εντοπισμός υποθετικού αποβιώσαντος τέκνου³⁷, **iv)** Αντίθετα αντιμετωπίζεται ο τοκετός ως δεδομένο υγείας σε περίπτωση εμφάνισης επιπλοκών³⁸.

Ως προς το περιεχόμενο, το εύρος και τη λειτουργία των δεδομένων υγείας θα πρέπει να γίνουν και οι ακόλουθες επισημάνσεις και διαφοροποιήσεις από συναφείς έννοιες και δη:

α) Σχέση δεδομένων υγείας και δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο: Τα δεδομένα υγείας υπάγονται στην ευρύτερη έννοια του ιδιωτικού βίου και μάλιστα ανάγονται στη στενά ιδιωτική σφαίρα ενός προσώπου, αφού σχετίζονται με την ταυτότητά του και την ίδια του τη ζωή. Όπως έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ³⁹ η προστασία των προσωπικών δεδομένων και ιδίως των δεδομένων υγείας είναι θεμελιώδους σημασίας για την απόλαυση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο⁴⁰, με αποτέλεσμα η αποκάλυψη ευαίσθητων πληροφοριών σχετικά με την εγκυμοσύνη, την κατάσταση της υγείας και την ακολοθούμενη θεραπεία να παραβιάζει το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο⁴¹. Η κατοχύρωση της προστασίας του ιδιωτικού βίου αποσκοπεί κυρίως στην εξασφάλιση της χωρίς εξωτερική παρέμβαση ανάπτυξης της προσωπικότητας κάθε ατόμου στη σχέση του με άλλους ανθρώπους, ενώ η προστασία των επιλογών ζωής έναντι του δημόσιου και κοινωνικού ελέγχου σχετίζεται με την αυτονομία του προσώπου ως προς τη διαμόρφωση των επιλογών ζωής και περαιτέρω με την ισότητα, καθώς προστατεύει τα άτομα έναντι της κοινωνικής δυσμένειας ή των διακρίσεων που μπορεί να συνεπάγεται η συχνά μη σύννομη και εξουσιοδοτημένη γνώση μιας πληροφορίας⁴²,

β) Σχέση δεδομένων υγείας και ιατρικών δεδομένων. Τα δεδομένα υγείας είναι έννοια εν μέρει ευρύτερη σε σχέση με τα *ιατρικά δεδομένα*, καθώς επεξεργασία δεδομένων

³⁵ Βλ. και ΑΠΔΠΧ 150/2001 και ΑΠΔΧΠ ΑΡ. 523/18/2000 «Οδηγία για τους όρους της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα νέων μητέρων για τους σκοπούς της άμεσης εμπορίας ή διαφήμισης στο χώρο των Μαιευτηρίων»

³⁶ ΑΠΔΠΧ 145/2011

³⁷ ΑΠΔΠΧ 32/2002, ΑΠΔΠΧ 11/2003, ΑΠΔΠΧ 67/2005

³⁸ ΑΠ 23/2009

³⁹ I.V. Finland (25.11.2008), Radu κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (15.04.2014)

⁴⁰ Μήτρου Λ., ο.π., σελ. 175

⁴¹ Radu κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (15.04.2014)

⁴² Botta v. Italy (1998, 26 ECHR241), Gaskin v. UK(1989,12 ECHR 36)

υγείας μπορεί να γίνει και από επαγγελματίες υγείας που δεν φέρουν τη ιατρική ιδιότητα, όπως είναι οι ψυχολόγοι, οι φυσιοθεραπευτές και οι λογοθεραπευτές⁴³

γ) Σχέση δεδομένων υγείας και περιεχομένου του ιατρικού αρχείου: Τα δεδομένα υγείας αποτελούν σε κάθε περίπτωση περιεχόμενο του *ιατρικού αρχείου*, η τήρηση του οποίου αποτελεί υποχρέωση των γιατρών που προβλέπεται από τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας⁴⁴. Η τήρησή του αποτελεί σε κάθε περίπτωση μορφή επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων⁴⁵ που συνδέονται άρρηκτα ή αιτιωδώς με την ασθένεια ή την υγεία του κατά περίπτωση ασθενούς⁴⁶ ως προσδιορίσιμου φυσικού προσώπου, με αποτέλεσμα ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας⁴⁷ να εξαρτά την τήρηση του ιατρικού αρχείου και την επεξεργασία των δεδομένων που περιλαμβάνονται σε αυτό από την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁴⁸. Τα υπόλοιπα όμως δεδομένα που συλλέγονται και αποθηκεύονται ως ελάχιστα στοιχεία ενός ιατρικού αρχείου (στοιχεία επικοινωνίας, το φύλλο, ηλικία, επάγγελμα), θεωρούνται απλά δεδομένα⁴⁹.

δ) Σχέση δεδομένων υγείας με το ιατρικό απόρρητο: Τα δεδομένα υγείας εντάσσονται στο *ιατρικό απόρρητο*, το οποίο καλύπτει όμως πληροφορίες ευρύτερες από τα δεδομένα υγείας⁵⁰. Το ιατρικό απόρρητο, ως ιδιαίτερη έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας, κατοχυρώνει τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ ιατρού και ασθενούς, διασφαλίζοντας τον ασθενή από τις επιπτώσεις της δημοσιοποίησης δεδομένων υγείας στην κοινωνική θέση, στη σωματική και ψυχική ακεραιότητα και στην αποτελεσματική πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα⁵¹. Η κανονιστική εμβέλεια των διατάξεων για το ιατρικό απόρρητο και την προστασία των προσωπικών δεδομένων υγείας, διαφοροποιείται *ως προς τον υπόχρεο φορέα, το αντικείμενο προστασίας και τη χρονική διάρκεια ως εξής: i) φορέας* της υποχρέωσης τήρησης του ιατρικού απορρήτου είναι ο ιατρός και οι (έστω άπαξ) βοηθοί του⁵², ενώ φορέας της προστασίας προσωπικών δεδομένων υγείας είναι κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας που επεξεργάζεται δεδομένα υγείας⁵³, *ii) αντικείμενο προστασίας* του ιατρικού απορρήτου είναι όλες οι πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση του ιατρού και των βοηθών του κατά τη παροχή

⁴³ Λάτσιου Χ., Η επεξεργασία των δεδομένων υγείας μέσα από την εμπειρία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Βιοηθικά (3), Σεπτέμβριος 2017, σελ.76, όπου και αναφορά σε ΑΠΔΠΧ 60/2005, ΑΠΔΠΧ 31/2008 και ΑΠΔΠΧ 15/2010, σχετικά με την απαλλαγή των φυσικοθεραπευτών, ψυχολόγων και λογοθεραπευτών από την υποχρέωση γνωστοποίησης και τήρησης αρχείου και λήψης άδειας από την αρχή, κατά άρθρο 7^ο παρ.1 στοιχ. δ' ν. 2472 /1997

⁴⁴ Άρθρο 14 παρ.1 ν. 3418 /2005

⁴⁵ Το ιατρικό αρχείο έχει ως ελάχιστο περιεχόμενο το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα, τη διεύθυνση στον ασθενούς, τις ημερομηνίες επίσκεψης, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που συνδέεται με την παροχή φροντίδας στον ασθενή, όπως τις ενοχλήσεις της υγείας, το λόγο της επίσκεψης, την πρωτογενή και δευτερογενή διάγνωση και την αγωγή που ακολουθήθηκε.

⁴⁶ Π. Τσαντίλας – Χ. Λάτσιου, ο.π. σελ. 162

⁴⁷ Άρθρο 14 παρ. 1 εδ.(β') ν. 3418 / 2005

⁴⁸ Όπου στον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας γίνεται λόγος για ν. 2472/ 1997, θα πρέπει να νοείται πλέον αναφορά στο Κανονισμό 2016 / 679

⁴⁹ Π. Τσαντίλας – Χ. Λάτσιου, Το ιατρικό απόρρητο υπό το πρίσμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, Ε.Δ.Κ.Α.2011, σελ. 163

⁵⁰ Μήτρου Λ., ο.π., σελ.172

⁵¹ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 13. Βλ. αναλυτικά και σε ΓΝΜΔ ΕισΑΠ 2/1996.

⁵² νοσοκόμοι, μαίες, γραμματείς ή έστω άπαξ συνδράμοντες το γιατρό.

⁵³ Για παράδειγμα και στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών υγείας στο πλαίσιο νοσοκομείου, μπορεί να είναι το ίδιο το νοσοκομείο

ιατρικής φροντίδας, ακόμη και αν δεν αποτελούν δεδομένα υγείας και δεν περιλήφθηκαν στον ιατρικό φάκελο, ενώ αντικείμενο προστασίας προσωπικών δεδομένων υγείας είναι μόνο οι πληροφορίες που δύνανται να χαρακτηριστούν ως δεδομένα υγείας⁵⁴. Έτσι στο ιατρικό απόρρητο υπόκεινται και άλλες πληροφορίες, όπως στοιχεία υγείας μελών του οικογενειακού περιβάλλοντος ή συνήθειες του ασθενούς, καθώς και η επίσκεψη στο γιατρό ή σε νοσηλευτική μονάδα, αφού τα στοιχεία ταυτότητας του ασθενούς σε συνδυασμό με την ιδιότητα και ειδικότητα του ιατρού αποκαλύπτουν τη φύση της ασθένειας, η οποία ενδέχεται να ενεργοποιήσει και το μηχανισμό κοινωνικών προκαταλήψεων⁵⁵, **iii) η χρονική διάρκεια** της υποχρέωσης τήρησης του ιατρικού απορρήτου εκτείνεται και μετά το θάνατο του ασθενούς, ενώ η προστασία προσωπικών δεδομένων υγείας απαιτεί φυσικό πρόσωπο εν ζωή, χωρίς να εκτείνεται και στο μετά θάνατο διάστημα⁵⁶, **iv)** Επίσης, το ιατρικό απόρρητο δεν επιδέχεται **εξαιρέσεις**, εκτός από όσες ρητά προβλέπονται από την ειδική ποινική νομοθεσία ή επιβάλλονται για λόγους υγείας του ίδιου του ασθενούς, του περιβάλλοντός του ή ευρύτερα για λόγους δημόσιας υγείας⁵⁷. Και αυτό γιατί ο σεβασμός του ιατρικού απορρήτου είναι θεμελιώδης για το σεβασμό της αίσθησης της ιδιωτικότητας ενός ασθενούς και για τη διατήρηση του εγγενούς χαρακτηριστικού της εμπιστοσύνης⁵⁸ στη σχέση του με τον ιατρό, η οποία αναπτύσσεται υπό δυσάρεστες και αντίξοες καταστάσεις⁵⁹. Συνεπώς, τα στοιχεία και οι πληροφορίες που καλύπτονται από το ιατρικό απόρρητο και την επαγγελματική εχεμύθεια δεν συνιστούν παράλληλα και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ενός ατόμου, αλλά αντίθετα κάθε ευαίσθητο προσωπικό δεδομένο, στο μέτρο που αποκαλύπτεται στο πλαίσιο της σχέσης ιατρού - ασθενούς καλύπτεται από το ιατρικό απόρρητο και την επαγγελματική εχεμύθεια⁶⁰. Σε κάθε περίπτωση το ιατρικό απόρρητο είναι καθοριστικό για τον προσδιορισμό της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων υγείας, όταν πραγματοποιείται αυτή από ιατρό ή νοσοκομείο⁶¹.

Τα δεδομένα υγείας ήδη υπό το προγενέστερο θεσμικό πλαίσιο είχαν ενταχθεί στο πλαίσιο προστασίας των *ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων* του άρθρου **7 του ν. 2472/1997**, καθώς η επεξεργασία τους χαρακτηρίζεται από υψηλή επικινδυνότητα για τη φυσική και ηθική ακεραιότητα του φορέα τους. Η ανωτέρω νομοθετική πρόβλεψη ήταν συμβατή με τη μέθοδο του κλειστού καταλόγου που υιοθέτησε ο ενωσιακός νομοθέτης για το χαρακτηρισμό των δεδομένων ως απλών ή ευαίσθητων, απορρίπτοντας ως μέθοδο αυτή του προσδιορισμού του σκοπού της επεξεργασίας. Επομένως ως ευαίσθητα δεδομένα προστατεύονταν μόνο αυτά που

---

⁵⁴ Βλ. ανωτέρω

⁵⁵ Μήτρου Λ., ο.π., σελ. 64-65

⁵⁶ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π. σελ. 13 -14.

⁵⁷ Π. Τσαντίλας – Χ. Λάτσιου, ο.π. σελ. 161

⁵⁸ Η εμπιστοσύνη πηγάζει τόσο από την ευάλωτη θέση του ασθενούς έναντι του ιατρού, λόγω φόβου, του πόνου και της ανάγκης που χαρακτηρίζει την κατάσταση του ασθενούς, καθώς και από τη δεοντολογική και νομική υποχρέωση επίδειξης σεβασμού εκ μέρους του γιατρού.

⁵⁹ Μήτρου Λ., ο.π., σελ. 65

⁶⁰ Π. Τσαντίλας – Χ. Λάτσιου, ο.π. σελ. 164

⁶¹ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π. σελ. 14.

χαρακτηρίστηκαν ως τέτοια δια της ένταξής τους στον κατάλογο, ενώ τα υπόλοιπα αντιμετωπίζονταν ως απλά. Είναι δε σημαντικό ότι ήδη υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, είχε αποκρυσταλλωθεί η θέση ότι τα δεδομένα υγείας, δεν διακρίνονται σε λιγότερο ή περισσότερο ευαίσθητα, ανάλογα με τη σοβαρότητα⁶² της πληροφορίας που περιέχεται σε αυτά. Κατά βάση το ίδιο σύστημα προστασίας υιοθετείται και στο **Κανονισμό 2016 / 679**, καθώς το δεδομένα που αφορούν την υγεία καθορίζονται εννοιολογικά και εντάσσονται ρητά στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁶³ και στο πλαίσιο προστασίας που τις αφορά, από το οποίο υιοθετείται ως κανόνας η απαγόρευση της επεξεργασίας⁶⁴ και ως εξαίρεση⁶⁵ το επιτρεπτό αυτής υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.

II.Γ. Η ειδική κατηγορία των γενετικών δεδομένων

Τα γενετικά δεδομένα αποτελούν μια δυναμική έννοια για το δίκαιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τόσο εννοιολογικά όσο και ρυθμιστικά, καθώς εξελικτικά υπήρξε μετάβαση από την εννοιολογική ασάφεια και τη ρυθμιστική ρευστότητα στην εννοιολογική εξειδίκευση και την κανονιστική ρύθμιση

II.Γ.1. Η ιδιαιτερότητα των γενετικών δεδομένων και η προβληματική της per se προστασίας.

Γενετικό υλικό (δείγμα) είναι κάθε υλικό βιολογικής προέλευσης του οποίου η ανάλυση επιτρέπει την πρόσβαση στο DNA του ατόμου⁶⁶. Οι πληροφορίες που φέρει το γενετικό υλικό είναι χωροχρονικά «καθετοποιημένες», καθώς αποκαλύπτουν στοιχεία αναφερόμενα στην προέλευση και την καταγωγή του δότη, δεδομένα *παροντικής κατάστασης* της υγείας του δότη και *πιθανότητες* εμφάνισης γενετικών ασθενειών για το δότη και τους απογόνους του⁶⁷. *Γενετικά αποτυπώματα ή προφίλ DNA* είναι το προϊόν της ανάλυσης του DNA που παρέχει δυνητικά πληροφορίες σχετικές με την ταυτοποίηση ενός ατόμου, το φύλο του, τις σχέσεις συγγένειας, ακόμη και τη φυλετική προέλευση και συνιστούν έτσι συγκεκριμένα στοιχεία από άποψη φυσική ή βιολογική, τα οποία δύνανται να προσδιορίσουν την ταυτότητα του υποκειμένου⁶⁸. Το πρόσωπο, ως φορέας των γενετικών δεδομένων εξαιρείται και προσδιορίζεται από αυτά, ενώ έχει δικαίωμα υπό όρους να επέμβει στα γενετικά κληρονομικά χαρακτηριστικά του, ασκώντας το δικαίωμά του στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς

---

⁶² Δηλαδή το ίδιο ευαίσθητο δεδομένο θεωρούνταν η πληροφορία ότι κάποιος υπέστη κάταγμα με την πληροφορία ότι πάσχει από καρκίνο τελικού σταδίου

⁶³ Άρθρο 9 Κανονισμού 2016 / 679

⁶⁴ Άρθρο 9 παρ.1 Κανονισμού 2016 / 679

⁶⁵ Άρθρο 9 παρ.2 Κανονισμού 2016 / 679

⁶⁶ Μουκίου Χ., Από το Schnengen στο Prüm και στην Ευρωπαϊκή Ένωση: μια πορεία ιχνηλάτησης της γενετικής ταυτότητας των ατόμων στην Ευρώπη; (Με αφορμή τη γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ 2/2009 σχετικά με την τροποποίηση του άρθρου 200 Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που αφορά την ανάλυση DNA και τη δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων), ΕφημΔΔ 5/2010, σελ. 734

⁶⁷ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π., σελ.167

⁶⁸ Μουκίου Χ., ο.π., σελ.734.

του⁶⁹. Όμως η ανωνυμοποίηση των προσωπικών δεδομένων, με απώτερο σκοπό την προστασία της ιδιωτικής ζωής, της γενετικής ταυτότητας και των ιατρικών δεδομένων του δότη (ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα) δεν μπορεί να επιτευχθεί πλήρως τεχνικά, αφού τα βιολογικά δείγματα, περιέχουν γενετικό υλικό, μοναδικό για κάθε άνθρωπο και συνεπώς στοιχείο ταυτοποίησης⁷⁰.

Τα χαρακτηριστικά των πληροφοριών που μπορούν να αντληθούν από το γενετικό υλικό δύνανται να συνοψιστούν ως εξής⁷¹: **α)** πρόκειται για πληροφορίες ως προς τη φυσική, ψυχική και πνευματική κατάσταση του δότη που τις χαρακτηρίζει μοναδικότητα, **β)** είναι παροντικές, παρελθοντικές και μελλοντικές, **γ)** χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα ως προς το εύρος της πληροφορίας που παρέχουν, λόγω της εξελικτικής διαδικασίας αποκρυπτογράφησης και αποκωδικοποίησης νέων περιοχών του γενετικού υλικού, **δ)** είναι συνδεδεμένες και με βιολογικά συγγενή με το δότη πρόσωπα και ομάδες, **ε)** παρουσιάζουν εύλογο ενδιαφέρον από τη σκοπιά της προληπτικής ιατρικής και ευγονικής και για μη συγγενή πρόσωπα στο πλαίσιο πρόθεσης τεκνοποιίας με γονέα το δότη του γενετικού υλικού, **στ)** δύνανται να καταστούν αντικείμενο κατάχρησης από εργοδότες, ασφαλιστικές εταιρείες, χρηματοπιστωτική ιδρύματα ή τους κρατικούς κατασταλτικούς μηχανισμούς, ενώ παράλληλα ελλοχεύει ο κίνδυνος εμπορευματοποίησής τους, λόγω της χρησιμότητάς σε συνδυασμό με την αλματώδη επιστημονική πρόοδο. Έχει επισημανθεί συμπληρωματικά⁷² ότι η γενετική πληροφορία: **α)** είναι αξιόπιστη, διαρκής και πλούσια σε πληροφοριακό υλικό φορτίο, **β)** είναι συχνά άγνωστη στο φορέα της και δεν εξαρτάται από την ατομική του θέληση, **γ)** μπορεί να αποσπαστεί από το υποκείμενο εν αγνοία του, **δ)** μπορεί να εξαχθεί και από γενετικό υλικό που δεν είναι επεξεργασμένο, αλλά υστερώντας σε ποιότητα, **ε)** είναι πρόσφορη για πολλαπλή χρήση, υπό την έννοια ότι μπορεί να τύχει επεξεργασίας από περισσότερους οργανισμούς και για περισσότερους σκοπούς.

Από τα ανωτέρω προκύπτει με βεβαιότητα ότι, αν και ο άνθρωπος δεν ταυτίζεται με το γονότυπό του, οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στα γενετικά του δεδομένα, τον καθιστούν μοναδικό σε σχέση με το σύνολο και του δίνουν το δικαίωμα να έχει έλεγχο πάνω σε αυτές και το έννομο συμφέρον να τις γνωρίζει.⁷³ Παρά ταύτα, δεν παραγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα των γενετικών πληροφοριών, που αποτελούν πληροφορίες οικογενειακές και όχι αποκλειστικά ατομικές, η πρόσβαση στις οποίες πυροδοτεί σύγκρουση μεταξύ του δικαιώματος του ιατρικού

⁶⁹ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.161, όπου και παραπομπή σε Απόφαση της 31/01/1989 του ΓΟΔ, καθώς και σε Κριάρη-Κατράνη, Γενετική τεχνολογία και θεμελιώδη δικαιώματα.

⁷⁰ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.44

⁷¹ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.157 -158.

⁷² Βασιλοπούλου Ε. Βιομετρικά και γενετικά δεδομένα, σε Κοτσαλή Λ.- Μενουδάκος Κ., Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 126- 128, όπου και παραπομπή σε έγγραφο εργασίας WP 91/ 2004 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29.

⁷³ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.161

απορρήτου του ενός και του δικαιώματος του άλλου (συγγενούς) να έχει πρόσβαση σε πληροφορία που τον αφορά και είναι σημαντική για αυτόν, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα ειδικής ρύθμισης⁷⁴. Το ΕΔΔΑ διέγινωσε τη μοναδικότητα και την ιδιαιτερότητα του γενετικού υλικού και επεσήμανε ότι το γεγονός ότι το γενετικό υλικό (DNA) είναι ένα μέσο προσδιορισμού της γενετικής σχέσης μεταξύ ατόμων είναι επαρκές, ώστε να θεωρηθεί ότι η διατήρησή του αποτελεί παρέμβαση στο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής των ενδιαφερόμενων προσώπων⁷⁵

Π.Γ.2. Εννοιολογική και ρυθμιστική οριοθέτηση των γενετικών δεδομένων

Γ.2.α. Στο προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο του **ν. 2472/1997**, δεν είχε περιληφθεί ρητός ορισμός των γενετικών δεδομένων. Σύμφωνα, όμως με ένα γενικώς αποδεκτό από την ακαδημαϊκή κοινότητα ορισμό «*τα γενετικά δεδομένα, περιλαμβάνουν οποιοδήποτε τύπου δεδομένα, τα οποία αφορούν τα κληρονομικά χαρακτηριστικά ή τα πρότυπα κληρονομικότητας αυτών των χαρακτηριστικών σε μία ομάδα ατόμων, καθώς και όλα τα δεδομένα για τους φορείς γενετικής πληροφορίας σε μια ατομική ή γενετική γραμμή που σχετίζονται με οποιαδήποτε άποψη της υγείας ή της ασθένειας είτε πρόκειται για προσδιορίσιμα ή αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά είτε όχι*⁷⁶».

Υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο ζήτημα είχε προκύψει και αναφορικά με την ένταξη των γενετικών δεδομένων στα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, αφού δεν είχαν περιληφθεί ως κατηγορία στη λίστα του **2 παρ. β του ν. 2472/1997**. Όμως, στο πλαίσιο άσκησης της γνωμοδοτικής και δικαιοδοτικής αρμοδιότητας της ΑΠΔΠΧ⁷⁷ και της Εισαγγελικής Αρχής⁷⁸ αποκρυσταλλώθηκε η άποψη ότι οι γενετικές πληροφορίες χρήζουν της προστασίας που προβλέπεται για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα⁷⁹. Ειδικότερα, η ΑΠΔΠΧ⁸⁰ κατέφυγε στις βασικές αρχές του σκοπού και της αναλογικότητας προς επίτευξη της αυστηροποίησης των προϋποθέσεων της νόμιμης επεξεργασίας τους ή και της απαγόρευσης της επεξεργασίας τους στις περιπτώσεις αθέμιτου σκοπού ή μη αναγκαιότητας της επεξεργασίας για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, εξασφαλίζοντας αυξημένο επίπεδο προστασίας, αποφεύγοντας όμως να δώσει απάντηση στην προβληματική του χαρακτηρισμού των γενετικών δεδομένων ως απλών ή ευαίσθητων⁸¹. Από την άλλη η Εισαγγελική Αρχή⁸² εντάσσει ρητά τα γενετικά δεδομένα στα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, με

⁷⁴ Γ. Μανιάτης- Λ. Μήτρου, ο.π., σελ. 17-18

⁷⁵ ECHR S. And Marper v. the United Kingdom- Grand Chamber Judgment (2008) σκ. 70 επ.

⁷⁶ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.156, όπου και παραπομπή σε ΑΠΔΠΧ Γνωμοδότηση 15/2001.

⁷⁷ ΑΠΔΠΧ Γνωμοδότηση 15/2001, ΑΠΔΠΧ Γνωμοδότηση 2/2009

⁷⁸ ΓνμδΕισΑΠ 15/2011

⁷⁹ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.168

⁸⁰ ΑΠΔΠΧ ΓΝ. 15/2001 και 2/2009, 29/2012.

⁸¹ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 129

⁸² ΓνμδΕισΑΠ 15/2011

ερμηνευτική υπαγωγή τους στο άρθρο 7 παρ. 2 (β) ν. 2472 / 1997 και προβαίνει στη συνέχεια σε έλεγχο του σκοπού και αναλογικότητας.

Ομοίως και στο πλαίσιο ερμηνείας της οδηγίας⁸³ είχε γίνει δεκτό ότι τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ιδιαίτερα ευαίσθητα κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 95/46/EK, λαμβάνοντας υπόψη τα εξαιρετικά μοναδικά χαρακτηριστικά των γενετικών δεδομένων και τη συσχέτισή τους με πληροφορίες που μπορούν να αποκαλύπτουν την κατάσταση της υγείας ή την εθνική καταγωγή του υποκειμένου. Έτσι σε ενωσιακό επίπεδο είχε διατυπωθεί η άποψη⁸⁴ ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων κατά την επιλογή των γενετικών τόπων που θα τύχουν επεξεργασίας. Ως

κατ' αρχήν σύννομη είχε προταθεί η επεξεργασία στις περιπτώσεις: **α)** ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αγωγής με βάση τη ρητή, ελεύθερη και ενημερωμένη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, **β)** ιατρικής και επιστημονικής έρευνας, **γ)** ταυτοποίησης των υπόπτων για τέλεση ποινικών αδικημάτων⁸⁵. Αφετέρου είχε προταθεί ως καταρχήν απαγορευμένη και κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις εκάστης εθνικής νομοθεσίας σύννομη η επεξεργασία για σκοπούς απασχόλησης, εργασίας και ασφάλισης των υποκειμένων από ασφαλιστικές εταιρείες⁸⁶.

Βέβαια ήδη υπό το προηγούμενο καθεστώς είχε επισημανθεί ότι ο σκοπός και ο τρόπος επεξεργασίας δεν είναι δυνατόν να προσδιορίζουν τη φύση του δεδομένου, ώστε η ίδια πληροφορία για ένα άτομο αναλόγως των επιδιωκόμενων σκοπών να μεταπηδά από ευαίσθητο σε απλό δεδομένο⁸⁷. Αξιοσημείωτη διακύμανση υφίσταται για το ζήτημα αυτό και στη γερμανική νομολογία, καθώς αφενός με αφορμή το ζήτημα της απογραφής του πληθυσμού είχε κριθεί⁸⁸ ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα αξιοποίησης των δεδομένων σε συνάρτηση με το σκοπό για τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν και όχι το είδος ή η φύση των δεδομένων, αφετέρου με αφορμή τη χρήση σημειώσεων προσωπικού ημερολογίου ως αποδεικτικού υλικού σε ποινική δίκη κρίθηκε⁸⁹ ότι καθοριστικό κριτήριο για την κατηγοριοποίηση των δεδομένων αποτελεί το είδος και η ένταση των δεδομένων και όχι η κοινωνική σημασία ή η σχέση τους⁹⁰.

Γ.2.β. Σε επίπεδο συνταγματικής προστασίας, πριν την αναθεώρηση του Συντάγματος, γινόταν δεκτό ότι οι γενετικές πληροφορίες κάθε προσώπου εμπίπτουν στο κανονιστικό

⁸³ Έγγραφο εργασίας για τα γενετικά δεδομένα της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29

⁸⁴ Γνώμη 3/212 Ομάδας Εργασίας άρθρου 29

⁸⁵ Βλ. Βασιλοπούλου Ε. ο.π. σελ. 131, όπου και παραπομπή σε Έγγραφο εργασίας για τα γενετικά δεδομένα της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29

⁸⁶ Έγγραφο εργασίας για τα γενετικά δεδομένα της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29

⁸⁷ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 111.

⁸⁸ BVerfGE 65/ 15.12.1983, 1/45

⁸⁹ BVerfGE 80/ 17.09.1989,367 και BVerfGE 219/08/26-06-2008, σελ. 17

⁹⁰ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 111., υποσ. 40, όπου και η παραπομπή στην ανωτέρω αναφερόμενη γερμανική νομολογία

περιεχόμενου της προστασίας του ιδιωτικού βίου⁹¹ και στην προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας⁹². Με τη συνταγματική αναθεώρηση προστέθηκε διάταξη περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁹³, το οποίο ανήκει στη γενιά των νέων δικαιωμάτων, που στοχεύουν στην προστασία του χώρου αυτοκαθορισμού του προσώπου και τη διαφύλαξη της προσωπικής του αυτονομίας σε συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης και τεχνολογικών εξελίξεων. Η προστασία των γενετικών δεδομένων (και των δεδομένων υγείας) κατοχυρώνεται μετά την αναθεώρηση συνταγματικά στο άρθρο **5 παρ.5 Σ**⁹⁴, το οποίο ως ειδικότερο εφαρμόζεται αυτοτελώς, χωρίς να απαιτείται η σωρευτική εφαρμογή των υπόλοιπων διατάξεων⁹⁵. Υποστηρίζεται όμως ότι δεν ήταν αναγκαία η εισαγωγή της νέας διάταξης, αφού οι διατάξεις 9 παρ.1 β' Σ και 5 παρ.1 Σ, σε συνδυασμό και με το νέο άρθρο 9 Α Σ παρείχαν πλήρη προστασία⁹⁶. Ως προς το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 5 παρ. 5 του Σ. υποστηρίζονται δύο εκδοχές: **αφενός** ότι προστατεύεται το γενετικό υλικό με τη διττή φύση του, δηλαδή ως υλική όψη και ως γενετική πληροφορία, αφετέρου ότι προστατεύεται μόνο η υλική του όψη, ενώ η γενετική πληροφορία προστατεύεται από το άρθρο 9^Α Σ⁹⁷. Σε επίπεδο νομοθετικής πρόβλεψης, υπό το προηγούμενο καθεστώς, κατά την κρατούσα στη θεωρία γνώμη⁹⁸, τα γενετικά δεδομένα αποτελούσαν όρο γένους, περιλαμβανόμενα στα *δεδομένα υγείας*, εφόσον αποκάλυπταν δεδομένα υγείας, *άλλως*⁹⁹ ως δεδομένα που χρησιμεύουν μόνο για την ταυτοποίηση ενός ατόμου (δηλαδή κατά τη λειτουργία τους ως *βιομετρικά δεδομένα*)¹⁰⁰.

Τα ανωτέρω ζητήματα επιλύονται πλέον ρητά με τις ρυθμίσεις του **Κανονισμού 2016 / 679**, καθώς τα γενετικά δεδομένα προβλέπονται ως ειδική και αυτοτελής κατηγορία των ευαίσθητων δεδομένων¹⁰¹ και των δεδομένων υγείας¹⁰² και διακρίνονται από την φυλετική και

⁹¹ Άρθρο 9 παρ. 1 β' Σ: «...Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη...»

⁹² Άρθρο 5 παρ.1 Σ: «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη»

⁹³ Άρθρο 9^Α Σ: «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί όπως νόμος ορίζει...»

⁹⁴ 5.5 Σ: «Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοϊατρικών παρεμβάσεων»

⁹⁵ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.162

⁹⁶ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.162, όπου και παραπομπή σε Βιδάλη, Νέα δικαιώματα στην πρόταση για αναθεώρηση του Σ, σελ.94

⁹⁷ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.162, όπου και παραπομπή σε Βιδάλη, Νέα δικαιώματα στην πρόταση για αναθεώρηση του Σ, σελ.163, όπου και παραπομπή σε Κριάρη – Κατράνη, Η συνταγματική προστασία της γενετικής ταυτότητας, σελ. 356, ως υποστηρίκτρια της πρώτης άποψης.

⁹⁸ Βλ.σε Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.168, όπου και παραπομπή σε Κριάρη – Κατράνη, Γενετική Τεχνολογία και θεμελιώδη δικαιώματα,σελ. 106, Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειές της, σελ. 209.

⁹⁹ Βλ. σε Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.168, όπου και παραπομπή σε Βιδάλη Ζωή χωρίς πρόσωπο, Το Σύνταγμα και η χρήση του ανθρώπινου γενετικού υλικού, 1999, σελ. 83, που υποστηρίζεται ότι τα γενετικά δεδομένα ανήκουν στην κατηγορία δεδομένων φυλετικής προέλευσης.

¹⁰⁰ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 16, όπου και παραπομπή σε ΑΠΔΠΧ Γνωμοδότηση 2/2009 και ΑΠΔΠΧ 29/2012.

¹⁰¹ Άρθρο 4 παρ. 13, άρθρο 9 και αιτιολ. σκέψη 34.

¹⁰² Άρθρο 4 παρ. 13, άρθρο 9 και αιτιολ. σκέψη 35 σχετικά με ορισμό δεδομένων υγείας.

εθνοτική καταγωγή¹⁰³. Από τον Κανονισμό **2016 / 679** προβλέπεται ρητά ότι «ως γενετικά δεδομένα θα πρέπει να οριστούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με τα κληρονομημένα ή αποκεκτημένα γενετικά χαρακτηριστικά ενός φυσικού προσώπου τα οποία προκύπτουν από την ανάλυση βιολογικού δείγματος του εν λόγω φυσικού προσώπου, ιδίως από χρωμοσωμική ανάλυση δεσοξυριβονουκλεϊκού οξέος (DNA) ή ριβονουκλεϊκού οξέος (RNA) ή από την ανάλυση άλλου στοιχείου που επιτρέπει την απόκτηση ισοδύναμων πληροφοριών¹⁰⁴». Με την εννοιολογική ένταξή τους στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων υπάγονται ταυτόχρονα και αυξημένη προστασία που προβλέπεται¹⁰⁵ για τις προβλεπόμενες κατηγορίες δεδομένων. Άλλωστε συνέπεια της κατατάξεώς τους στην ειδική κατηγορία δεδομένων είναι και η ένταξή τους στις πράξεις επεξεργασίας¹⁰⁶ που ενέχουν συγκεκριμένους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων, στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα λόγω της φύσεως, της εκτάσεως ή των σκοπών τους.

Ως αντιστάθμισμα της απουσίας ειδικού προστατευτικού πλαισίου των γενετικών δεδομένων είχε υποστηριχθεί η άποψη της ενιαίας νομικής αντιμετώπισης των ιατρικών και γενετικών δεδομένων, δια της εννοιολογικής, συστημικής και νομικής ένταξης των γενετικών δεδομένων στα δεδομένα υγείας, χωρίς διαφοροποίηση στη νομική αντιμετώπιση των δύο κατηγοριών, με ταυτόχρονη ενίσχυση του προστατευτικού πλαισίου των δεδομένων υγείας¹⁰⁷. Βασικό επιχείρημα της άποψης αυτής ήταν ότι η απουσία ειδικού προστατευτικού πλαισίου θα συνέβαλε στον αποστιγματισμό των γενετικών δεδομένων από την εντύπωση αυξημένου κινδύνου γενετικών διακρίσεων που προκλήθηκε από την επιστημονικά αβάσιμη υπερεκτίμηση της αξίας των γενετικών δεδομένων¹⁰⁸ και στην αποτροπή του κινδύνου του γενετικού ντετερμινισμού, ως αντίληψης ότι είμαστε απλώς φορείς γονιδίων. Η έμφαση στη γενετική αιτιολογία των νοσηρών καταστάσεων, έναντι των περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραγόντων, συμβάλλει στην ιδεολογική μετατόπιση της ευθύνης από την κοινωνία στο άτομο, αποθαρρύνοντας την περιβαλλοντική και κοινωνική ανάλυση για την κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς¹⁰⁹. Όμως, τα γενετικά δεδομένα διαφοροποιούνται από τα δεδομένα υγείας, καθώς παρέχουν πληροφορίες και γενετικές προδιαθέσεις και για τρίτους, πέραν του δότη του γενετικού υλικού¹¹⁰. Τελικώς, η ανυπαρξία per se δεσμευτικών νομικών κειμένων για τα γενετικά δεδομένα, ώθησε τον ευρωπαϊό νομοθέτη να εισάγει ρητή νομοθετική ρύθμιση και νομοθετικό ορισμό στο ρυθμιστικό πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων προσωπικού

---

¹⁰³ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.171

¹⁰⁴ Απ. σκέψη 34

¹⁰⁵ Άρθρο 9 Κανονισμού 2016 / 679

¹⁰⁶ Παναγιωτόπουλος – Κουτνάτζη Φ., Βιοηθική προσέγγιση των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων: Οι νέες προκλήσεις υπό το πρίσμα του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ), Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλλογικό), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 26-27

¹⁰⁷ Γ. Μανιάτης- Λ. Μήτρου, ο.π, σελ. 17-18.

¹⁰⁸ Γ. Μανιάτης- Λ. Μήτρου ο.π., σελ. 17-18

¹⁰⁹ Γ. Μανιάτης- Λ. Μήτρου ο.π, σελ.16

¹¹⁰ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.160

χαρακτήρα, επιβεβαιώνοντας την κρατούσα θέση για ένταξή τους στα δεδομένα υγείας και αποφέροντας ασφάλεια δικαίου σε ένα επεκτεινόμενο και εδραιωμένης σπουδαιότητας τομέα επεξεργασίας των πληροφοριών που αφορούν το φυσικό πρόσωπο¹¹¹.

III. Όροι και επιτρεπτό της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων – Η διαδοχή των παραδοχών της ΑΠΔΠΧ από τα κελεύσματα του Κανονισμού ΕΕ 2016 / 679

1. Η ρύθμιση του **ν. 2472 / 1997** δεν διέκρινε μεταξύ δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων, με αποτέλεσμα να υπόκεινται αμφοτέρωτα στην αυξημένη προστασία των διατάξεων για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, συνιστάμενη στην κατ' αρχήν σχετική απαγόρευση επεξεργασίας¹¹² και το κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις επιτρεπτό της επεξεργασίας, κατόπιν άδειας της Αρχής. Από την *ad hoc* δικαιοδοτική κρίση και ερμηνεία της ΑΠΔΠΧ σχετικά με την κρίση περί της νομιμότητας της επεξεργασίας των *ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων*, προκύπτει ότι η κατάφαση της νομιμότητας της επεξεργασίας διέρχεται από την κατάφαση των εξής όρων και προϋποθέσεων¹¹³: **A)** της χορήγησης *άδειας* εκ μέρους της **ΑΠΔΠΧ**¹¹⁴, ως *διαδικαστικής προϋπόθεσης* του επιτρεπτού της επεξεργασίας: Η ΑΠΔΠΧ χορηγούσε άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας του σχετικού αρχείου, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. **B)** Της συνδρομής *ουσιαστικών όρων επεξεργασίας και προϋποθέσεων του επιτρεπτού* αυτής και ειδικότερα: **α)** της ύπαρξης «*αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*»¹¹⁵, υπό την έννοια ότι σε περίπτωση απουσίας αρχείου επεξεργασίας, οι προστατευτικές διατάξεις του νόμου δεν εφαρμόζονται, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις αμιγώς οικιακής ή προσωπικής δραστηριότητας. Ως αρχείο «*αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*» είχε οριστεί κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια¹¹⁶, **β)** Της συνδρομής

¹¹¹ Βασιλοπούλου Ε. Βιομετρικά και γενετικά δεδομένα, σε Κοτσολή Λ.– Μενουδάδικο Κ., Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 125-126.

¹¹² **Αρ.2 παρ. δ ν. 2472/ 1997** : «*Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα* ("επεξεργασία"), κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή».

¹¹³ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 112.

¹¹⁴ Άρθρο **6 παρ.1 ν. 2472/ 1997**, όπου προβλέπεται ότι: «1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας...» και σε άρθρο **7 παρ. 3-5** και άρθρο 7^Α του **ν. 2472/ 1997**

¹¹⁵ **Άρθρο 2 (γ') Οδηγίας 95/46/ ΕΚ**: «*αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*» «*αρχείο*», κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσιτών με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, είτε το σύνολο αυτό είναι συγκεντρωμένο είτε αποκεντρωμένο είτε κατανεμημένο σε λειτουργική ή γεωγραφική βάση» και **άρθρο 2 (ε') ν. 2472 / 1997**: «*Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*» («*αρχείο*»), κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια»

¹¹⁶ Άρθρο 2 (ε) ν. 2472/1997

των επιμέρους *ουσιαστικών προϋποθέσεων* του κατ' εξαίρεση επιτρεπτού της επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων¹¹⁷ που έπρεπε (διαζευκτικά) να πληρούνται για τη χορήγηση άδειας εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ. Ειδικότερα¹¹⁸ ήταν κατ' εξαίρεση επιτρεπτή η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, *ύστερα από άδεια της Αρχής*, όταν πληρούνταν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες **προϋποθέσεις**: **i)** Το υποκείμενο έδωσε τη **γραπτή συγκατάθεσή του**, εκτός εάν η συγκατάθεση είχε αποσπαστεί με τρόπο αντικείμενο στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος όριζε ότι η συγκατάθεση δεν μπορούσε να άρει την απαγόρευση, **ii)** Η επεξεργασία ήταν αναγκαία για τη **διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος** του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελούσε σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεση του, **iii)** Η επεξεργασία αφορούσε δεδομένα που δημοσιοποιούσε το ίδιο το υποκείμενο ή ήταν αναγκαία για την *αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου*, **iv)** Η επεξεργασία αφορούσε **θέματα υγείας** και εκτελούνταν από πρόσωπο με **κατ' επάγγελμα απασχόληση με την παροχή υπηρεσιών υγείας** και υποκείμενο σε *καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας*, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία ήταν απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας, **v)** Η επεξεργασία εκτελούνταν από **Δημόσια Αρχή** και ήταν αναγκαία είτε για λόγους εθνικής ασφάλειας, είτε για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορούσε τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας, είτε για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, είτε για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών», **vi)** Η επεξεργασία πραγματοποιούνταν **για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς** και **υπό τον όρο** ότι τηρούνταν η *ανωνυμία* και λαμβάνονταν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφερόταν αυτή, **vii)** Η επεξεργασία αφορούσε δεδομένα *δημοσίων προσώπων*, εφόσον αυτά συνδέονταν με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων και πραγματοποιούνταν αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η *άδεια της αρχής* χορηγούνταν μόνο εφόσον η επεξεργασία ήταν *απολύτως αναγκαία* για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιαζόταν καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής¹¹⁹, **Γ)** Της **τήρησης των γενικών αρχών** που προβλεπόταν ότι διέπουν την επεξεργασία και κυρίως της αρχής του περιορισμού του σκοπού και της αρχής της αναλογικότητας, καθώς και **της προσήκουσας άσκησης των δικαιωμάτων** του υποκειμένου των δεδομένων. **Ειδικότερα:** **α)** Την (κατ' εξαίρεση επιτρεπτή) επεξεργασία οριοθετούσαν

¹¹⁷ Άρθρο 8 παρ. 2 οδηγίας 95/46/ΕΚ και άρθρο 7 παρ. 2 ν. 2472/1997 και Γνώμη 3/2012 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29.

¹¹⁸ Άρθρο 7 ν. 2472 / 1997

¹¹⁹ Άρθρο 7 ν. 2472 / 1997

περαιτέρω οι προβλεπόμενες αρχές, που συγκροτούσαν τον πυρήνα της προστασίας και συγκεκριμένα: **i) αρχή της νομιμότητας** του τρόπου συλλογής των δεδομένων (τα δεδομένα έπρεπε να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο), **ii) αρχή της νομιμότητας του σκοπού** (αρχή του εκ των προτέρων καθορισμένου σκοπού, αρχή της συνάφειας του σκοπού προς τη συλλογή και επεξεργασία και την αρχή της νομιμότητας του σκοπού)¹²⁰. Ο σκοπός προσδιόριζε την νομιμότητα της συλλογής και της επεξεργασίας, οπότε έπρεπε να είναι, νόμιμος, ορισμένος εξ αρχής, παροντικός και ειδικά προσδιορισμένος, ενώ η επεξεργασία δεν έπρεπε να αφίσταται του αρχικού σκοπού ή να μεταβάλλεται με αθέμιτο τρόπο **iii) αρχή της αναλογικότητας**¹²¹, δηλαδή αφενός η ύπαρξη εύλογης σχέσης μεταξύ του νόμιμου σκοπού και της έντασης, της έκτασης και της διάρκειας του περιορισμού, αφετέρου η ύπαρξη δεδομένων συναφών και πρόσφορων, δηλαδή όχι μόνο έμμεσα συνδεόμενων με το σκοπό (διπλό ποιοτικό κριτήριο) και όχι περισσότερων από τα απαιτούμενα εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας (ποσοτικό κριτήριο), **iv) αρχή της ακρίβειας** των δεδομένων¹²², σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα έπρεπε να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, να είναι επίκαιρα και ακριβή και να επικαιροποιούνται συνεχώς με ευθύνη και πρωτοβουλία του υπεύθυνου επεξεργασίας, **v) αρχή της χρονικά πεπερασμένης διατήρησης των δεδομένων**¹²³, σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα τηρούνταν σε αρχείο μόνο κατά τη διάρκεια της απαιτούμενης για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής και της επεξεργασίας τους περιόδου, **β) της προσήκουσας άσκησης των προβλεπόμενων από το νόμο 2472 / 1997¹²⁴ δικαιωμάτων ενημέρωσης, πρόσβασης και αντίρρησης** του υποκειμένου των δεδομένων, καθώς οι απαιτούμενες για την άσκηση των δικαιωμάτων ενέργειες θα μπορούσαν να θεωρηθούν αφενός ως μορφή επεξεργασίας των δεδομένων αφετέρου ως όρος της νομιμότητας της επεξεργασίας.

2. Την ίδια βασική δομή προστασίας της κατ' αρχήν απαγόρευσης και του κατ' εξαίρεση επιτρεπτού της επεξεργασίας¹²⁵ των ειδικών κατηγορικών δεδομένων («ευαίσθητων δεδομένων»), καθώς και των κοινών ρυθμίσεων για τα γενετικά δεδομένα και τα δεδομένα υγείας, τα οποία εντάσσονται πλέον ρητά στις «ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», φαίνεται να υιοθετεί και ο Κανονισμός 2016/679. Εντούτοις, υφίσταται *θεμελιώδης διαφοροποίηση* του συστήματος συμμόρφωσης, που συνίσταται στην κατάργηση

---

¹²⁰ Άρθρο 4 παρ. 1 (β) ν. 2472 /1997

¹²¹ Άρθρο 4 παρ. 1 (β) ν. 2472 /1997

¹²² Άρθρο 4 παρ. 1 (γ) ν. 2472 /1997

¹²³ Άρθρο 4 παρ. 1 (δ) ν. 2472 /1997

¹²⁴ Άρθρα 11-13 ν. 2472 / 1997

¹²⁵ Άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού 2016 / 679: «Κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή»

της διαδικασίας γνωστοποίησης και αδειοδότησης από τις εθνικές εποπτικές αρχές (ΑΠΔΠΧ) και την αντικατάστασή της από *σύστημα αυτορρύθμισης*, στο οποίο πυρήνας του συστήματος συμμόρφωσης καθίσταται ο υπεύθυνος επεξεργασίας. **Ουσιαστικές προϋποθέσεις** για να κριθεί κατ' εξαίρεση επιτρεπτή η επεξεργασία των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων είναι: **A)** η δυνατότητα ένταξης της επεξεργασίας στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού καθώς και σε μία από τις προβλεπόμενες νομικές βάσεις¹²⁶ επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων, **B)** η επιτυχής εφαρμογή κατά την επεξεργασία των γενικών αρχών¹²⁷ που διέπουν γενικά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και η διασφάλιση της προσήκουσας άσκησης των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων, αφενός ως όρου της νομιμότητας της επεξεργασίας, αφετέρου ως μορφής επεξεργασίας. Ειδικές επιπρόσθετες προϋποθέσεις προβλέπονται για τις περιπτώσεις που η επεξεργασία γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας διεξάγεται στο πλαίσιο αυτοματοποιημένης ατομικής λήψης αποφάσεων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ¹²⁸, για τους σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον ή σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας και στατιστικούς σκοπούς¹²⁹, καθώς και της επεξεργασίας στο πλαίσιο της απασχόλησης¹³⁰. Επίσης, απαιτείται κατά περίπτωση (ειδικά στη συνήθη περίπτωση που διενεργείται μεγάλης κλίμακας επεξεργασία δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων) και η τήρηση των επιταγών συμμόρφωσης¹³¹ του Κανονισμού ως *διαδικαστικών προϋποθέσεων*: Χαρτογράφηση Δεδομένων και τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων προσωπικών δεδομένων (Data Mapping – Data Inventory)¹³², Διενέργεια Μελέτης Εκτίμησης Αντικτύπου (Data Protection Impact Assessment)¹³³, Ορισμός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)¹³⁴ και Σχεδίαση και Υλοποίηση Συγκεκριμένου Προγράμματος Συμμόρφωσης.

III.A. Ουσιαστικά ζητήματα όρων και επιτρεπτού της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού 2016 / 679

---

¹²⁶Άρθρο 9 Κανονισμού 2016 / 679

¹²⁷Άρθρο 5 Κανονισμού 2016 / 679

¹²⁸Άρθρο 4(4) & Αιτ.σκ. 71 & άρθρο 22 Κανονισμού 2016 / 679

¹²⁹Άρθρο 89 παρ. 1 Κανονισμού 2016 / 679

¹³⁰Άρθρο 88 παρ. 1 Κανονισμού 2016 / 679

¹³¹ Κυριάκου Τ., Η συμμόρφωση των παρόχων υπηρεσιών υγείας ως υπεύθυνων επεξεργασίας με τον γενικό κανονισμό προσωπικών δεδομένων, σε Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου-Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), σελ. 95-96

¹³²Άρθρο 30 Κανονισμού 2016 / 679

¹³³Άρθρο 35 Κανονισμού 2016 / 679

¹³⁴Άρθρο 37-39 Κανονισμού 2016 / 679

Εντάσσοντας τα δεδομένα που αφορούν την υγεία, καθώς και τα γενετικά δεδομένα στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων του άρθρου 9 ΓΚΠΔ, ο ενωσιακός νομοθέτης θέτει ως εναρκτήρια θέση την απαγόρευση της επεξεργασίας τους, χωρίς όμως η απαγόρευση αυτή να φέρει απόλυτο χαρακτήρα, δεδομένων των υφιστάμενων νομικών βάσεων εξαιρέσεως¹³⁵ από την απαγόρευση. Το πλέγμα νομικών βάσεων εξαιρέσεως από την απαγόρευση επεξεργασίας, συμπληρώνεται από το πλέγμα των γενικών αρχών επεξεργασίας¹³⁶, οι οποίες θα πρέπει σωρευτικά να πληρούνται για το σύννομο της κατ' εξαίρεση επιτρεπτής επεξεργασίας, καθώς και από τις διατάξεις για την προσήκουσα άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων.

III.A.1. Ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ και επιτρεπτό της επεξεργασίας

α) Πρωταρχική ουσιαστική προϋπόθεση του ελέγχου του επιτρεπτού της επεξεργασίας των γενετικών δεδομένων και των δεδομένων υγείας κατά τις διατάξεις του Κανονισμού 2016 / 679 είναι ο έλεγχος της υπαγωγής της επεξεργασίας στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του¹³⁷. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα, ο Κανονισμός *εφαρμόζεται* στην εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία¹³⁸ τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης¹³⁹. Όπως δε είχε γίνει δεκτό και υπό του προηγούμενου νομοθετικού πλαισίου, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αφορά εν ζωή φυσικά πρόσωπα και όχι δεδομένα θανόντων προσώπων¹⁴⁰.

Όπως προβλέπεται από τον ίδιο τον Κανονισμό 2016 / 679 οι διατάξεις του *δεν εφαρμόζονται* στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: **i)** στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης¹⁴¹, **ii)** από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου 2 του τίτλου V της ΣΕΕ, **iii)** από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικής ή οικιακής δραστηριότητας¹⁴², **iv)** από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της

¹³⁵ Άρθρο 9 παρ.2 Κανονισμού 2016 / 679

¹³⁶ Άρθρο 5 Κανονισμού 2016 / 679

¹³⁷ Άρθρο 2 Κανονισμού 2016 / 679

¹³⁸ «κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή»

¹³⁹ «**σύστημα αρχειοθέτησης**»: κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι προσβάσιμα με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια, είτε το σύνολο αυτό είναι συγκεντρωμένο είτε αποκεντρωμένο είτε καταναμημένο σε λειτουργική ή γεωγραφική βάση

¹⁴⁰ Γνώμη 4/ 2007 Ομάδας Εργασίας άρθρου 29, ΑΠΔΠΧ 100/2001, ΑΠΔΠΧ 32/2006.

¹⁴¹ Ο Κανονισμός **2016 / 679** δεν εφαρμόζεται σε ζητήματα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών ή την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με δραστηριότητες που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, όπως δραστηριότητες που αφορούν την εθνική ασφάλεια. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα κράτη μέλη όταν αυτά εκτελούν δραστηριότητες συναφείς με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης.

¹⁴² Οι προσωπικές ή οικιακές δραστηριότητες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την αλληλογραφία και την τήρηση αρχείου διευθύνσεων ή την κοινωνική δικτύωση και την επικοινωνιακή δραστηριότητα που ασκείται στο πλαίσιο τέτοιων δραστηριοτήτων.

πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια¹⁴³, ν) για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά όργανα, φορείς, υπηρεσίες και οργανισμούς της Ένωσης, όπου εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001¹⁴⁴, vi) Ο Κανονισμός 2016 / 679 δεν θίγει την εφαρμογή της οδηγίας 2000/31/ΕΚ¹⁴⁵, ιδίως των κανόνων για την ευθύνη των μεσαζόντων παροχής υπηρεσιών που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 15 της εν λόγω οδηγίας.

B. Αντίστοιχες προβλέψεις εξαίρεσης από την εφαρμογή για τη νομοθεσία της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περιλάμβανε και ο νόμος 2472 / 1997¹⁴⁶,

---

Ωστόσο, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε υπευθύνους επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία οι οποίοι παρέχουν τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τέτοιες προσωπικές ή οικιακές δραστηριότητες.

¹⁴³ Η προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης έναντι των απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας και της πρόληψής τους και της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών, αποτελεί το αντικείμενο ειδικής ενωσιακής νομικής πράξης. Ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει συνεπώς να εφαρμόζεται σε δραστηριότητες επεξεργασίας για τους σκοπούς αυτούς. Ωστόσο, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υφίστανται επεξεργασία από δημόσιες αρχές βάσει του παρόντος κανονισμού θα πρέπει, όταν χρησιμοποιούνται για αυτούς τους σκοπούς, να ρυθμίζονται από ειδικότερη ενωσιακή νομική πράξη, δηλαδή την οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου...Όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις εν λόγω αρμόδιες αρχές για σκοπούς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν ειδικότερες διατάξεις για την προσαρμογή της εφαρμογής των κανόνων του παρόντος κανονισμού....Όταν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από ιδιωτικούς φορείς εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα των κρατών μελών να περιορίζουν διά νόμου, υπό ειδικές συνθήκες, ορισμένες υποχρεώσεις και δικαιώματα, όταν ο περιορισμός αυτός συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για να διασφαλιστούν ειδικά σημαντικά συμφέροντα, μεταξύ άλλων η δημόσια ασφάλεια και η πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή η εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης έναντι των απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας και της πρόληψής τους. Αυτό έχει σημασία, για παράδειγμα, στο πλαίσιο του αγώνα ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος ή των δραστηριοτήτων των εγκληματολογικών εργαστηρίων

¹⁴⁴ Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (6) εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα, οργανισμούς και υπηρεσίες της Ένωσης. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άλλες νομικές πράξεις της Ένωσης οι οποίες είναι εφαρμοστέες σε μια τέτοια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προσαρμοστούν στις αρχές και τους κανόνες που θεσπίζονται στον παρόντα κανονισμό και να εφαρμόζονται υπό το πρίσμα του παρόντος κανονισμού.

¹⁴⁵ Η εν λόγω οδηγία έχει ως στόχο τη συμβολή στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, διασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

¹⁴⁶ Άρθρο 3 παρ.2 ν. 2472 / 1997 «2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων η οποία πραγματοποιείται: α) από φυσικό πρόσωπο για την άσκηση δραστηριοτήτων αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών, β) από τις δικαστικές εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανηλικών θυμάτων. Ως προς τα ανωτέρω εφαρμόζονται οι ισχύουσες ουσιαστικές και δικονομικές ποινικές διατάξεις. Στις περιπτώσεις άσκησης από τους πολίτες του δικαιώματος του συνέρχεσθαι κατά το άρθρο 11 του Συντάγματος επιτρέπεται η απλή λειτουργία συσκευών καταγραφής ήχου ή εικόνας ή άλλων ειδικών τεχνικών μέσων με σκοπό την καταγραφή, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του επόμενου εδαφίου. (βλ. σχόλια) Η καταγραφή ήχου ή εικόνας με οποιαδήποτε τεχνικής μορφής συσκευές με σκοπό τη βεβαίωση τέλεσης των παραπάνω εγκλημάτων γίνεται μόνον κατόπιν εντολής εκπροσώπου της εισαγγελικής αρχής και εφόσον επίκειται σοβαρός κίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια. Σκοπός της καταγραφής αυτής είναι μόνον η χρησιμοποίηση του βεβαιώντος την τέλεση των εγκλημάτων υλικού ως αποδεικτικού στοιχείου ενώπιον οποιασδήποτε ανακριτικής, εισαγγελικής αρχής και δικαστηρίου. Η επεξεργασία κάθε άλλου υλικού που δεν είναι αναγκαίο προς εξυπηρέτηση των παραπάνω σκοπού για τη βεβαίωση των εγκλημάτων απαγορεύεται, το δε σχετικό υλικό καταστρέφεται με πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα.» «γ. από δημόσια αρχή με τη λειτουργία ειδικών τεχνικών μέσων καταγραφής ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του κράτους, της άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, για την οποία είναι αρμόδια, και ιδίως για την προστασία προσώπων και πραγμάτων, καθώς και για τη διαχείριση της κυκλοφορίας. Το υλικό που συλλέγεται από τα ανωτέρω μέσα, εφόσον δεν εμπίπτει στην περίπτωση β', τηρείται για χρονικό διάστημα επτά (7) ημερών, μετά το πέρας των οποίων

ενώ είχαν παράλληλα προβλεφθεί¹⁴⁷ και περιπτώσεις που κατ' εξαίρεση τα ζητήματα προστασίας των ευαίσθητων δεδομένων υπάγονταν στις εγγυήσεις της Εισαγγελικής Αρχής¹⁴⁸. Χαρακτηριστική περίπτωση της σχετικής προβληματικής υπήρξε η δημοσίευση των φωτογραφιών των οροθετικών εκδιδόμενων γυναικών¹⁴⁹, κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας¹⁵⁰, με το σκεπτικό ότι αποσκοπούσε στην προστασία του κοινωνικού συνόλου και στην ευχερέστερη απονομή της δικαιοσύνης, η οποία ήγειρε ποικίλες και έντονες αντιδράσεις. Στο πλαίσιο της ελεγκτικής αρμοδιότητας η ΑΠΔΠΧ¹⁵¹ κατόπιν καταγγελίας, αποφάνθηκε αρνητικά σχετικά με την αρμοδιότητά για έλεγχο της εφαρμογής το ν. 2472 / 1997 στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς οι επίδικες πληροφορίες που αποτέλεσαν το αντικείμενο δημοσιοποίησης προέρχονταν από το φάκελο της δικογραφίας, που ανήκε στη σφαίρα της αρμοδιότητας της εισαγγελικής αρχής και των ποινικών δικαστηρίων, επί των οποίων η ΑΠΔΠΧ δεν έχει αρμοδιότητα στο πλαίσιο της διακρίσεως των εξουσιών.

III.A.2. Νομικές βάσεις εξαίρεσης από την απαγόρευση επεξεργασίας

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ο Κανονισμός προβλέπει την απαγόρευση της επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων και μόνο κατ' εξαίρεση το επιτρεπτό της επεξεργασίας. Ειδικότερα προβλέπεται ότι¹⁵²: *«1.Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό...»*.

καταστρέφεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα. Η παράβαση των διατάξεων του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.»

¹⁴⁷ Άρθρο 2 (β) ν. 2472 / 1997 : «...Ειδικά για τα σχετικά με ποινικές δίωξεις ή καταδίκες δύνανται να επιτραπεί η δημοσιοποίηση μόνον από την εισαγγελική αρχή για τα αδικήματα που αναφέρονται στο εδάφιο β' της παρ. 2 του άρθρου 3 με διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών ή του Εισαγγελέα Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο. Η διάταξη πρέπει να είναι ειδικώς και πλήρως αιτιολογημένη, να προσδιορίζει τον τρόπο δημοσιοποίησης και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει. Η δημοσιοποίηση αυτή αποσκοπεί στην προστασία του κοινωνικού συνόλου, των ανηλικών, των ευάλωτων ή ανίσχυρων πληθυσμιακών ομάδων και προς ευχερέστερη πραγμάτωση της αξίωσης της Πολιτείας για τον κολασμό των παραπάνω αδικημάτων. Κατά της εισαγγελικής διάταξης επιτρέπεται προσφυγή εντός 2 ημερών από τη γνωστοποίηση στον κατηγορούμενο ή κατάδικο ενώπιον του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας Πρωτοδικών ή του Προϊστάμενου της Εισαγγελίας Εφετών, εάν η υπόθεση εκκρεμεί στο Εφετείο, ο οποίος αποφανθεί εντός 2 ημερών. Μέχρι να αποφανθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας απαγορεύεται η εκτέλεση της διάταξης και η δημοσιοποίηση δεδομένων.» «Κατ' εξαίρεση στα κακούργηματα των άρθρων 187, 187 Α και του 19ου Κεφαλαίου του Π.Κ. «εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής» η εισαγγελική διάταξη εκτελείται αμέσως, επικυρώνεται δε από τον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών εντός είκοσι τεσσάρων ωρών, εφόσον αυτή έχει εκδοθεί από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών. Διαφορετικά η ισχύς της σχετικής διάταξης παύει αυτοδικαίως με τη λήξη της προθεσμίας των είκοσι τεσσάρων ωρών.» «Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις εγκλημάτων, των οποίων ο δράστης κρίνεται από τον αρμόδιο εισαγγελέα ιδιαίτερα επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και διαφεύγει τη σύλληψη ή είναι αγνώστου διαμονής.»

¹⁴⁸ Άρθρο 24 παρ.5 ν. 2472/ 1997: «5. Οι διατάξεις των άρθρων 11, 12, 13 και 19 παρ.1 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στο ποινικό μητρώο και στα υπηρεσιακά αρχεία που τηρούνται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης και στο πλαίσιο της λειτουργίας της»

¹⁴⁹ Παναγοπούλου – Κουνταζή Φ. Η δημοσιοποίηση φωτογραφιών οροθετικών εκδιδόμενων ως μέτρο για την προστασία της δημόσιας υγείας σε μια εθελουφλούσα κοινωνία, ΕφημΔΔ 4/2012, σελ. 459 – 469

¹⁵⁰ ΕισΠρωτΑθηνών 22/2012 (Διάταξη)

¹⁵¹ ΑΠΔΠΧ 128 / 2012

¹⁵² Άρθρο 9 παρ.1 Κανονισμού 2016 / 679

Περαιτέρω προβλέπεται¹⁵³ ότι η απαγόρευση δεν εφαρμόζεται όταν: α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση για την επεξεργασία αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς, εκτός εάν το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους προβλέπει ότι η απαγόρευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν μπορεί να αρθεί από το υποκείμενο των δεδομένων, β) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας, εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους ή από συλλογική συμφωνία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο παρέχοντας κατάλληλες εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων, γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι σωματικά ή νομικά ανίκανο να συγκατατεθεί, δ) η επεξεργασία διενεργείται, με κατάλληλες εγγυήσεις, στο πλαίσιο των νόμιμων δραστηριοτήτων ιδρύματος, οργάνωσης ή άλλου μη κερδοσκοπικού φορέα με πολιτικό, φιλοσοφικό, θρησκευτικό ή συνδικαλιστικό στόχο και υπό την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία αφορά αποκλειστικά τα μέλη ή τα πρώην μέλη του φορέα ή πρόσωπα τα οποία έχουν τακτική επικοινωνία μαζί του σε σχέση με τους σκοπούς του και ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν κοινοποιούνται εκτός του συγκεκριμένου φορέα χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων, ε) η επεξεργασία αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το υποκείμενο των δεδομένων, στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, ζ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων, η) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, εκτίμησης της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου, ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης ή θεραπείας ή διαχείρισης υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών βάσει του ενωσιακού δικαίου ή του δικαίου κράτους μέλους ή δυνάμει σύμβασης με επαγγελματία του τομέα της υγείας και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων και των εγγυήσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3, θ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως η προστασία έναντι σοβαρών

---

¹⁵³ Άρθρο 9 παρ.2 Κανονισμού 2016 / 679

διασυννοριακών απειλών κατά της υγείας ή η διασφάλιση υψηλών προτύπων ποιότητας και ασφάλειας της υγειονομικής περίθαλψης και των φαρμάκων ή των ιατροτεχνολογικών προϊόντων, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή του δικαίου κράτους μέλους, το οποίο προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων, ειδικότερα δε του επαγγελματικού απορρήτου, ή ι) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 1 βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, οι οποίοι είναι ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο στόχο, σέβονται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπουν κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων...»

Έχει διατυπωθεί η άποψη¹⁵⁴ ότι οι νομικές αυτές βάσεις θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν σε 3 βασικές κατηγορίες σκοπών: **α)** σκοπούς επεξεργασίας που σχετίζονται με το υποκείμενο των δεδομένων (προληπτική ή επαγγελματική ιατρική, εκτίμηση της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου, ιατρική διάγνωση, παροχή υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης / θεραπείας), **β)** σκοπούς επεξεργασίας σχετιζόμενους με το δημόσιο συμφέρον (διαχείριση υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών, δημόσιο συμφέρον στο χώρο της υγείας, διασφάλιση υψηλών προτύπων ποιότητας και ασφάλειας της υγειονομικής περίθαλψης και των φαρμάκων ή ιατροτεχνολογικών προϊόντων). Στην κατηγορία εντάσσεται εννοιολογικά και λειτουργικά και η επεξεργασία δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων για τους σκοπούς της επιστημονικής έρευνας, που αποτελεί μεν ατομικό δικαίωμα, αλλά συνήθως ασκείται προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος, **γ)** σκοπό επεξεργασίας την εκτέλεση σύμβασης με επαγγελματία στον τομέα της υγείας, εφόσον η επεξεργασία διενεργείται από επαγγελματία υποκείμενο σε επαγγελματικό απόρρητο.

III.A.2.a. Η συγκατάθεση του υποκειμένου

1. Η επεξεργασία επιτρέπεται εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση¹⁵⁵ για την επεξεργασία αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς, εκτός εάν το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους προβλέπει ότι η απαγόρευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν μπορεί να αρθεί από το υποκείμενο των δεδομένων. Όπως προβλέπεται από τον ίδιο τον Κανονισμό 2016 / 679¹⁵⁶, συγκατάθεση αποτελεί «...κάθε ένδειξη βουλήσεως, ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με

¹⁵⁴ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 178.

¹⁵⁵ Η διαφοροποίηση με την συγκατάθεση του άρθρου 6 είναι ότι στο άρθρο 9 απαιτείται η συγκατάθεση να είναι ρητή

¹⁵⁶ Άρθρο 4 αρ.11 Κανονισμού 2016 / 679

δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν».

Ως όροι έγκυρης συγκατάθεσης θεωρούνται¹⁵⁷: **i)** η παροχή της συγκατάθεσης με *σαφή θετική ενέργεια* η οποία να συνιστά *ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει ένδειξη της συμφωνίας* του υποκειμένου των δεδομένων υπέρ της επεξεργασίας των δεδομένων που το αφορούν, για παράδειγμα με γραπτή δήλωση, μεταξύ άλλων με ηλεκτρονικά μέσα, ή με προφορική δήλωση¹⁵⁸. Η συγκατάθεση θεωρείται ότι δεν δόθηκε *ελεύθερα (και έγκυρα)* αν το υποκείμενο των δεδομένων δεν έχει αληθινή ή ελεύθερη επιλογή ή δεν είναι σε θέση να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεσή του χωρίς να ζημιωθεί¹⁵⁹, αν υπάρχει *σαφής ανισότητα* μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, ιδίως στις περιπτώσεις που ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι δημόσια αρχή και είναι επομένως σχεδόν απίθανο να έχει δοθεί η συγκατάθεση ελεύθερα σε όλες τις περιστάσεις αυτής της ειδικής κατάστασης¹⁶⁰, εάν δεν επιτρέπεται να δοθεί χωριστή συγκατάθεση σε διαφορετικές πράξεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ακόμη και αν ενδείκνυται στη συγκεκριμένη περίπτωση, ή όταν η εκτέλεση μιας σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μιας υπηρεσίας, προϋποθέτει τη συγκατάθεση, ακόμη και αν η συγκατάθεση αυτή δεν είναι αναγκαία για την εν λόγω εκτέλεση. Για να είναι η συγκατάθεση *συγκεκριμένη*, θα πρέπει να παρέχεται δήλωση συγκατάθεσης, διατυπωμένη εκ των προτέρων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας σε κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, με σαφή και απλή διατύπωση, χωρίς καταχρηστικές ρήτρες¹⁶¹. Για να θεωρηθεί η συγκατάθεση *εν επιγνώσει*, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να γνωρίζει τουλάχιστον την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και τους σκοπούς της επεξεργασίας για την οποία προορίζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα¹⁶², **ii)** Η παροχή συγκατάθεσης που καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας που διενεργείται για τον ίδιο σκοπό ή για τους ίδιους σκοπούς. Όταν η επεξεργασία έχει πολλαπλούς σκοπούς, θα πρέπει να δίνεται συγκατάθεση για όλους αυτούς τους σκοπούς. Εάν η συγκατάθεση του

---

¹⁵⁷ **Άρθρο 7 Κανονισμού 2016 / 679, όπου προβλέπεται ότι:** «1. Όταν η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι σε θέση να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων συγκατατέθηκε για την επεξεργασία των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα. 2. Εάν η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων παρέχεται στο πλαίσιο γραπτής δήλωσης η οποία αφορά και άλλα θέματα, το αίτημα για συγκατάθεση υποβάλλεται κατά τρόπο ώστε να είναι σαφώς διακριτό από τα άλλα θέματα, σε κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, χρησιμοποιώντας σαφή και απλή διατύπωση. Κάθε τμήμα της δήλωσης αυτής το οποίο συνιστά παράβαση του παρόντος κανονισμού δεν είναι δεσμευτικό. 3. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του ανά πάσα στιγμή. Η ανάκληση της συγκατάθεσης δεν θίγει τη νομιμότητα της επεξεργασίας που βασίστηκε στη συγκατάθεση προ της ανάκλησής της. Πριν την παροχή της συγκατάθεσης, το υποκείμενο των δεδομένων ενημερώνεται σχετικά. Η ανάκληση της συγκατάθεσης είναι εξίσου εύκολη με την παροχή της. 4. Κατά την εκτίμηση κατά πόσο η συγκατάθεση δίνεται ελεύθερα, λαμβάνεται ιδιαίτερος υπόψη κατά πόσο, μεταξύ άλλων, για την εκτέλεση σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μιας υπηρεσίας, τίθεται ως προϋπόθεση η συγκατάθεση στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της εν λόγω σύμβασης»

¹⁵⁸ Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συμπλήρωση ενός τετραγωνιδίου κατά την επίσκεψη σε διαδικτυακή ιστοσελίδα, την επιλογή των επιθυμητών τεχνικών ρυθμίσεων για υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών ή μια δήλωση ή συμπεριφορά που δηλώνει σαφώς, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ότι το υποκείμενο των δεδομένων αποδέχεται την πρόταση επεξεργασίας των οικείων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επομένως, η σιωπή, τα προσυμπληρωμένα τετραγωνίδια ή η αδράνεια δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως συγκατάθεση.

¹⁵⁹ Αιτ. σκ. 42

¹⁶⁰ Αιτ. σκ. 43

¹⁶¹ Σύμφωνα με την οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου (10)

¹⁶² Αιτ.σκ.42

υποκειμένου των δεδομένων πρόκειται να δοθεί κατόπιν αιτήματος με ηλεκτρονικά μέσα, το αίτημα πρέπει να είναι σαφές, περιεκτικό και να μην διαταράσσει αδικαιολόγητα τη χρήση της υπηρεσίας για την οποία παρέχεται. **iii)** η ετοιμότητα και δυνατότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων συγκατατέθηκε στη πράξη επεξεργασίας, όταν νομική βάση της επεξεργασίας αποτελεί η συγκατάθεση¹⁶³.

Αναφορικά με τα δεδομένα υγείας, όπως επισημαίνεται με την από 20/7/2018 Εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας¹⁶⁴, δεν πρέπει να συγχέεται η υποχρέωση έγγραφης ενημέρωσης των υποκειμένων¹⁶⁵ με τη λήψη συγκατάθεσης για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των υποκειμένων. Και αυτό γιατί κατ' αρχάς η υποχρέωση έγγραφης ενημέρωσης των υποκειμένων για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνιστά υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας και αντίστοιχα δικαίωμα του υποκειμένου που υφίσταται σε κάθε περίπτωση (με την εξαίρεση των περιπτώσεων όπου οι διατάξεις των άρθρων αυτών επιτρέπουν παρεκκλίσεις¹⁶⁶), ενώ η συγκατάθεση του υποκειμένου είναι απλώς μία από τις δυνατές νομικές βάσεις, για την επεξεργασία των δεδομένων υγείας, η οποία κατά κανόνα δεν απαιτείται στον τομέα παροχής υπηρεσιών υγείας. Επομένως, εάν το υποκείμενο των δεδομένων καλείται να υπογράψει κατά την παραλαβή εντύπου ενημέρωσης για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η υπογραφή του αυτή έχει την έννοια ότι «έλαβε γνώση» των απαιτούμενων εκ του νόμου στοιχείων για την προσήκουσα ενημέρωσή του και όχι ότι συγκατατίθεται για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθόσον η νομική βάση για την επεξεργασία είναι κατά κανόνα η παροχή ιατρικών υπηρεσιών¹⁶⁷.

Επισημαίνεται¹⁶⁸ επίσης ότι η επεξεργασία των δεδομένων υγείας στη βάση της συγκατάθεσης συνοδεύεται από διπλή επιφύλαξη με την οποία συναρτάται το κύρος συγκατάθεσης: **i)** με την έκταση και την ποιότητα της αναγκαίας ενημέρωσης που προηγείται της συγκατάθεσης, καθώς λόγω της ασυμμετρίας προς τη γνώση και την πληροφόρηση που χαρακτηρίζει τα εμπλεκόμενα μέρη και της πιθανολογούμενης δυσχέρειας κατανόησης των παρεχόμενων πληροφοριών, τίθεται σε αμφισβήτηση η επάρκεια της διαδικασίας πληροφόρησης, **ii)** με την ελευθερία της συγκατάθεσης καθ' εαυτή, δεδομένης της σχέσης εξάρτησης ή της ανισορροπίας ισχύος που χαρακτηρίζει το πλαίσιο εντός του οποίου παρέχεται η σχετική ενημέρωση.

---

¹⁶³ Ατ.σκ.42

¹⁶⁴ <https://www.moh.gov.gr/articles/gdpr/5668-odhgos-proetoimasias-basikes-kateythynseis-symmorfwshe-pros-to-geniko-kanonismo-prostasias-dedomenwn-gdpr>

¹⁶⁵ Άρθρο 12 - 14 Κανονισμού 2016 / 679

¹⁶⁶ Άρθρο 12 παρ.5 (β') & άρθρο 13 παρ.4 & άρθρο 14 παρ. 5 Κανονισμού 2016 / 679

¹⁶⁷ Άρθρο 9 παρ. 2 (η) Κανονισμού 2016 / 679

¹⁶⁸ Μήτρου Λ.,ο.π. σελ. 178

2. Μπορεί ήδη να επισημανθεί ότι υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, ο κανόνας για την απόκλιση από την αρχή της απαγόρευσης της επεξεργασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ήταν η παροχή έγγραφης, ελεύθερης και ώριμης *συγκατάθεσης*¹⁶⁹ κατόπιν πληροφόρησης του υποκειμένου των δεδομένων¹⁷⁰. Ως προς τη νομική της φύση, υποστηρίχθηκε ότι αποτελεί ειδική περίπτωση εξουσιοδότησεως, δηλαδή παροχή σε άλλον εξουσίας επεμβάσεως στην έννομη σφαίρα του εξουσιοδοτούντος και χαρακτηρίστηκε ως δικαιοπραξία εκποιητική, μονομερής, ληψιδεής και αιτιώδης¹⁷¹. Το ελάχιστο περιεχόμενο της ενημέρωσης αυτής είχε συμπυκνωθεί στο σκοπό της επεξεργασίας, στα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορούσε η επεξεργασία, στους αποδέκτες ή στις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων που αφορούσε η επεξεργασία, καθώς και στο όνομα, στην επωνυμία και στη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση επίσης υποστηρίχθηκε ότι μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα, όμως δεν μπορεί να αποκλεισθεί εκ των προτέρων με σύμβαση. Με δεδομένο ότι δεν υφίσταται ειδική πρόβλεψη για τη συγκατάθεση ανηλικού προσώπου, εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του ΑΚ¹⁷²

Ήδη υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο είχε διευκρινιστεί επίσης ότι:

i) η συγκατάθεση δεν είναι έγκυρη όταν έχει αποσπαστεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή στα χρηστά ήθη ή όταν νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση. Συνεπώς δεν ήταν σύννομη η επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων, εφόσον κρινόταν *ad hoc* ότι η παροχή συγκατάθεσης επιβάλλεται στο υποκείμενο από τον υπεύθυνο επεξεργασίας άμεσα ή έμμεσα, δια επαπειλούμενης διακινδύνευσης της επαγγελματικής υπόστασης του ατόμου ή δυσχέρασης της συμμετοχής τους σε καθημερινές διαδικασίες¹⁷³, ii) ότι η συγκατάθεση δεν αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της υπερβαίνουσας τον επιδιωκόμενο σκοπό επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, διότι η συγκατάθεση δεν επιτρέπει καθεαυτή την επεξεργασία που αντιτίθεται στην αρχή του σκοπού και της αναγκαιότητας¹⁷⁴.

¹⁶⁹ Αναλυτικά για τη συγκατάθεση βλ. σε Κούρτη Ι., Η συγκατάθεση του ασθενούς για την επεξεργασία δεδομένων της υγείας του, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 231- 246, καθώς και σε Χριστοδούλου Κ. Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Βιβλιοθήκη 2013, σελ. 53.

¹⁷⁰ **Άρθρο 2(η') Οδηγίας 95/ 46 / ΕΚ «συγκατάθεση** του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα», κάθε δήλωση βουλήσεως, ελεύθερας, ρητής και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν» και **άρθρο 2 στοιχ. (ια')** **ν. 2472 / 1997: «Συγκατάθεση»** του υποκειμένου των δεδομένων, *κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρει επιγνώσει*, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για το σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα»

¹⁷¹ **Παναγιωτόπουλος Α.**, ο.π. σελ.175, όπου και παραπομπή σε Χριστοδούλου, σελ. 53-56.

¹⁷² Άρθρα ΑΚ 128 επ.

¹⁷³ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 113.

¹⁷⁴ ΑΠΔΠΧ 510/17/2000, ΑΠΔΠΧ 52/2003

Για τον έλεγχο της εναρμόνισης κάθε συγκεκριμένης επεξεργασίας με το σκοπό αυτό, κάθε σχετικό ζήτημα κρινόταν αυτοτελώς βάσει των πραγματικών στοιχείων που το συνόδευαν¹⁷⁵.

Εντούτοις, η εξαιρετική βάση της συγκατάθεσης ως θεραπεία της απαγόρευσης επεξεργασίας, δεν αποτελούσε μονόδρομο, αλλά διαζευκτική επιλογή, καθώς στην πράξη γινόταν συχνά επίκληση και των υπόλοιπων δικαιολογητικών λόγων, ειδικά στις περιπτώσεις που δεν ήταν εφικτή η παροχή συγκατάθεσης. Επίσης ήδη υπό το προηγούμενο νομικό καθεστώς είχε δεχθεί κριτική η επίκληση του δημοσίου συμφέροντος για την εξαίρεση από την αρχή της συγκατάθεσης, καθώς η παρείσφρηση της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος στο δίκαιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων χαρακτηρίστηκε ως παγίδα εκνομίκευσης με συνέπεια την υποχώρηση της προστασίας του υποκειμένου και τη διευκόλυνση της χρήσης των δεδομένων από φορείς δημόσιας εξουσίας και ιδιωτικών συμφερόντων¹⁷⁶.

Τυπική περίπτωση επεξεργασίας δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων στη βάση της συγκατάθεσης, αποτελεί η επεξεργασία στο πλαίσιο της ασφαλιστικής σύμβασης. Στο δίκαιο του Κανονισμού 2016 / 679 η επεξεργασία των γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας στο πλαίσιο της σύμβασης ιδιωτικής ασφάλισης μπορεί να στηριχθεί μόνο στη νομική βάση της συγκατάθεσης του υποκειμένου¹⁷⁷, υπό την επιφύλαξη της υπέρ των κρατών μελών αρμοδιότητας να αυστηροποιήσουν το πλαίσιο προστασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με την οποία προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν περαιτέρω όρους, μεταξύ άλλων και περιορισμούς, όσον αφορά την επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων ή δεδομένων που αφορούν την υγεία¹⁷⁸.

Το ζήτημα της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων εκ μέρους των ασφαλιστικών εταιρειών είχε απασχολήσει και υπό το προγενέστερο νομοθετικό πλαίσιο. Ειδικότερα: 1. Η ΑΠΔΠΧ υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, είχε καταλήξει στις παρακάτω παραδοχές, αναφορικά με την επεξεργασία των δεδομένων υγείας στο πλαίσιο της ασφαλιστικής σύμβασης¹⁷⁹: **α)** η υποχρεωτικότητα της σύναψης ασφαλιστικής σύμβασης (π.χ στην περίπτωση αστικής ευθύνης οχήματος έναντι τρίτων) δεν αίρει την υποχρέωση συμμόρφωσης της ασφαλιστικής εταιρείας στις προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, δηλαδή στην τήρηση των αρχών της αναλογικότητας, της προσφορότητας, της συγκατάθεσης του υποκειμένου, της λήψης άδειας για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων και της επεξεργασίας από πρόσωπα που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις για την τήρηση του απορρήτου, ενώ κρίθηκε επίσης ότι η επεξεργασία των ευαίσθητων

¹⁷⁵ ΑΠΔΠΧ 245 / 2000

¹⁷⁶ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.176

¹⁷⁷ Άρθρο 9 παρ. 2 (α') Κανονισμού 2016/ 679

¹⁷⁸ Άρθρο 9 παρ. 4 Κανονισμού 2016/ 679, που παραπέμπει στο άρθρο άρθρο 6 παράγραφος 3 εδάφιο β' του ΓΚΠΔ

¹⁷⁹ Βασιλοπούλου Ε. , ό.π. σελ. 134

δεδομένων υγείας πρέπει να γίνεται από γιατρό, δηλαδή από πρόσωπο που δεσμεύεται από το ιατρικό απόρρητο¹⁸⁰, β) η επεξεργασία στοιχείων που υπερβαίνει κατά πολύ το σκοπό της επεξεργασίας, καθιστά την επεξεργασία παράνομη και προσβλητική για την προσωπικότητα του υποκειμένου των δεδομένων, δεδομένης της αποκάλυψης στον κοινωνικό του περίγυρο στοιχείων που άπτονται της σφαίρας της άκρως προσωπικής του ζωής¹⁸¹, γ) η πρόβλεψη στην ασφαλιστική σύμβαση για γενική εκ μέρους του υποκειμένου συγκατάθεση για ολοκληρωτική και άμεση πρόσβαση του στον ιατρικό φάκελο του ασφαλισμένου που τηρείται στο νοσοκομείο, υπό την απειλή της έκπτωσής του από το ασφάλισμα, αντιβαίνει στις επιταγές του ν. 2472 /1997 και στη συνταγματική επιταγή για προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς: i) αφενός δεν μπορεί να γίνει λόγος για έγκυρη συγκατάθεση και ii) αφετέρου ακόμη και αν γινόταν δεκτή η εγκυρότητα της συγκατάθεσης, η καταχώριση στο αρχείο της ασφαλιστικής εταιρείας δεδομένων υγείας του ασθενούς που δεν ήταν αναγκαία για την απόδειξη της νοσηλείας του θα συνιστούσε υπέρβαση της αρχής της αναλογικότητας μεταξύ μέσων και επιδιωκόμενου σκοπού¹⁸². Βέβαια, ως προς την εκτίμηση της εγκυρότητας της συγκατάθεσης σε αναφορά με την έκταση αυτής, έχει διατυπωθεί και αντιφατική με τα ανωτέρω κρίση της ΑΠΔΠΧ, κατά την οποία είναι σύννομη η συγκατάθεση ασθενούς που δόθηκε σε δήλωση ασθενείας, με την οποία εξουσιοδότησε όλους τους εμπλεκόμενους στη νοσηλεία του ιατρούς να εφοδιάσουν την ασφαλιστική εταιρεία με οποιαδήποτε πιστοποιητικά ή πληροφορίες τους ζητήσει, καθώς: i) η σχετική δήλωση ήταν σαφής και ευανάγνωστη και ii) ήταν σαφές ότι ο σκοπός της επεξεργασίας συνδεόταν με τη δήλωση ασθενείας του ασθενούς, η έκταση και η μορφή της οποίας κρίνεται από τα στοιχεία του ιατρικού φακέλου

183

2. Αρνητική φαίνεται να είναι η θέση νομοθεσίας ενωσιακής και εθνικής και θεωρίας για τη δυνατότητα αξιοποίησης των γενετικών δεδομένων στο πλαίσιο κατάρτισης ασφαλιστικής σύμβασης και ειδικότερα απέναντι στο αίτημα των ασφαλιστικών εταιρειών για διενέργεια γενετικών εξετάσεων εν όψει διαπραγματεύσεως για την κατάρτιση ασφαλιστικής σύμβασης με ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία. Η πρακτική των ασφαλιστικών εταιρειών να ζητούν διενέργεια γενετικών εξετάσεων πριν την κατάρτιση της σύμβασης ασφαλίσεως, με τη δικαιολογία ότι ασκούν το δικαίωμα γνώσης των ουσιωδών στοιχείων υγείας των πελατών τους για την εκτίμηση του ασφαλιστικού κινδύνου, τους προσφέρει διαπραγματευτικό πλεονέκτημα, καθώς μπορεί η διαπίστωση της γενετικής προδιάθεσης για εμφάνιση συγκεκριμένης νόσου να οδηγήσει στην κρίση ότι είναι ασύμφορη η κατάρτιση της σύμβασης και συνακόλουθα στην ακύρωσή της ή στην κατακόρυφη αύξηση του ύψους των

¹⁸⁰ ΑΠΔΠΧ 16/2004

¹⁸¹ ΑΠΔΠΧ 16/2004

¹⁸² ΑΠΔΠΧ 43/2004, 2/2004 και 46/2011.

¹⁸³ ΑΠΔΠΧ 78/2012, ΑΠΔΠΧ 45 / 2013, ΑΠΔΠΧ 49 / 2014, ΑΠΔΠΧ 50/ 2014 & ΑΠ 2100 / 2009, ΣτΕ 3775 / 2012,

ασφαλιστρών¹⁸⁴. Κατά συνέπεια, εγκαθίσταται ανισότητα μεταξύ του ασφαλιστή και του ασφαλιζόμενου, η οποία οξύνεται στην περίπτωση που ο ασφαλισμένος είναι αποκλεισμένος από το δημόσιο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του χαρακτηρισμού της συγκατάθεσής του ως ελεύθερης¹⁸⁵.

Όμως, σύμφωνα και με τη θέση του Συμβουλίου της Ευρώπης¹⁸⁶, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών οφείλουν να διασφαλίζουν ότι τα άτομα δεν υφίσταται διάκριση ή αποκλεισμό στη βάση των γενετικών τους χαρακτηριστικών. Περαιτέρω και η Εθνική Αρχή Βιοηθικής¹⁸⁷ είχε εκφράσει την άποψη ότι: «στην περίπτωση της ιδιωτικής ασφάλισης η γνωστοποίηση γενετικών πληροφοριών παραμένει ανεπίτρεπτη, εφόσον ο ασφαλισμένος ή ο υποψήφιος να ασφαλισθεί δεν καλύπτεται από το σύστημα της δημόσιας ασφάλισης. Τούτο επιβάλλει εν προκειμένω η αντικειμενικά μειονεκτική θέση εκείνου που δεν έχει άλλη δυνατότητα ασφάλισης απέναντι στον ασφαλιστή. Στην περίπτωση όμως που η ιδιωτική ασφάλιση απλώς συμπληρώνει τη δημόσια, η γνωστοποίηση γενετικών πληροφοριών είναι επιτρεπτή, υπό την αναγκαία προϋπόθεση να συναινεί ο ασφαλισμένος ή υποψήφιος να ασφαλιστεί, όπως επιβάλλει η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων»¹⁸⁸

III.A.2.β. Εργατικό δίκαιο, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία

Η επεξεργασία είναι επιτρεπτή εφόσον είναι *απαραίτητη* για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας, εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους ή από συλλογική συμφωνία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο παρέχοντας κατάλληλες εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων.

1. Συναφής με την ανωτέρω προβλεπόμενη εξαίρεση είναι και η ειδική πρόβλεψη του Κανονισμού¹⁸⁹ για την επεξεργασία των δεδομένων *στο πλαίσιο της απασχόλησης*, όπου

¹⁸⁴ Βασιλοπούλου Ε., ο. π. σελ 133

¹⁸⁵ Βασιλοπούλου Ε., ο. π. σελ 133

¹⁸⁶ Σύσταση CM/ Rec (2016) 8,

¹⁸⁷ Βλ. υποσημείωση 90 σε Βασιλοπούλου Ε., όπου αναφέρεται ότι «Η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής ασκεί αποκλειστικά συμβουλευτική αρμοδιότητα, απευθυνόμενη είτε με δική της πρωτοβουλία είτε εφόσον της ζητηθεί, προς οποιοδήποτε όργανο της Πολιτείας. Αποστολή της είναι η ανάδειξη της στενής σύνδεσης των εφαρμογών των βιολογικών επιστημών με τις σύγχρονες κοινωνικές αξίες. Συστάθηκε με το ν. 2667 / 1998».

¹⁸⁸ <https://kkeram1441.files.wordpress.com/2013/07/bioethics2.pdf>

¹⁸⁹ Άρθρο 88 Κανονισμού 2016 / 679 : «1. Τα κράτη μέλη, μέσω της νομοθεσίας ή μέσω των συλλογικών συμβάσεων, μπορούν να θεσπίζουν ειδικούς κανόνες προκειμένου να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων στο πλαίσιο της απασχόλησης, ιδίως για σκοπούς πρόσληψης, εκτέλεσης της σύμβασης απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τον νόμο ή από συλλογικές συμβάσεις, διαχείρισης, προγραμματισμού και οργάνωσης εργασίας, ισότητας και πολυμορφίας στον χώρο εργασίας, υγείας και ασφάλειας στην εργασία, προστασίας της περιουσίας εργοδοτών και πελατών και για σκοπούς άσκησης και απόλαυσης, σε ατομική ή συλλογική βάση, δικαιωμάτων και παροχών που σχετίζονται με την απασχόληση και για σκοπούς καταγγελίας της σχέσης απασχόλησης. 2. Οι εν λόγω κανόνες περιλαμβάνουν κατάλληλα και ειδικά μέτρα για τη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των έννομων συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα

προβλέπεται η δυνατότητα ρύθμισης των ζητημάτων που ανακύπτουν με συλλογικές συμβάσεις. Διευκρινίζεται στον Κανονισμό¹⁹⁰ ότι στο δίκαιο των κρατών μελών ή σε συλλογικές συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των «εργασιακών συμφωνιών», μπορούν να θεσπίζονται ειδικοί κανόνες για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εργαζομένων στο πλαίσιο της απασχόλησης, ιδίως για τους όρους υπό τους οποίους δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της απασχόλησης μπορούν να υφίστανται επεξεργασία με βάση τη συγκατάθεση του εργαζομένου, για σκοπούς πρόσληψης, εκτέλεσης της σύμβασης απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τον νόμο ή από συλλογικές συμβάσεις, διαχείρισης, προγραμματισμού και οργάνωσης εργασίας, ισότητας και πολυμορφίας στο χώρο εργασίας και υγείας και ασφάλειας στην εργασία, καθώς και για σκοπούς άσκησης και απόλαυσης, σε ατομική ή συλλογική βάση, δικαιωμάτων και παροχών που σχετίζονται με την απασχόληση και για σκοπούς καταγγελίας της σχέσης απασχόλησης.

Επομένως είναι εύλογη η θέση ότι δικαιολογητική βάση, της εξαίρεσης, που προβλεπόταν στην οδηγία 95/46/EK αλλά δεν είχε ενσωματωθεί με το ν. 2472/1997¹⁹¹ είναι η νομιμοποίηση της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων από τον εργοδότη σε περιπτώσεις που ήταν απαραίτητη η συλλογή και η επεξεργασία δεδομένων υγείας, π.χ. σε καταστάματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, για τον υπολογισμό αδειών ασθενείας, για τα δεδομένα κοινωνικής ασφάλισης, για τα δεδομένα που αφορούν την συνδικαλιστική δράση του εργαζομένου κ.α¹⁹².

Το ζήτημα της αντιμετώπισης της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας είχε τεθεί και υπό το καθεστώς του ν. 2472 / 1997. Η ΑΠΔΠΧ στο πλαίσιο οδηγίας¹⁹³ που είχε εκδώσει για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας είχε καταλήξει στις εξής παραδοχές:

Α) Εννοιολογική οριοθέτηση: α) Ως εργαζόμενοι νοούνται οι *απασχολούμενοι τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα*. Στην τελευταία περίπτωση, η Οδηγία βρίσκει εφαρμογή εφόσον πρόκειται για πρόσωπα που εργάζονται κατά τις οδηγίες και υπό τον έλεγχο του εργοδότη. Κρίσιμο στοιχείο για την εφαρμογή της Οδηγίας συνιστά δηλαδή η σχέση εξάρτησης μεταξύ προϊσταμένου/ εργοδότη και υπαλλήλου. Το κύρος της σχέσης απασχόλησης είναι αδιάφορο. Ως εργαζόμενοι νοούνται επίσης: **ι) οι υποψήφιοι για εργασία**. Ως προς αυτή την περίπτωση δεν συντρέχει μεν εξαρχής η σχέση εξάρτησης που χαρακτηρίζει

δεδομένα, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφάνεια της επεξεργασίας, τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός ομίλου επιχειρήσεων, ή ομίλου εταιρειών που ασκούν κοινή οικονομική δραστηριότητα και τα συστήματα παρακολούθησης στο χώρο εργασίας.....»

¹⁹⁰ αιτ.σκ.155

¹⁹¹ Ιγγλεζάκης Ι., ο.π. σελ. 89.

¹⁹² Ιγγλεζάκης Ι., ο.π. σελ. 89.

¹⁹³ ΑΠΔΠΧ 115 / 2001

την εργασιακή σχέση, ωστόσο είναι προφανές ότι κάποιος που αναζητεί εργασία βρίσκεται κατά κανόνα σε θέση που δεν του επιτρέπει να επιλέξει ελεύθερα ποια δεδομένα που τον αφορούν θα καταστήσει γνωστά και προσιτά σε τρίτους και άρα χρειάζεται αυξημένη προστασία, **ii) οι πρώην εργαζόμενοι**. Στην περίπτωση των πρώην εργαζομένων είναι προφανές ότι η λύση της εργασιακής σχέσης δεν σημαίνει και αποδέσμευση από τους κανόνες νόμιμης και θεμιτής επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Περαιτέρω χρήση των δεδομένων θα μπορούσε να έχει δυσμενείς επιπτώσεις τόσο για την προστασία της προσωπικότητας και της ιδιωτικότητας όσο και για τα ιδιαίτερα έννομα συμφέροντα του πρώην εργαζομένου (π.χ. αναζήτηση νέας εργασίας κλπ, **β) Ως εργοδότης** (ή προϊστάμενος στην περίπτωση των δημοσίων αρχών) νοείται στην προκειμένη Οδηγία αυτός που προσδιορίζει δεσμευτικά την οργάνωση, το περιεχόμενο και γενικά τους όρους της εργασίας. Η Οδηγία απευθύνεται, ωστόσο, στους υπεύθυνους επεξεργασίας, ανεξαρτήτως εάν ταυτίζονται με τον εργοδότη ή προϊστάμενο. Αυτούς βαρύνει η συμμόρφωση προς τους γενικούς κανόνες επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, όπως αυτοί ερμηνεύονται και διευκρινίζονται στην παρούσα Οδηγία, γ) Ως **σκοποί επεξεργασίας** που σχετίζονται με τη σχέση απασχόλησης και, κατά τούτο, δεν υπερβαίνουν ούτε περιγράφουν την αρχή του σκοπού (άρθρο 4 παρ. 1) νοούνται αυτοί που αφορούν την επιλογή και πρόσληψη του εργαζομένου, την εκπλήρωση της εργασιακής σχέσης και των εκατέρωθεν υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή, την εκτέλεση των σχετικών συμβάσεων, καθώς και την οργάνωση της εργασίας (καθορισμός των μέσων, μεθόδων, προτεραιοτήτων κλπ.).

B) Ρυθμιστική οριοθέτηση: α) Πεδίο εφαρμογής - Δημόσιος και Ιδιωτικός τομέας/Γραφεία Εργασίας / Γραφεία Δανεισμού εργαζομένων: Η ερμηνεία και προσαρμογή των γενικών κανόνων αφορούσε αδιακρίτως τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα. Οι όροι εργασίας δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων δεν ταυτίζονται. Ωστόσο, η διάκριση¹⁹⁴ ως προς την αντιμετώπιση ούτε δικαιολογείται ούτε κρίνεται αναγκαία, καθώς η επεξεργασία δεδομένων των απασχολούμενων και στους δύο τομείς παρουσιάζει τα ίδια βασικά χαρακτηριστικά (σχέση εξάρτησης, με διαφοροποιημένη πάντως ένταση λόγω του καθεστώτος μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων) και αποβλέπει στους ίδιους κατά βάση σκοπούς (πρόσληψη, οργάνωση εργασίας, αξιολόγηση απασχολούμενων κλπ.). Επίσης η οδηγία που είχε εκδοθεί αφορούσε τόσο τα γραφεία ευρέσεως εργασίας και τα γραφεία δανεισμού εργαζομένων, όσο και τον εκτελούντα την επεξεργασία στο πλαίσιο των οικείων σκοπών του υπεύθυνου επεξεργασίας. Εντούτοις, υπήρξε μεταγενέστερα διαφοροποίηση¹⁹⁵ μεταξύ

¹⁹⁴ Διαφοροποιήσεις και αποκλίσεις θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές με κριτήριο τη φύση και την ιδιαιτερότητα της εργασίας ή της σχέσης εργασίας, αλλά αυτό συμβαίνει ανεξάρτητα από την ένταξη στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα. Εξάλλου η διάκριση δεν θα ήταν λειτουργική εξαιτίας της βαθμιαίας "ιδιωτικοποίησης" πολλών κρατικών δραστηριοτήτων ή αρμοδιοτήτων, καθώς και της εισαγωγής στον δημόσιο τομέα μορφών εργασίας που καταργούν προσιδιάζουν στον ιδιωτικό.

¹⁹⁵ Άρθρο 7^Α ν. 2472 / 1997: «1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 6 και από την υποχρέωση λήψης άδειας του άρθρου 7 του παρόντος νόμου στις ακόλουθες περιπτώσεις. α) Όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με σχέση εργασίας ή έργου ή με παροχή υπηρεσιών στο

δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αναφορικά με την υποχρέωση ενημέρωσης σχετικά με την τήρηση αρχείου και λήψης προηγούμενης άδειας από την ΑΠΔΠΧ, καθώς οι δημόσιοι φορείς εξαιρέθηκαν από τις σχετικές υποχρεώσεις κατά την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας, **β) Αρχές: i)** Ως κεντρική αρχή για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων επιτρέπεται αποκλειστικά **για σκοπούς** που συνδέονται άμεσα με τη σχέση απασχόλησης και εφόσον είναι αναγκαία για την εκπλήρωση των εκατέρωθεν υποχρεώσεων που θεμελιώνονται σε αυτή τη σχέση, είτε αυτές πηγάζουν από το νόμο είτε από σύμβαση. Οι σκοποί της επεξεργασίας θα πρέπει να είναι εκ των προτέρων γνωστοί στους εργαζομένους και κατανοητοί από αυτούς. Η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων για σκοπούς που δεν αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, τη σχέση απασχόλησης απαγορεύεται από την αρχή του σκοπού, **ii)** Η συγκατάθεση των εργαζομένων δεν μπορεί να άρει την απαγόρευση της υπέρβασης του σκοπού. Εξάλλου, στην περίπτωση των σχέσεων απασχόλησης, η εγγενής ανισότητα των μερών και η κατά κανόνα σχέση εξάρτησης των εργαζομένων θέτει σε αμφιβολία την ελευθερία της συγκατάθεσης των εργαζομένων, στοιχείο απαραίτητο για την εγκυρότητά της επεξεργασίας, **iii)** Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας¹⁹⁶, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά χρειάζονται ενόψει των σκοπών επεξεργασίας, στο πλαίσιο των σχέσεων απασχόλησης και της οργάνωσης της εργασίας, πρέπει να είναι ακριβή, να υποβάλλονται σε ενημέρωση και να διατηρούνται όσο χρόνο απαιτείται για την εκπλήρωση των επιμέρους σκοπών επεξεργασίας, **iv)** Αποφάσεις που αφορούν κάθε πτυχή της προσωπικότητας των εργαζομένων, όπως η συμπεριφορά ή η αποδοτικότητά τους, δεν επιτρέπεται¹⁹⁷ να λαμβάνονται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς μία τέτοια διαδικασία θα υποβίβαζε τους εργαζόμενους σε πληροφοριακά αντικείμενα και θα πρόσβαλλε την προσωπικότητά τους.

Γ. Δεδομένα υγείας: i) Όσον αφορά **τη συλλογή** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την υγεία του εργαζόμενου ή του υποψηφίου, λόγω της φύσης τους και των συνεπειών που μπορεί να έχει η αποκάλυψή τους, πρέπει να **συλλέγονται απευθείας και μόνον** από τους εργαζόμενους ή τους υποψήφιους και μόνον εφόσον αυτό είναι απολύτως απαραίτητο, για την αξιολόγηση της καταλληλότητας του εργαζόμενου ή του υποψηφίου για μία συγκεκριμένη θέση ή εργασία, παρούσα ή μελλοντική (π.χ. εξετάσεις για τους εργαζόμενους σε παιδικούς σταθμούς, εστιατόρια, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, οδηγούς, πιλότους κλπ.), για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εργοδότη για υγιεινή και ασφάλεια

δημόσιο τομέα και είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης που επιβάλλει ο νόμος ή για την εκτέλεση των υποχρεώσεων από τις παραπάνω σχέσεις και το υποκείμενο έχει προηγουμένως ενημερωθεί...»

¹⁹⁶ άρθρο 4 παρ. 1 β του Ν. 2472/97,

¹⁹⁷ άρθρο 14 του Ν. 2472/97

της εργασίας και για τη θεμελίωση δικαιωμάτων των εργαζομένων και αντίστοιχη απόδοση κοινωνικών παροχών, **ii**) Όσον αφορά **τη διαβίβαση** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την υγεία των εργαζομένων εντός της εργασιακής μονάδας επιτρέπεται μόνον σε ό,τι αφορά τα πορίσματα και εφόσον και στο μέτρο που αυτή είναι απολύτως απαραίτητη για την προστασία της υγείας των εργαζομένων, τη διαμόρφωση κρίσεων για την καταλληλότητά τους προς ανάληψη εργασίας, παρούσας ή μελλοντικής, ή για τη διαμόρφωση των συνθηκών εργασίας, **iii**) όσον αφορά την **τήρηση και τη χρήση** των δεδομένων υγείας, πρέπει αυτά να καταχωρίζονται και να διατηρούνται χωριστά από τα άλλα δεδομένα.

Συναφής με την προβληματική αυτή είναι η θέση του γιατρού εργασίας¹⁹⁸ στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή εκμετάλλευσης, οι αρμοδιότητες¹⁹⁹ και η νομική θέση του οποίου διέπονται ειδικά από το ν. **3850/2010**. Στο σημείο αυτό, μπορούν να γίνουν οι εξής επισημάνσεις: **α)** Ο ιατρός εργασίας θεωρείται εκτελών την επεξεργασία, διακρινόμενος από τον εργοδότη, που παραμένει υπεύθυνος επεξεργασίας ως κύριος του αρχείου. Όμως λειτουργεί ως από κοινού υπεύθυνος επεξεργασίας με τον εργοδότη στις περιπτώσεις άσκησης των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων, διαβίβασης των δεδομένων και καταστροφής τους μετά τη λήξη τηρήσεώς τους²⁰⁰, καθώς ο εργοδότης – κύριος του αρχείου δεν έχει πρόσβαση στο αρχείο δεδομένων υγείας που τηρεί ο ιατρός εργασίας, με αποτέλεσμα να ευθύνεται αυτός για την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου και κυρίως του δικαιώματος πρόσβασης²⁰¹, **β)** Ο ιατρός εργασίας υπάγεται στην υποχρέωση τήρησης τόσο του ιατρικού όσο και του επιχειρησιακού απορρήτου, αναζητώντας τη χρυσή τομή μεταξύ τους. Κατ' αποτέλεσμα κατά την τήρηση του ιατρικού αρχείου πρέπει να καταγράφει τις απολύτως αναγκαίες πληροφορίες, ενώ στα απευθυνόμενα στον εργοδότη πιστοποιητικά που εκδίδει σχετικά με την καταλληλότητα ή μη ενός εργαζομένου δεν πρέπει να αναγράφεται η αιτία της ακαταλληλότητας.

Δ. Γενετικά δεδομένα: Ήδη υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο είχε διαπιστωθεί ότι όλο και συχνότερα ο εκάστοτε εργοδότης, ασκώντας το διευθυντικό του δικαίωμα δύναται να ζητήσει από τον εργαζόμενο να υποβληθεί σε γενετικές εξετάσεις²⁰² ή να του κοινοποιήσει τις ήδη τελεσθείσες, με πιθανή εξέλιξη σε περίπτωση άρνησης του υποψήφιου εργαζομένου τη μη κατάρτιση τη σύμβασης εργασίας ή σε κάποιες ακραίες περιπτώσεις και τη λάθρα διενέργεια του γενετικού ελέγχου. Το κίνητρο των εργοδοτών για υποβολή αυτού του

¹⁹⁸ Βλ. αναλυτικά σε Παναγοπούλου – Κουντατζή Φ., Το ζήτημα της επεξεργασίας δεδομένων υγείας εκ μέρους του ιατρού εργασίας, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλλογικό), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 407-425

¹⁹⁹ Άρθρο 18 ν. 3850/2010

²⁰⁰ Άρθρο 14 ν. 3418 / 2005 και άρθρο 18 ν. 3850 / 2010

²⁰¹ Παναγοπούλου – Κουντατζή Φ. ο.π. σελ. 411, όπου και παραπομπή σε Γνώμη 1/ 2010 Ομάδας Εργασίας Άρθρου 29.

²⁰² Οι γενετικές εξετάσεις διακρίνονται σε «γενετική αποτύπωση» (genetic screening), με την οποία ερευνάται το γενετικό προφίλ των εργαζομένων και «γενετική παρακολούθηση» (genetic monitoring) με την οποία εξετάζονται περιοδικά οι γονιδιακές αλλοιώσεις στα κύτταρα των εργαζομένων (Βλ. σε Βασιλοπούλου Ε., ό.π. σελ. 137, ο.π., όπου και παραπομπή σε Μάλλιο Ε. Γενετικές εξετάσεις και δίκαιο, 2004, σελ. 72 (υποσ. 82).

αιτήματος είναι οικονομικό και σκοπό έχει την ανίχνευση ενδείξεων προδιάθεσης ανάπτυξης προβλημάτων υγείας, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν την επιχείρηση σε απώλεια ωρών εργασίας, αύξηση της κόστους μισθοδοσίας λόγω πρόσληψης αντικαταστάτη, επιπλέον μέτρα υγιεινής και ασφάλειας, εκτενέστερη ασφαλιστική κάλυψη ή και αποζημίωση για εργατικό ατύχημα²⁰³

Σχετικά με την επεξεργασία των γενετικών δεδομένων εντός του πλαισίου της εργασιακής σχέσης, με οδηγία της ΑΠΔΠΧ²⁰⁴ κρίθηκε ότι πρόκειται για επεξεργασία **απολύτως ανεπίτρεπτη**, χωρίς η χορήγηση συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων να θεραπεύει την παρανομία της επεξεργασίας και την αντίθεση προς την αρχή της αναλογικότητας, λόγω της προφανούς ανισότητας των μερών, υφιστάμενης μόνο κατ' εξαίρεση επιτρεπτής επεξεργασίας στο πλαίσιο *ρητής και ειδικής διάταξη νόμου*, με ταυτόχρονη θέσπιση *ειδικών προϋποθέσεων και εγγυήσεων*, μόνο για την προστασία της υγείας του εργαζομένου και υπό τον όρο ότι η προστασία αυτή *δεν μπορεί να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα*. Ειδικότερα διαπιστώθηκε η διεθνής τάση εισαγωγής των γενετικών εξετάσεων στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων και επισημάνθηκαν τα εξής: α) ότι η ανάλυση του γενετικού υλικού ενός ανθρώπου συνιστά ουσιώδη και ριζική προσβολή της προσωπικότητάς του, καθώς αποκαλύπτει στοιχεία για το παρελθόν αλλά και το μέλλον του (κληρονομικότητα, προδιάθεση για ασθένειες κλπ.), παράμετρος πρόκλησης ανησυχίας για το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία που απορρέουν από τέτοιες εξετάσεις για τη δυσμενή διάκριση και μεταχείριση των εργαζομένων, β) Η ένταση της προσβολής είναι τέτοια που, κατά την αληθινή έννοια του ν.2472/1997, η διενέργεια γενετικών εξετάσεων για σκοπούς που σχετίζονται με την σχέση απασχόλησης απαγορεύεται απολύτως, ως αντιβαίνουσα στην αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένης υπόψη και της συνταγματικά προστατευόμενης αξίας του ανθρώπου, γ) Η ύπαρξη συγκατάθεσης, με δεδομένες τις σοβαρές επιφυλάξεις για την πραγματική ελευθερία της συγκατάθεσης στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων, δεν θεραπεύει την αντίθεση προς την αρχή της αναλογικότητας, δ) Γενετικές εξετάσεις για τους σκοπούς αυτούς είναι επιτρεπτές *μόνον με βάση ρητή και ειδική διάταξη νόμου*. Ειδικότερα, η συνταγματική προστασία της αξίας, της προσωπικότητας, των προσωπικών δεδομένων και της γενετικής ταυτότητας του ανθρώπου αλλά και της εργασίας, όπως διατυπώνονται μάλιστα στο Σύνταγμα μετά την πρόσφατη αναθεώρησή του (νέα άρθρα 2§1, 9^Α, 5 §5), επιβάλλει *de lege ferenda*, σε περίπτωση εισαγωγής νομοθεσίας επιτρέπουσας την ανάλυση του γενετικού υλικού, την ταυτόχρονη **θέσπιση ειδικών προϋποθέσεων και εγγυήσεων** όπως π.χ.: i) διενέργεια τέτοιων εξετάσεων μόνο για την προστασία της υγείας του εργαζομένου και υπό την προϋπόθεση ότι ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με ηπιότερο μέσο, ii) ειδική προηγούμενη ενημέρωση

²⁰³ Βασιλοπούλου Ε., ό.π. σελ. 137.

²⁰⁴ ΑΠΔΠΧ 115 / 2001, Οδηγία

του εργαζομένου από ιατρό, iii) διενέργεια των γενετικών εξετάσεων μόνον από δημόσιους φορείς, iv) ειδική προηγούμενη άδεια της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Σχετικά με το ζήτημα της επεξεργασίας γενετικών δεδομένων στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης, η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής είχε επίσης διατυπώσει τη γνώμη²⁰⁵ ότι η γνωστοποίηση γενετικών πληροφοριών σε εργοδότες είναι *ανεπίτρεπτη*, ακόμη και αν γίνεται με τη συναίνεση του εργαζομένου ή του υποψήφιου να εργασθεί. Τη λύση αυτή επιβάλλει η *συνήθως άνιση θέση* του εργαζομένου απέναντι στον εργοδότη. *Κατ' εξαίρεση* όμως, με τη *συναίνεση* του εργαζομένου ή του υποψήφιου να εργασθεί, ο εργοδότης δικαιολογείται να γνωρίζει γενετικά δεδομένα, εφόσον στο *συγκεκριμένο εργασιακό περιβάλλον* υπάρχει το *ενδεχόμενο εκδήλωσης συναφούς γενετικής ασθένειας* και υπό τον όρο ότι *δεν υπάρχουν κατάλληλα εναλλακτικά μέτρα προστασίας*. Κατ' εξαίρεση επίσης, στην περίπτωση που κατά την άσκηση ενός επαγγέλματος διακυβεύεται η *ασφάλεια τρίτων προσώπων*, ο εργοδότης δικαιολογείται να ζητεί τη διενέργεια γενετικών εξετάσεων και τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε αυτόν, προκειμένου να εγγυηθεί την ασφάλεια των τρίτων. Με τα ανωτέρω δεδομένα είχε συστήσει να θεσπισθεί ειδική νομοθετική ρύθμιση για το θέμα της γνωστοποίησης γενετικών δεδομένων στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων, όπου θα ορίζεται ο κανόνας της απαγόρευσης και θα προβλέπονται οι πιθανές εξαιρέσεις.

Υπό το καθεστώς του Κανονισμού²⁰⁶ διαφαίνεται λιγότερο αυστηρό το πλαίσιο για την επεξεργασία των γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας (ως ειδικής κατηγορίας δεδομένων) στο πλαίσιο της απασχόλησης, καθώς προκύπτει ότι είναι επιτρεπτή η επεξεργασία αυτών με την προϋπόθεση ότι: **α)** είναι *απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας*, υπό τον όρο ότι επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους ή από συλλογική συμφωνία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και παρέχει κατάλληλες εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων²⁰⁷, **β)** είναι *απαραίτητη για την εκτίμηση της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου*, υπό τον όρο ότι τα δεδομένα αυτά υποβάλλονται σε επεξεργασία από ή υπό την *ευθύνη επαγγελματία που υπόκειται στην υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου*²⁰⁸,

²⁰⁵ <https://kkeram1441.files.wordpress.com/2013/07/bioethics2.pdf>

²⁰⁶ Άρθρο 9 παρ. 2 (α'), Άρθρο 9 παρ. 2 (β'), Άρθρο 9 παρ. 2 (η'), Άρθρο 9 παρ. 3, Άρθρο 88 παρ. 1,2,

²⁰⁷ **Άρθρο 9 παρ. 2 (β')**, όπου προβλέπεται ως εξαίρεση: «...η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του υπευθύνου επεξεργασίας ή του υποκειμένου των δεδομένων στον τομέα του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας, εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους ή από συλλογική συμφωνία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο παρέχοντας κατάλληλες εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων»

²⁰⁸ **Άρθρο 9 παρ. 2 (η')**, όπου προβλέπεται ως εξαίρεση «η επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, *εκτίμησης της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου*, ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης ή θεραπείας ή διαχείρισης υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών βάσει του ενωσιακού δικαίου ή του δικαίου κράτους μέλους ή δυνάμει σύμβασης με επαγγελματία του τομέα της υγείας και με την επιφύλαξη

γ) έχει δοθεί η συγκατάθεση του εργαζομένου για την επεξεργασία²⁰⁹. Για τη νομική βάση της επεξεργασίας έχει ήδη υποστηριχθεί²¹⁰ ότι δεν θα πρέπει να προβλέπεται ως αυτοτελής βάση νόμιμης επεξεργασίας, καθώς κατά την κρατούσα άποψη στο χώρο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, στην εργασιακή σχέση υφίσταται τέτοια προφανής ανισορροπία στη σχέση των μερών, που ακυρώνει τη δυνατότητα ελεύθερης συγκατάθεσης. Η άποψη αυτή αντλεί επιχείρημα και από τη διατυπωμένη στον Κανονισμό²¹¹ θέση ότι για να διασφαλιστεί ότι η συγκατάθεση έχει δοθεί ελεύθερα, η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να παρέχει έγκυρη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όταν υπάρχει σαφής ανισότητα μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, με ενδεικτική²¹² και όχι αποκλειστική αναφορά στις περιπτώσεις που παρέχεται ενώπιον δημόσιας αρχής.

Επίσης, με τον Κανονισμό²¹³, επιφυλάχθηκε υπέρ του εθνικού νομοθέτη η δυνατότητα να θεσπίσει περαιτέρω όρους και περιορισμούς για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων και ειδικότερα στον τομέα της απασχόλησης, όπου του επιτρέπεται με νομοθετικές ρυθμίσεις ή συλλογικές συμβάσεις εργασίας να θεσπίσει τους όρους υπό τους οποίους τα δεδομένα του εργαζομένου μπορούν να υποστούν επεξεργασία στη βάση της συγκατάθεσης, λαμβάνοντας υπόψη την ισότητα και την πολυμορφία στο χώρο εργασίας²¹⁴. Όπως έχει διατυπωθεί στον Κανονισμό²¹⁵, στο δίκαιο των κρατών μελών ή σε συλλογικές συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των «εργασιακών συμφωνιών», μπορούν να θεσπίζονται ειδικοί κανόνες για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εργαζομένων στο πλαίσιο της απασχόλησης, ιδίως για τους όρους υπό τους οποίους δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

των προϋποθέσεων και των εγγυήσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3, **Άρθρο 9 παρ. 3**, όπου προβλέπεται ότι: «3. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορεί να τύχουν επεξεργασίας για τους σκοπούς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 στοιχείο η), όταν τα δεδομένα αυτά υποβάλλονται σε επεξεργασία από ή υπό την ευθύνη επαγγελματία που υπόκειται στην υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους ή βάσει κανόνων που θεσπίζονται από αρμόδιους εθνικούς φορείς ή από άλλο πρόσωπο το οποίο υπέχει επίσης υποχρέωση τήρησης του απορρήτου βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους ή βάσει κανόνων που θεσπίζονται από αρμόδιους εθνικούς φορείς...»

²⁰⁹ **Άρθρο 9 παρ. 2 (α')**: «...το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση για την επεξεργασία αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς, εκτός εάν το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους προβλέπει ότι η απαγόρευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν μπορεί να αρθεί από το υποκείμενο των δεδομένων»

²¹⁰ Βασιλοπούλου Ε., ό.π. σελ. 138.

²¹¹ Αιτ. σκέψη 43

²¹² «...ιδίως στις περιπτώσεις που ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι δημόσια αρχή και είναι επομένως σχεδόν απίθανο να έχει δοθεί η συγκατάθεση ελεύθερα σε όλες τις περιστάσεις αυτής της ειδικής κατάστασης...»

²¹³ **Άρθρο 88 παρ. 1,2** όπου προβλέπεται ότι: «1. Τα κράτη μέλη, μέσω της νομοθεσίας ή μέσω των συλλογικών συμβάσεων, μπορούν να θεσπίζουν ειδικούς κανόνες προκειμένου να διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων στο πλαίσιο της απασχόλησης, ιδίως για σκοπούς πρόσληψης, εκτέλεσης της σύμβασης απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τον νόμο ή από συλλογικές συμβάσεις, διαχείρισης, προγραμματισμού και οργάνωσης εργασίας, ισότητας και πολυμορφίας στον χώρο εργασίας, υγείας και ασφάλειας στην εργασία, προστασίας της περιουσίας εργοδοτών και πελατών και για σκοπούς άσκησης και απόλαυσης, σε ατομική ή συλλογική βάση, δικαιωμάτων και παροχών που σχετίζονται με την απασχόληση και για σκοπούς καταγγελίας της σχέσης απασχόλησης 2. Οι εν λόγω κανόνες περιλαμβάνουν κατάλληλα και ειδικά μέτρα για τη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των έννομων συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφάνεια της επεξεργασίας, τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός ομίλου επιχειρήσεων, ή ομίλου εταιρειών που ασκούν κοινή οικονομική δραστηριότητα και τα συστήματα παρακολούθησης στο χώρο εργασίας...»

²¹⁴ Βασιλοπούλου Ε., ό.π. σελ. 138.

²¹⁵ Αιτ.σκέψη 155

στο πλαίσιο της απασχόλησης μπορούν να υφίστανται επεξεργασία με **βάση τη συγκατάθεση του εργαζομένου, για σκοπούς πρόσληψης, εκτέλεσης της σύμβασης απασχόλησης**, συμπεριλαμβανομένης της εκτέλεσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τον νόμο ή από συλλογικές συμβάσεις, διαχείρισης, προγραμματισμού και οργάνωσης εργασίας, ισότητας και πολυμορφίας στο χώρο εργασίας και υγείας και ασφάλειας στην εργασία, καθώς και για σκοπούς άσκησης και απόλαυσης, σε ατομική ή συλλογική βάση, δικαιωμάτων και παροχών που σχετίζονται με την απασχόληση και για σκοπούς καταγγελίας της σχέσης απασχόλησης.

III.A.2.γ. Προστασία ζωτικού συμφέροντος

Η επεξεργασία κρίνεται επιτρεπτή, εφόσον είναι απαραίτητη για την προστασία των *ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου*²¹⁶, εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι σωματικά ή νομικά ανίκανο να συγκατατεθεί²¹⁷. Το ζωτικό συμφέρον του υποκειμένου των (ευαίσθητων) δεδομένων στοιχειοθετούσε το επιτρεπτό της επεξεργασίας και υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο²¹⁸, αναφορικά κυρίως με την επεξεργασία δεδομένων υγείας ασθενούς, χωρίς τη συγκατάθεση του ασθενούς. Η ΑΠΔΠΧ κατέληξε τόσο σε αρνητικές²¹⁹ όσο και σε θετικές²²⁰ κρίσεις κατά την εξέταση αιτημάτων για χορήγηση άδειας επεξεργασίας, λαμβανομένης υπόψη της εκπεφρασμένης γνώμης των κατά περίπτωση θεραπόντων ιατρών, καθώς ο προσδιορισμός και η εκτίμηση του ζωτικού συμφέροντος του ασθενούς εμπεριέχει ουσιαστική αξιολόγηση που απαιτεί ειδικές γνώσεις της ιατρικής επιστήμης. Έχει άλλωστε παρατηρηθεί²²¹ ότι στατιστικά η ΑΠΔΠΧ υπήρξε φειδωλή στη χορήγηση άδειας με αυτή τη νομική βάση.

III.A.2.δ. Δράση ιδρυμάτων ειδικών στόχων

Είναι επιτρεπτή η επεξεργασία που διενεργείται, με κατάλληλες εγγυήσεις, στο πλαίσιο των νόμιμων δραστηριοτήτων ιδρύματος, οργάνωσης ή άλλου μη κερδοσκοπικού φορέα με πολιτικό, φιλοσοφικό, θρησκευτικό ή συνδικαλιστικό στόχο και υπό την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία αφορά αποκλειστικά τα μέλη ή τα πρώην μέλη του φορέα ή πρόσωπα τα οποία έχουν τακτική επικοινωνία μαζί του σε σχέση με τους σκοπούς του και ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν κοινοποιούνται εκτός του συγκεκριμένου φορέα χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων. Η συγκατάθεση των υποκειμένων των

²¹⁶ Όπως, για παράδειγμα, όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για ανθρωπιστικούς σκοπούς, μεταξύ άλλων για την παρακολούθηση επιδημιών και της εξάπλωσής τους ή σε καταστάσεις επείγουσας ανθρωπιστικής ανάγκης, ιδίως δε σε περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών (αιτ. σκ. 46)

²¹⁷ Η διαφορά της διάταξης αυτής από τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 (δ) Κανονισμού 2016/ 679 είναι ότι στην περίπτωση του άρθρου 9 πρέπει να πρόκειται για σωματική ή νομική ανικανότητα προς συγκατάθεση.

²¹⁸ Άρθρο 7 παρ. 2 (β') ν. 2472 / 1997

²¹⁹ ΑΠΔΠΧ 39 /2010, ΑΠΔΠΧ 43/2015

²²⁰ ΑΠΔΠΧ 174 /2014

²²¹ Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 767

δεδομένων τίθεται εδώ ως εγγύηση - δικλείδα ασφαλείας²²², χωρίς να αποτελεί αυτοτελή νομική βάση.

III.A.2.ε. Δημοσιοποίηση δεδομένων από το υποκείμενο

Εξαιρέση από την απαγόρευση επεξεργασίας στοιχειοθετείται και όταν η επεξεργασία αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το υποκείμενο των δεδομένων. Η εξαιρέση αυτή αφορά περιπτώσεις, όπου η δημοσιοποίηση των δεδομένων έγινε με τη βούληση του υποκειμένου, όπως στην περίπτωση που δημοσίευσε τα δεδομένα στον τύπο ή σε δημόσια αρχεία²²³.

III.A.2.στ. Άσκηση νομικών αξιώσεων

Κρίνεται ρητά επιτρεπτή η επεξεργασία που είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα. Υποστηρίζεται²²⁴ ότι η εξαιρέση αυτή αφορά κάθε νομική αξίωση και όχι μόνο την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου, όπως προβλεπόταν στο άρθρο 8 παρ.1(ε') της οδηγίας 95/46/EK. Σε σχέση με τον κύριο σκοπό επεξεργασίας που επιδιώκουν οι φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας ή οι κοινωνικοασφαλιστικοί φορείς, καθώς και οι επιστημονικοί φορείς, ο σκοπός αυτός θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δευτερογενής, δεδομένου ότι είχε χαρακτηριστεί ως νόμιμος και συμβατός²²⁵.

Επίσης, δεδομένου ότι ο Κανονισμός 2016 / 679 εφαρμόζεται στις δραστηριότητες των δικαστηρίων και άλλων δικαστικών αρχών κατά την άσκηση της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας, το δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών θα μπορούσε να εξειδικεύει τις πράξεις και διαδικασίες επεξεργασίας σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δικαστήρια και άλλες δικαστικές αρχές. Η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων, περιλαμβανομένης της λήψης αποφάσεων. Η εποπτεία των εν λόγω πράξεων επεξεργασίας δεδομένων θα πρέπει να μπορεί να ανατεθεί σε ειδικούς φορείς στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος του κράτους μέλους, το οποίο θα πρέπει ιδίως να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους κανόνες του κανονισμού, να ευαισθητοποιεί μέλη των δικαστικών λειτουργιών όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους βάσει του παρόντος κανονισμού και να επιλαμβάνεται καταγγελιών σε σχέση με τις εν λόγω διαδικασίες επεξεργασίας δεδομένων.

---

²²² Γγλεζάκης Ι., ο.π. σελ. 89.

²²³ Γγλεζάκης Ι., ο.π. σελ. 89.

²²⁴ Γγλεζάκης Ι., ο.π. σελ. 89.

²²⁵ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 25.

Ο παρών λόγος εξαίρεσης προβλεπόταν και υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο προστασίας²²⁶. 1) Ως προς τα *δεδομένα υγείας* το ζήτημα θα πρέπει να εξεταστεί με διάκριση μεταξύ προσώπων τρίτων ή μη ως προς την επεξεργασία των δεδομένων. **Ειδικότερα: Α)** Ήδη υπό *το καθεστώς του ν. 2472/1997*²²⁷ ήταν επιτρεπτή η επεξεργασία δεδομένων υγείας προς το σκοπό της αναγνώρισης, άσκησης ή υπεράσπισης δικαιώματος. Η ΑΧΔΠΧ είχε δεχθεί πληθώρα αιτήσεων των υπεύθυνων επεξεργασίας για διαβίβαση δεδομένων υγείας *σε τρίτο*²²⁸ σε υποθέσεις αστικής²²⁹, ποινικής²³⁰ και διοικητικής φύσεως²³¹, για τις οποίες η ΑΠΔΠΧ αποφαινόταν θετικά²³² υπό την προϋπόθεση ότι **αφενός** είχε ασκηθεί το ένδικο βοήθημα **αφετέρου** ότι τα αιτούμενα δεδομένα ήταν *απολύτως αναγκαία* για τον επικαλούμενο σκοπό²³³. Ο διενεργούμενος έλεγχος αναγκαιότητας είχε κριθεί²³⁴ οριακός, υπό την έννοια της δυνατότητας έκδοσης απορριπτικής απόφασης της ΑΠΔΠΧ μόνο σε περίπτωση πρόδηλης έλλειψης αναγκαιότητας για τη χορήγηση άδειας, άλλως θα ελλόχευε κίνδυνος υποκατάστασης της ΑΠΔΠΧ στη κρίση αρμόδιων δικαστηρίων, με ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες στην αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Για τη χορήγηση δε της άδειας της ΑΠΔΠΧ ήταν αναγκαία η επίκληση συγκεκριμένου έννομου συμφέροντος εκ μέρους του τρίτου με υποβολή αίτησης ενώπιον του υπεύθυνου επεξεργασίας, ο οποίος ήταν αρμόδιος για τη διαβίβαση του αιτήματος ενώπιον της ΑΠΔΠΧ. Αν ο προσφεύγων δεν ήταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας, η Αρχή προέτρεπε τον αιτούντα να απευθυνθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας προκειμένου να ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία. Σε κάθε διαφορετική περίπτωση δεν επρόκειτο για άδεια της Αρχής αλλά για γνωμοδότηση σχετικά με το αν η διαβίβαση των δεδομένων ήταν νόμιμη ή όχι.

Στις περιπτώσεις αυτές η ad hoc στάθμιση εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ γινόταν μεταξύ του δικαιώματος ιδιωτικότητας και ιατρικού απορρήτου του ασθενούς - υποκειμένου των δεδομένων και του επικαλούμενου έννομου συμφέροντος του τρίτου, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σκοπού επεξεργασίας, ελέγχοντας παράλληλα την πλήρωση των αρχών του σκοπού της επεξεργασίας και της αναλογικότητας²³⁵. Αλλωστε η πάγια διαμορφωμένη θέση²³⁶ της ΑΠΔΠΧ ήταν ότι οι διατάξεις του ΚΙΔ²³⁷ που προβλέπουν την κατ' εξαίρεση χορήγηση

²²⁶ Άρθρο 7 παρ. 2 (γ') ν. 2472 / 1997: «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις... γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου...»

²²⁷ Άρ. 7 παρ.2 (γ') ν.2472/1997

²²⁸ Άρθρο 2 (θ') ν. 2472 / 1997: «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας»

²²⁹ Κυρίως υποθέσεις για θέση σε δικαστική συμπαράσταση, επιμέλεια ανηλίκων και ρύθμιση επικοινωνίας με τα τέκνα,

²³⁰ Υποθέσεις σωματικών βλαβών

²³¹ Διαπίστωση πειθαρχικών παραβάσεων

²³² Από το 2008 με έκδοση απόφασης

²³³ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 26

²³⁴ ΣτΕ 2863 / 2010 (ακύρωση ΑΠΔΠΧ 10 / 2009), ΑΠΔΠΧ 55/2013

²³⁵ Τσαντίλας Π. – Λάτσιου Χ., ο.π. σελ. 166-167

²³⁶ ΑΠΔΠΧ 58 / 2010 (ενδεικτικά)

²³⁷ Άρθρο 5 παρ. 3 και 13 παρ.3 ν 3418 / 2005

ιατρικών πιστοποιητικών σε τρίτο πρόσωπο εφόσον αποδεικνύει έννομο συμφέρον, αφενός δεν καθιερώνουν απόλυτη προστασία, αφετέρου επιφυλάσσονται υπέρ των διατάξεων περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²³⁸. Αυτονόητα σε όλες τις περιπτώσεις χορήγησης άδειας η ΑΠΔΠΧ υπενθύμιζε και επέβαλε στον υπεύθυνο επεξεργασίας την υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων πριν την ανακοίνωση στον τρίτο²³⁹, ώστε να ασκηθεί το δικαίωμα αντίρρησης²⁴⁰. Ενδεικτικά:

A.1. Στην πλειοψηφία *διαφορών αστικής φύσης* λόγω διαπίστωσης της *αναγκαιότητας* και της *προσφορότητας* των αιτούμενων στοιχείων, εκδόθηκαν θετικές αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ, που είτε χορηγούσαν γενικά άδεια για τη *λήψη αντιγράφων* του ιατρικού φακέλου από τον τρίτο²⁴¹ είτε επέτρεπαν την *έκδοση πιστοποιητικού* από τον υπεύθυνο επεξεργασίας για συγκεκριμένα αιτούμενα δεδομένα²⁴². Στις περιπτώσεις *έκδοσης αρνητικών αποφάσεων*, απορρίφθηκε το αίτημα για λόγους *ουσιαστικούς* (μη συνδρομή δικαιώματος²⁴³) ή *οικονομικούς* (μη συνδρομή βάρους επικλήσεως στον αιτούντα²⁴⁴ ή έλλειψη αποδεικτικής προσφορότητας²⁴⁵ και αναγκαιότητας²⁴⁶ των αιτούμενων στοιχείων).²⁴⁷

Ανάλογα με την κατηγορία αστικής υπόθεσης αναφέρονται: **α) Αγωγές αποζημίωσης:**
i) Η ΑΠΔΠΧ παρείχε την άδεια²⁴⁸ σε νοσηλευτικά ιδρύματα να χορηγήσουν αντίγραφα του ιατρικού φακέλου των ασθενών σε ιατρούς ως τρίτους, προκειμένου οι τελευταίοι να αντικρούσουν αγωγές αποζημίωσης λόγω ιατρικού σφάλματος που είχαν εγερθεί από ασθενείς ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων²⁴⁹, ενώ επίσης παρείχε άδεια σε νοσοκομείο να χορηγήσει ιατρικό φάκελο ασθενούς σε άλλο νοσοκομείο για να αντικρούσει την ασκηθείσα κατά του νοσοκομείου αγωγή²⁵⁰, **ii)** η ΑΠΔΠΧ²⁵¹ παρείχε άδεια σε νοσηλευτικό ίδρυμα να χορηγήσει σε αιτούντα τρίτο ιατρικό πιστοποιητικό αναφορικά με την κατάσταση της ψυχικής υγείας της μητέρας του, προκειμένου εκείνος να αντικρούσει αγωγή αποζημίωσης για ηθική βλάβη της μητέρας του κατά εκείνου, λόγω υφαιρέσεως χρημάτων, καθώς σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του αιτούντος η ανάληψη από τον κοινό τραπεζικό λογαριασμό ήταν συμφωνημένη, **iii)** η ΑΠΔΠΧ παρείχε επίσης άδεια σε νοσηλευτικά ιδρύματα να ικανοποιήσουν αιτήματα εργοδοτών για έκδοση ιατρικών πιστοποιητικών αναφορικά με την υγεία εργαζομένων, προς

²³⁸ Τσαντίλας Π. – Λάτσιου Χ., ο.π. σελ. 166-167 & Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 757

²³⁹ Άρθρο 11 παρ. 3 ν. 2472 / 1997

²⁴⁰ Άρθρο 13 ν. 2472 / 1997

²⁴¹ ΑΠΔΠΧ 55/2009, 73/2009, 86/2009 58/2010

²⁴² ΑΠΔΠΧ 40/2009, 61/2009

²⁴³ ΑΠΔΠΧ 15/2012, 145/2011

²⁴⁴ ΑΠΔΠΧ 118/2011,

²⁴⁵ ΑΠΔΠΧ 1/2011,

²⁴⁶ ΑΠΔΠΧ 19/2012, 27/2011, 48/2004 (βλ για την υπόθεση αντίθετα ΣυμβΠλημΛευκάδας 99/2004).

²⁴⁷ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 26-27.

²⁴⁸ ΑΠΔΠΧ 1/2014, 4/ 2014, 34/2014, 45/ 2014 73 / 2014, 132 / 2014 και 167 / 2014 (ενδεικτικά)

²⁴⁹ Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 763

²⁵⁰ ΑΠΔΠΧ 30/2014

²⁵¹ ΑΠΔΠΧ 32 / 2014

το σκοπό άμυνας κατά εγερθεισών αγωγών αποζημίωσης για εργατικό ατύχημα ή για μη σύννομη καταγγελία σχέσης εξαρτημένης εργασίας²⁵², **β) Αιτήσεις δικαστικής συμπαράστασης:** Κατόπιν αιτήσεων νοσηλευτικών ιδρυμάτων, υπό την ιδιότητα των υπεύθυνων επεξεργασίας, η ΑΠΔΧΠ παρείχε την άδεια²⁵³ σε νοσηλευτικά ιδρύματα να προβούν στη χορήγηση ιατρικών πιστοποιητικών που αφορούν στην κατάσταση υγείας ασθενών σε τρίτα πρόσωπα, προκειμένου τα τελευταία να υποστηρίξουν τις αιτήσεις που έχουν καταθέσει ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων για την υποβολή των ασθενών σε δικαστική συμπαράσταση²⁵⁴. Εντούτοις, η ΑΠΔΠΧ με αποφάσεις της²⁵⁵ απορρίπτει αιτήσεις νοσηλευτικών ιδρυμάτων για χορήγηση δεδομένων υγείας νοσηλευομένων σε πρόσωπα μη νομιμοποιούμενα για τη θέση αυτών σε δικαστική συμπαράσταση, αφού στην περίπτωση αυτή αιτήσεις θέσης σε δικαστική συμπαράσταση καταθέτει ο Εισαγγελέας, ο οποίος ως αιτών διάδικος δύναται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, να ζητήσει απευθείας από το νοσοκομείο χορήγηση των δεδομένων²⁵⁶, **γ) αγωγές στο πλαίσιο ασφαλιστικής σύμβασης:** Στις περισσότερες περιπτώσεις η ΑΠΔΠΧ²⁵⁷ χορήγησε άδεια στα νοσηλευτικά ιδρύματα να διαβιάσουν σε ασφαλιστικές εταιρείες δεδομένα υγείας ασθενών για δικαστική χρήση και για την εκπλήρωση του σκοπού και της λειτουργίας της ασφαλιστικής σύμβασης, **δ) αιτήσεις ρύθμισης επιμέλειας και επικοινωνίας ανηλίκων τέκνων:** Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ήταν θετική η απόφαση της ΑΠΔΠΧ σχετικά με τη χορήγηση άδειας για διαβίβαση στοιχείων ιατρικού φακέλου και ιατρικών πιστοποιητικών σχετικά με τη σωματική και ψυχική υγεία γονέα που ασκούσε την *de facto* την επιμέλεια ανηλίκου, προκειμένου να ρυθμιστεί η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου και οι συνθήκες της επικοινωνίας με αυτό.

2) Ποιο φειδωλή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η πρακτική της ΑΠΔΠΧ αναφορικά με τη χορήγηση δεδομένων υγείας σε τρίτο στις **ποινικής φύσης υποθέσεις**, στις οποίες διαβιάστηκαν αιτήματα των υπεύθυνων επεξεργασίας για λήψη άδειας για χορήγηση αντιγράφων ιατρικού φακέλου ή πιστοποιητικών σε τρίτο που έφερε την ιδιότητα του κατηγορουμένου, προς απόκρουση κατηγορίας για πρόκληση σωματικών βλαβών. Η ΑΠΔΠΧ δεχόταν γενικά ότι οι διατάξεις των άρθρων 2 στοιχ. β', 4 παρ. 1 και 7 παρ. 2 στοιχ. γ' του ν.2472/1997 καθόριζαν τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη νόμιμη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που αφορούν στην υγεία, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 3 και 13 παρ. 3 στοιχ. β' του ν. 3418/2005 (ΚΙΔ) που προβλέπουν την κατ' εξαίρεση χορήγηση ιατρικών πιστοποιητικών σε τρίτο πρόσωπο. Ειδικότερα η ΑΠΔΠΧ είχε κρίνει²⁵⁸ ότι για τη χορήγηση άδειας πρέπει: **i)** να αποδεικνύεται έννομο συμφέρον, **ii)** να

²⁵² ΑΠΔΠΧ 166 / 2014, ΑΠΔΠΧ 183 / 2014

²⁵³ ΑΠΔΠΧ 59 / 2014 και ΑΠΔΠΧ 59 / 2014

²⁵⁴ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 1666 επ. ΑΚ.

²⁵⁵ ΑΠΔΠΧ 118 / 2014, ΑΠΔΠΧ 148 / 2014

²⁵⁶ Παναγοπούλου – Κουτνάτση Φ., ο.π. σελ. 763

²⁵⁷ ΑΠΔΠΧ 89 / 2014 και ΑΠΔΠΧ 90 / 2014

²⁵⁸ ΑΠΔΠΧ 39 / 2014, ΑΠΔΠΧ 71 / 2014, ΑΠΔΠΧ 155 / 2014,

πληρούνται οι προϋποθέσεις άρσης του ιατρικού απορρήτου, **iii)** να πληρούται η αρχή της αναλογικότητας **iv)** να ενημερώνεται²⁵⁹ το υποκείμενο για την ανακοίνωση των δεδομένων στους τρίτους πριν από αυτούς. Σε πολλές περιπτώσεις εξέδωσε αρνητικές αποφάσεις επί των αιτήσεων των υπεύθυνων επεξεργασίας *λόγω μη τήρησης της αρχής της αναλογικότητας*, καθώς: **i)** τα αιτούμενα δεδομένα υγείας περιέχονταν στα αναγνωστέα έγγραφα²⁶⁰ της ποινικής δικογραφίας, στην οποία ο τρίτος – κατηγορούμενος είχε πλήρη πρόσβαση²⁶¹, οπότε δεν υπήρχε αναγκαιότητα διαβίβασης από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, **ii)** στην ποινική διαδικασία ισχύει το ανακριτικό σύστημα, ώστε οι φορείς της ανάκρισης (ανακριτής και ανακριτικοί υπάλληλοι) να νομιμοποιούνται στη διενέργεια ενώπιον του υπεύθυνου επεξεργασίας οποιασδήποτε πράξης κρίνεται αναγκαία για τη συλλογή των αποδείξεων²⁶², αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος του κατηγορουμένου ή άλλου παράγοντα της ποινικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα να μην κρίνεται αναγκαία η χορήγηση απευθείας από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στον κατηγορούμενο.

B) Διαφορετική ήταν η αντιμετώπιση της ΑΠΔΠΧ στις περιπτώσεις επεξεργασίας για *δικαστική χρήση εκ μέρους φυσικών ή νομικών προσώπων που δεν θεωρούνται τρίτοι ως προς την επεξεργασία των δεδομένων*. Έτσι: **1)** Στην περίπτωση δικαστικής χρήσης εκ μέρους του νοσοκομείου, ως *υπεύθυνου επεξεργασίας*, που δεν θεωρείται τρίτος ως προς την επεξεργασία των δεδομένων, η ΑΠΔΠΧ²⁶³ είχε προχωρήσει εντός του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου στην προσθήκη όρου στη γενική άδεια που χορηγούσε στα νοσηλευτικά ιδρύματα για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τον οποίο επιτράπηκε η χορήγηση δεδομένων υγείας αναγκαίων για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου, σε υποθέσεις ιατρικής ευθύνης ή γενικά σχετιζόμενες με την παροχή υπηρεσιών υγείας, με ταυτόχρονη υποχρέωση ενημέρωσης του ασθενούς εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας, πριν την χρήση τους ή τη χορήγησή τους στον ιατρό, συνεκτιμώντας την πληθώρα των σχετικών και συναφών αιτήσεων χορήγησης *ad hoc* άδειας, την αποκάλυψη των δεδομένων μόνο ενώπιον των δικαστηρίων και το γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το ιστορικό έχει εισφέρει ο (ενάγων) ασθενής²⁶⁴, **2)** **Διαβίβαση σε ελεγκτικές αρχές:** Η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι οι περιπτώσεις αιτημάτων δημόσιων αρχών με ελεγκτικές αρμοδιότητες²⁶⁵ για εξαγωγή και διαβίβαση δεδομένων υγείας, αποτελεί εξαίρεση από την υποχρέωση λήψης άδειας εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ²⁶⁶ και ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων²⁶⁷, καθώς δεν θεωρούνται τρίτοι. Κατ' αποτέλεσμα

²⁵⁹ Άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 2472/1997

²⁶⁰ ΑΠΔΠΧ 155 /2014, ΑΠΔΠΧ 29 /2014

²⁶¹ Άρθρο 31 παρ.2εδ. δ' ΚΠΔ

²⁶² ΑΠΔΠΧ 7/2014

²⁶³ ΑΠΔΠΧ 74 /2010

²⁶⁴ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 28

²⁶⁵ ΣΔΟΕ, Σύνηγορος του Πολίτη, ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ., ΥΠ.Ε.ΔΥ.Φ.Κ.Α.

²⁶⁶ Άρθρο 7^Α παρ.1 (δ'), εδαφ β', ν. 2472 / 1997

²⁶⁷ Άρθρο 11 παρ. 3 ν. 2472/ 1997

έπρεπε να διασφαλίζεται η ακώλυτη πρόσβαση, ακόμη και κατά παράβλεψη του ιατρικού απορρήτου, χωρίς άδεια της ΑΠΔΠΧ και χωρίς υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων²⁶⁸, **3) Επεξεργασία από τις ανακριτικές αρχές:** Λαμβανόμενων υπόψη δημόσιων και ιδιωτικών εννόμων συμφερόντων, επιτρέπεται²⁶⁹ στις εισαγγελικές και ανακριτικές αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως τρίτου η πρόσβαση στα ιατρικά αρχεία, χωρίς την προηγούμενη άδειας της ΑΠΔΠΧ καθώς: **α)** Αφενός στην επεξεργασία δεδομένων «η οποία πραγματοποιείται από τις δικαστικές – εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης» δεν εφαρμόζεται ο ν. 2472 / 1997²⁷⁰. Η βασική επιδίωξη της εν λόγω διατάξεως είναι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αναφέρονται σε δραστηριότητες του κράτους σε τομείς ποινικού δικαίου και δημόσιας ασφάλειας να τελούν υπό τις πλήρεις εγγυήσεις των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών, που έχουν συνταγματικά κατοχυρωμένη λειτουργική αποστολή, ως και καθήκον διώξεως και κολασμού εγκληματικών συμπεριφορών, με βάση τους κανόνες του ενωσιακού δικαίου²⁷¹, **β)** Αφετέρου η ΑΠΔΠΧ έκρινε²⁷² ότι η άσκηση ελέγχου εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ σε αυτές τις υποθέσεις, θα υπήγαγε ουσιαστικά τους λειτουργούς της Εισαγγελικής Αρχής, οι οποίοι, όπως και οι δικαστικοί λειτουργοί, απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και υπόκεινται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους, στον διοικητικό έλεγχο της αρχής, πράγμα το οποίο τυγχάνει ευθέως αντίθετο προς τη συνταγματική αρχή της διακρίσεως των εξουσιών²⁷³. Ως εκ τούτου η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι δεν απαιτείται για την επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που διενεργείται με τον τρόπο αυτό από εισαγγελικές αρχές, η προηγούμενη άδεια της ΑΠΔΠΧ.

2) Η επεξεργασία *γενετικών δεδομένων* από τρίτο ανακύπτει κυρίως στις **ποινικής φύσεως υποθέσεις**, αφού αποτελεί μέθοδο ταυτοποίησης των εμπλεκόμενων σε τέλεση αξιόποινης πράξης, αποτελώντας μορφή πραγματογνωμοσύνης, παραμένοντας εκτός πεδίου εφαρμογής του ν. 2472 / 1997, σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα²⁷⁴, αλλά χωρίς να διαφεύγει του ελέγχου της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας. Άλλωστε, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η ανάλυση του γενετικού υλικού ως βιομετρική εφαρμογή διακρίβωσης της ταυτότητας και πιστοποίησης της γνησιότητας της ταυτότητα ενός προσώπου δεν χαίρει ευρείας αποδοχής, καθώς το γενετικό υλικό μπορεί να αποχωριστεί από το ανθρώπινο σώμα, παρέχει πληθώρα μοναδικών πληροφοριών για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον όχι μόνο

²⁶⁸ Ετήσια Έκθεση ΑΠΔΠΧ 2011, σελ. 62-63 και ΑΠΔΠΧ 2012, σελ. 66

²⁶⁹ Άρθρο 7 παρ. 2 ν. 2472 / 1997 & άρθρο 3 παρ. 2 (β') ν. 2472 / 1997 και άρθρο 14 παρ. 9 ΚΙΔ

²⁷⁰ Άρθρο 3 παρ.2 (β') ν. 2472 / 1997

²⁷¹ Παναγοπούλου – Κουτνάτζη Φ., σελ. 770.

²⁷² ΑΠΔΠΧ 128 / 2012

²⁷³ Παναγοπούλου – Κουτνάτζη Φ., σελ. 770

²⁷⁴ Άρθρο 3 παρ. 2 (β), άρθρο 7^Α ν. 2472 / 1997

του δότη αλλά και των συγγενών του που βρίσκονται στην ίδια γενετική γραμμή και παραδοσιακά συνδέεται με την εξακρίβωση εγκλημάτων²⁷⁵.

Σημαντική για την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας στη διαδικασία επεξεργασίας του γενετικού υλικού υπήρξε η γνωμοδότη της ΑΠΔΠΧ²⁷⁶ αναφορικά με την τροπολογία της διάταξης του ΠΚ²⁷⁷ περί υποχρεωτικής λήψης γενετικού υλικού για την ανάλυση DNA προς το σκοπό της διαπίστωσης της ταυτότητας του δράση κακούργηματος ή πλημμελήματος (με προβλεπόμενη ποινή φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών). Η ανωτέρω πρόβλεψη που εισήχθη στο εθνικό δίκαιο αποτέλεσε συμμόρφωση προς την *αρχή της διαθεσιμότητας*²⁷⁸, σύμφωνα με την οποία οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στις αρχές ορισμένων κρατών μελών θα έπρεπε να παρέχονται και στις αρμόδιες αρχές άλλων κρατών μελών, με σκοπό την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη πρόσβαση στην πληροφορία. Διατυπώθηκε βέβαια ο προβληματισμός ότι η πρόβλεψη περί υποχρεωτικής λήψης και αρχειοθέτησης του γενετικού υλικού και της αρχής της διαθεσιμότητας στην πρόσβαση σε αυτό, θα γεννούσε ζήτημα προστασίας της «πληροφοριακής ιδιωτικότητας» του ατόμου, χάρις της δημόσιας ασφάλειας²⁷⁹. Η ΑΠΔΠΧ γνωμοδότησε υπέρ της ανάγκης τροποποίησης της επίμαχης τροπολογίας προς την κατεύθυνση του σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρο 9^ΑΣ και 8 παρ.2 ΕΣΔΑ, υιοθετώντας τόσο τη νομολογία της ΟλΣτΕ²⁸⁰ όσο και τα κριτήρια του ΕΔΔΑ²⁸¹, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας. Ειδικότερα, υιοθετήθηκε η θέση της ΟλΣτΕ περί ίδρυσης σχέσης ευθείας αναλογίας ανάμεσα **αφενός** στην ανάγκη ειδικής και λεπτομερούς νομοθετικής πρόβλεψης των κρατικών αρμοδιοτήτων ή του θεματικού σκοπού που επιδιώκεται με τον περιορισμό του ατομικού δικαιώματος και **αφετέρου** στο βαθμό επέμβασης στο δικαίωμα αυτό, ώστε όσο εντονότερη είναι η επέμβαση στο ατομικό δικαίωμα τόσο ειδικότερα και λεπτομερέστερη να πρέπει να είναι η νομοθετική πρόβλεψη των σχετικών κρατικών αρμοδιοτήτων και του επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού. Η κρίση της ΑΠΔΠΧ συμπληρώνεται με την υιοθέτηση της θέσης του ΕΔΔΑ περί αναγκαιότητας λήψης υπόψη των ποιοτικών χαρακτηριστικών της κρατικής ρύθμισης και συγκεκριμένα της βαρύτητας της αξιόποινης πράξης, της ηλικίας του

---

²⁷⁵ Βασιλοπούλου Ε., ό.π. σελ. 130.

²⁷⁶ ΑΠΔΠΧ 2/2009

²⁷⁷ 200Α ΠΚ

²⁷⁸ Η ανωτέρω αρχή θεσπίστηκε με τη σύμβαση του Prüm, η οποία ενσωματώθηκε στην ενωσιακή έννομη τάξη με την υπ' αριθ. 2008 / 615 / ΔΕΥ απόφαση του Συμβουλίου.

²⁷⁹ Μουκίου Χ. ,ό.π. σελ. 733, όπου και βιβλιογραφικές παραπομπές σε βιβλιογραφία για το ζήτημα της αναλογικότητας στα μέτρα καταναγκασμού

²⁸⁰ ΣτΕΟλ 252/ 2008, 1776 / 2007, 986 / 2005, 2879/ 1990, 285/ 1958

²⁸¹ CASE OF S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM, JUDGMENT 4 December 2008

υπόπτου, της τυχόν αποθήκευσης των δεδομένων για τη μελλοντική εξιχνίαση αξιόποινων πράξεων χωρίς συγκεκριμένα κριτήρια, η δυνατότητα ελέγχου από ανεξάρτητο όργανο και ο χρονικός περιορισμός της τήρησης των δεδομένων αθωωθέντων προσώπων, δεδομένου ότι για τους τελευταίους υφίσταται ο κίνδυνος στιγματισμού τους.

III.A.2.ζ. Ουσιαστικό δημόσιο συμφέρον

Κρίνεται επιτρεπτή η επεξεργασία που είναι απαραίτητη για λόγους *ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος*, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι *ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο*, σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων. Όπως και ο ίδιος ο κανονισμός αναφέρει η παρέκκλιση από την απαγόρευση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να επιτρέπεται όταν προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους και με την επιφύλαξη κατάλληλων εγγυήσεων, ώστε να προστατεύονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, εφόσον δικαιολογείται από λόγους δημόσιου συμφέροντος, στους οποίους περιλαμβάνεται ιδίως η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα του εργατικού δικαίου, του δικαίου κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων, και για σκοπούς υγειονομικής ασφάλειας, παρακολούθησης και συναγερμού και για την πρόληψη ή τον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών και άλλων σοβαρών απειλών κατά της υγείας. Αυτή η παρέκκλιση μπορεί να γίνεται για υγειονομικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων της δημόσιας υγείας και της διαχείρισης υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, προκειμένου ειδικότερα να διασφαλίζονται η ποιότητα και η αποδοτικότητα ως προς το κόστος των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για τον διακανονισμό αξιώσεων για παροχές και υπηρεσίες στο σύστημα υγειονομικής ασφάλισης, ή για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς. Θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί παρέκκλιση που να επιτρέπει την επεξεργασία τέτοιων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν είναι αναγκαία για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων, είτε σε δικαστική διαδικασία είτε σε διοικητική ή τυχόν εξωδικαστική διαδικασία.

III.A.2.η. Παροχή υπηρεσιών υγείας

Μια εκ των προϋποθέσεων επιτρεπτής επεξεργασίας είναι η *επεξεργασία είναι απαραίτητη για σκοπούς προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, εκτίμησης της ικανότητας προς εργασία του εργαζομένου, ιατρικής διάγνωσης, παροχής υγειονομικής ή κοινωνικής περίθαλψης ή θεραπείας ή διαχείρισης υγειονομικών και κοινωνικών συστημάτων και υπηρεσιών βάσει του ενωσιακού δικαίου ή του δικαίου κράτους μέλους ή δυνάμει σύμβασης με επαγγελματία του τομέα της υγείας και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων και των εγγυήσεων που αναφέρονται στην*

παράγραφο 3. Δηλαδή τα δεδομένα αυτά μπορεί να τύχουν επεξεργασίας για τους σκοπούς της συγκεκριμένης παραγράφου, υπό τον όρο ότι υποβάλλονται σε επεξεργασία από ή υπό την ευθύνη επαγγελματία που υπόκειται στην υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους ή βάσει κανόνων που θεσπίζονται από αρμόδιους εθνικούς φορείς ή από άλλο πρόσωπο το οποίο υπέχει επίσης υποχρέωση τήρησης του απορρήτου βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους ή βάσει κανόνων που θεσπίζονται από αρμόδιους εθνικούς φορείς²⁸².

Προκύπτει λοιπόν ότι ο Κανονισμός ανάγει τη σύμβαση με επαγγελματία του τομέα υγείας σε αυτοτελή νομική βάση και προϋπόθεση επεξεργασίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία τίθεται υπό την ευθύνη επαγγελματία που υπόκειται σε υποχρέωση τήρησης απορρήτου²⁸³. Για το περιεχόμενο της συγκεκριμένης διάταξης υποστηρίζεται²⁸⁴ ότι αποτελεί την κατεξοχήν νομική βάση στην οποία μπορούν να στηριχθούν οι *πάροχοι υπηρεσιών υγείας* για τη νομιμότητα της εκ μέρους τους επεξεργασίας *δεδομένων υγείας*, χωρίς να απαιτείται συγκατάθεση του ασθενούς. Συνεπώς, δεν απαιτείται η συγκατάθεση του ασθενούς για την επεξεργασία των δεδομένων υγείας του εκτός αν αυτά χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς²⁸⁵, μη συνδεδεμένους άμεσα με την παροχή των υπηρεσιών υγείας, οπότε η επεξεργασία δεν καλύπτεται από τη νομική βάση της περίπτωση (η) και απαιτείται η συγκατάθεση του ασθενούς, κατόπιν σαφούς ενημέρωσής του για κάθε περαιτέρω σκοπό επεξεργασίας²⁸⁶.

Στο νομοθετικό πλαίσιο προ της θέσης σε ισχύ του Κανονισμού, η επεξεργασία των δεδομένων υγείας από τους φορείς υπηρεσιών υγείας, συνδεδεμένη με τον πρωτογενή σκοπό της παροχής υπηρεσιών υγείας, προβλεπόταν ρητά²⁸⁷ ως λόγος εξαίρεσης από την απαγόρευση επεξεργασίας, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις περί ιατρικού απορρήτου, αναφορικά με τους ιατρούς, τους βοηθούς τους και τα παραϊατρικά επαγγέλματα²⁸⁸. Ειδικότερα: **α)** Βασική προϋπόθεση για το επιτρεπτό της επεξεργασίας ήταν η πραγματοποίησή της από πρόσωπα υποκείμενα σε *καθήκον εχεμύθειας ή συναφείς κώδικες δεοντολογίας* που επιβάλλουν το καθήκον εχεμύθειας και είναι νομικά δεσμευτικοί, ενώ η ΑΠΔΠΧ θεώρησε επιβεβλημένη την υιοθέτηση τέτοιων κωδίκων, σε περίπτωση ανυπαρξίας τους, εξειδικεύοντας και οριοθετώντας

²⁸² Άρθρο 9 παρ. 3 Κανονισμού 2016 / 679

²⁸³ Μήτρου Λ. σελ. 75

²⁸⁴ Κυριακού Τ., ο.π. σελ.100

²⁸⁵ Π.χ. αποστολή μηνύματος υπενθύμισης επανελέγχου, τηλεφωνική κλήση για ραντεβού, χρήση στοιχείων για κλινική έρευνα, πρόσβαση μέσω του συστήματος ηλεκτρονικής συνταγογράφησης ΗΔΙΚΑ στο ιστορικό φαρμάκων και εξετάσεων

²⁸⁶ Κυριακού Τ., ο.π. σελ.100

²⁸⁷ 7 παρ.2 (δ) του ν. 2472 / 1997: « Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις.....Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας..»

²⁸⁸ Άρθρα 5,13, 14 ν. 3418 /2005 (Κ1Δ) , ΑΡΘΡΟ 371 ΠΚ, 212 ΚΠΔ και 261 ΚΠΔ

τις προϋποθέσεις επεξεργασίας²⁸⁹, β) Σημαντική προϋπόθεση του επιτρεπτού της επεξεργασίας αποτελούσε και η *αναγκαιότητα αυτής*. Ακόμη και στην περίπτωση που υπεύθυνος επεξεργασίας ήταν νοσοκομείο, η πρόσβαση στα δεδομένα υγείας επιτρεπόταν μόνο εφόσον δικαιολογείται από την παροχή της συγκεκριμένης ιατρικής φροντίδας και στο μέτρο που κρίνεται αναγκαία για την παρεχόμενη ιατρική φροντίδα και την οικονομική και διοικητική διαχείριση των ασθενών²⁹⁰. Η κρίση για την αναγκαιότητα της επεξεργασίας για την παρεχόμενη ιατρική φροντίδα ανήκει στο γιατρό, ενώ η επέμβαση της ΑΠΔΠΧ χαρακτηρίζεται οριακή, περιοριζόμενη στην παροχή διευκρινίσεων ως προς τον ενδεδειγμένο τρόπο τήρησης της πληροφορίας, χωρίς διενέργεια ελέγχου για την προσήκουσα τήρηση της υποχρέωσης που θεσπίζεται από τον ΚΙΔ, αφού αποτελεί καθήκον τεκμηρίωσης προς διασφάλιση του ιατρού και του ασθενούς²⁹¹, γ) Σε περίπτωση επεξεργασίας μη αναγκαίας για τον υπεύθυνο επεξεργασίας, επιτρέπεται αυτή μόνο εφόσον *συγκατατεθεί* το υποκείμενο των δεδομένων²⁹². Για τη διασφάλιση της ανωτέρω συνθήκης, έχει κριθεί αναγκαία η *λήψη κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας*, που κατατείνουν κυρίως στην κατοχύρωση της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας της επεξεργασίας, ως πτυχών της ασφάλειας της επεξεργασίας, ενώ ακόμη και η ανταγωνιστική τρίτη πτυχή της διαθεσιμότητας των δεδομένων, συντείνει έμμεσα στη διασφάλιση της ακεραιότητας της επεξεργασίας²⁹³. δ) Ως προς τον χρόνο τήρησης των δεδομένων, αν και ο ΚΙΔ²⁹⁴ προβλέπει κατά περίπτωση 10ετία ή 20ετία από την τελευταία επίσκεψη του ασθενούς, εντούτοις έχει διατυπωθεί η άποψη ότι θα αρκούσε να οριοθετείται κατά ανώτερο όριο από το χρόνο παραγραφής τυχόν αξιώσεων²⁹⁵. Έτσι κρίθηκε²⁹⁶ αναγκαία η συγκατάθεση του ασθενούς, κατόπιν ενημέρωσής του²⁹⁷, για τη λειτουργία συστήματος ηλεκτρονικού ιατρικού φακέλου, στον οποίο θα είχαν πρόσβαση οι γιατροί που απασχολούνται σε μονάδες υγείας συγκεκριμένης υγειονομικής περιφέρειας, ενοποιώντας στην πράξη τα νοσοκομεία της σε ενιαίο σύστημα νοσοκομειακής και ιατρικής επικοινωνίας. Παράλληλα ορίστηκαν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, καθώς και τα ενδεδειγμένα μέτρα ασφαλείας²⁹⁸ για τη σύννομη λειτουργία του συστήματος²⁹⁹.

III.A.2.θ. Δημόσιο συμφέρον στον τομέα της υγείας

Η επεξεργασία είναι κατ' εξαίρεση επιτρεπτή όταν είναι απαραίτητη για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως η προστασία έναντι σοβαρών

²⁸⁹ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 18.

²⁹⁰ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 19.

²⁹¹ Άρθρο 14 ν. 3418 /2005 (ΚΙΔ)

²⁹² Βλ. ΑΠΧΔΠΧ (άδεια) 1061 /2011.

²⁹³ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 20

²⁹⁴ Άρθρο 14 παρ.4 ν. 3418 /2005 (ΚΙΔ)

²⁹⁵ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 22

²⁹⁶ ΑΠΔΠΧ 2/2015

²⁹⁷ Η ενημέρωσή περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας, το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας, τους αποδέκτες των δεδομένων, καθώς και πληροφορίες για τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης.

²⁹⁸ Εκπόνηση συστήματος διαχείρισης ασφάλειας πληροφοριών, υιοθέτηση κώδικα δεοντολογίας, ορισμός εσωτερικού υπεύθυνου επεξεργασίας

²⁹⁹ Λάτσιου Χ., ο.π. σελ. 79

διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας ή η διασφάλιση υψηλών προτύπων ποιότητας και ασφάλειας της υγειονομικής περίθαλψης και των φαρμάκων ή των ιατροτεχνολογικών προϊόντων, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή του δικαίου κράτους μέλους, το οποίο προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων, ειδικότερα δε του επαγγελματικού απορρήτου. Όπως διευκρινίζεται από τον Κανονισμό³⁰⁰, η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να είναι απαραίτητη για λόγους δημόσιου συμφέροντος στους τομείς της δημόσιας υγείας, χωρίς τη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων. Η εν λόγω επεξεργασία θα πρέπει να υπόκειται σε κατάλληλα και ειδικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων. Στο πλαίσιο αυτό, η «δημόσια υγεία» θα πρέπει να ερμηνεύεται ως το σύνολο των στοιχείων που συνδέονται με την υγεία, συγκεκριμένα η κατάσταση της υγείας, περιλαμβανομένων της νοσηρότητας και αναπηρίας, οι καθοριστικοί παράγοντες που επιδρούν στην κατάσταση της υγείας, οι ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης, οι πόροι που διατίθενται για την υγειονομική περίθαλψη, η παροχή υγειονομικής περίθαλψης και η πρόσβαση από όλους σε αυτήν, καθώς και οι δαπάνες και η χρηματοδότηση της υγειονομικής περίθαλψης και οι αιτίες θνησιμότητας³⁰¹. Όπως αναλύεται στον Κανονισμό 2019 / 679³⁰², η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που χρήζουν υψηλότερης προστασίας θα πρέπει να γίνεται μόνο για σκοπούς που σχετίζονται με την υγεία, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, προς όφελος των φυσικών προσώπων και της κοινωνίας στο σύνολό της, ιδίως στο πλαίσιο της διαχείρισης των υπηρεσιών και συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής μέριμνας, μεταξύ άλλων και της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών από τις διαχειριστικές και τις κεντρικές εθνικές υγειονομικές αρχές για τον σκοπό του ποιοτικού ελέγχου, της διαχείρισης των πληροφοριών και της συνολικής εθνικής και τοπικής εποπτείας του συστήματος υγείας ή κοινωνικής μέριμνας, και της εξασφάλισης της συνέχειας της υγειονομικής περίθαλψης ή κοινωνικής μέριμνας και της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης ή της υγειονομικής ασφάλειας, για σκοπούς παρακολούθησης και συναγερμού ή για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή των κρατών μελών και με απώτερο στόχο την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, καθώς και για μελέτες που διενεργούνται προς το δημόσιο συμφέρον στον τομέα της δημόσιας υγείας. Συνεπώς, αυτή η επεξεργασία δεδομένων σχετικών με την υγεία για λόγους δημόσιου συμφέροντος δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για άλλους σκοπούς από τρίτους, όπως εργοδότες ή ασφαλιστικές εταιρείες και τράπεζες.

---

³⁰⁰ Αιτ.σκ.54

³⁰¹ όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1338/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (11)

³⁰² Αιτ.σκ.53

Για παράδειγμα, τα ασφαλιστικά ταμεία επεξεργάζονται μεγάλο όγκο δεδομένων υγείας του συνόλου των ασφαλισμένων προς το σκοπό καταβολής και ελέγχου των παροχών³⁰³. Η επεξεργασία δεδομένων υγείας από τους κοινωνικοασφαλιστικούς φορείς, προστατεύεται από τις διατάξεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων υγείας, τόσο όταν η προστασία συναληθεύει με την υποχρέωση τήρησης του ιατρικού απορρήτου, όσο και όταν εκφεύγει αυτού, λόγω της πρόβλεψης της σχετικής υποχρέωσης μόνο για το γιατρό και τους βοηθούς αυτού. Υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς³⁰⁴, έρεισμα του επιτρεπτού της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας από τους κοινωνικοασφαλιστικούς φορείς αποτέλεσε η παρακολούθηση των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, ως λόγος ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, που δικαιολογούσε επιπλέον εξαιρέσεις εκ μέρους των κρατών μελών. Το θεσμικό πλαίσιο αυτό είχε αξιολογηθεί ως ελλιπές, καθώς δεν περιλάμβανε ειδικούς κανόνες που να ορίζουν λεπτομερώς σημαντικές πτυχές της επεξεργασίας³⁰⁵.

Προσπάθεια συστηματοποίησης της επεξεργασίας από τους κοινωνικοασφαλιστικούς φορείς και επίτευξης συμβατότητάς της με το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο αποτέλεσε ο **ν.3892/2010** για το σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, που θεσπίστηκε με τη γνωμοδοτική υποστήριξη της ΑΠΔΠΧ³⁰⁶, με τον οποίο καθορίστηκαν *το είδος των δεδομένων (διαγνώσεις και φάρμακα), ο σκοπός της επεξεργασίας (εκκαθάριση ιατρικών συνταγών και παραπεμπτικών, παρακολούθηση δαπανών, η στατιστική αξιολόγηση των στοιχείων σε σχέση με τους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας και φαρμακευτικής περίθαλψης), ο υπεύθυνος επεξεργασίας (Υπηρεσία Ελέγχου Δαπανών Υγείας Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης της Γ.Γ. Κοινωνικών Ασφαλίσεων – ΥΠΕΔΥΦΚΑ), ο εκτελών την επεξεργασία (ΗΔΙΚΑΑ.Ε.), το δικαίωμα πρόσβασης των εμπλεκόμενων μερών (Φορέων Κοινωνικής ασφάλισης, Υπηρεσίας Ελέγχου, ιατρών και φαρμακοποιών), ενώ μετά από άδεια της ΑΠΔΠΧ³⁰⁷ καθορίστηκαν και ενδεδειγμένα μέτρα ασφαλείας.*^{308 309}.

³⁰³ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 23

³⁰⁴ 7 παρ. 2 (ε') ν. 2472/1997 «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις,.....ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, είτε δδ) για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών...», ως ενσωμάτωση της διάταξης του άρθρου 8 παρ. 4 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ «...4.Εφόσον παρέχονται οι δέουσες εγγυήσεις, τα κράτη μέλη δύνανται, όταν συντρέχουν σοβαροί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, να θεσπίσουν και άλλες παρεκκλίσεις εκτός από τις προβλεπόμενες στην παράγραφο 2, είτε με εθνική νομοθετική διάταξη είτε με απόφαση της αρχής ελέγχου...»

³⁰⁵ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 23

³⁰⁶ ΓΝ /ΕΞ/ 350/ 31-03-2011

³⁰⁷ ΑΠΔΠΧ 1039 / 2011

³⁰⁸ Τήρηση αρχείων καταγραφής, ηλεκτρονικές κάρτες υγείας, πρωτόκολλα κρυπτογραφημένης επικοινωνίας, διαδικασία αυθεντικοποίησης χρηστών και διαχείριση κωδικών χρήστη, αναδυόμενο παράθυρο υπενθύμισης προς το γιατρό της αναγκαιότητας συγκατάθεσης εκ μέρους του ασθενούς

³⁰⁹ Ζ. Καρδασιάδου, ο.π.σελ. 24-25

Προβληματική κρίθηκε³¹⁰ για τη σύννομη λειτουργία του συστήματος ηλεκτρονικής συνταγογράφησης: **α)** η δυνατότητα προσπέλασης εκ μέρους ιατρού του ιατρικού ιστορικού του ασθενούς, χωρίς τη συγκατάθεσή του, που συνιστούσε παραβίαση των όρων που είχαν τεθεί με την χορηγηθείσα άδεια εκ μέρους της αρχής. Συγκεκριμένα, αποσκοπώντας στον περιορισμό της πρόσβασης στο ΣΗΣ μόνο στα αναγκαία στοιχεία για τον εκάστοτε επιδιωκόμενο σκοπό, προβλέφθηκε η δυνατότητα πρόσβασης του ιατρού σε προηγούμενα συνταγογραφικά δεδομένα ή ιατρικές πράξεις που είχαν καταχωριστεί από άλλους ιατρούς, με την προϋπόθεση ότι ο ασθενής είχε ενημερωθεί σχετικά και συναινούσε στην πρόσβαση αυτή, με τη ρητή και ειδική συγκατάθεσή του. Για την διασφάλιση της προηγούμενης συγκατάθεσης προτάθηκε: **i)** ο καθορισμός διαδικασίας συστηματικού και τακτικού ελέγχου των προσβάσεων των χρηστών στο ΣΗΣ σε ιατρικά ιστορικά ασθενών, **ii)** η ενημέρωση των ασφαλισμένων για τους χρήστες του ΣΗΣ που απέκτησαν πρόσβαση στα προσωπικά τους δεδομένα, **β)** η ταυτοποίηση των χρηστών δια της πληθώρας προσωπικών στοιχείων, χωρίς φυσική παρουσία ή χρήση ψηφιακού πιστοποιητικού, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η πρόσβαση στο σύστημα και δια της υποκλοπής των πληροφοριών. Για την επίλυση του ζητήματος συστάθηκε η υιοθέτηση μηχανισμών ταυτοποίησης και αυθεντικοποίησης των χρηστών μέσω έξυπνων καρτών ή ισοδύναμου μηχανισμού, **γ)** η ανυπαρξία κώδικα δεοντολογίας για το προσωπικό που επεξεργάζεται δεδομένα μέσω του ΣΗΣ αλλά δεν δεσμεύεται από επαγγελματικό απόρρητο ή καθήκον εχεμύθειας, καθώς αφενός δεν τηρείται όρος της χορηγηθείσας άδειας, αφετέρου μπορεί να οδηγήσει σε μη εξουσιοδοτημένες επεξεργασίες, με επίκληση άγνοιας της δέουσας συμπεριφοράς. Ως μόνη λύση ενδείκνυται η κατάρτιση κώδικα δεοντολογίας, εγκεκριμένου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και η έγγραφη δέσμευση για τήρηση εχεμύθειας και εμπιστευτικότητας.

III.A.2.1. Αρχαιοθέτηση και έρευνα

Επιτρέπεται η επεξεργασία εφόσον είναι *απαραίτητη για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς* σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 1³¹¹, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, οι οποίοι είναι *ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο στόχο*, σέβονται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπουν κατάλληλα και συγκεκριμένα

³¹⁰ ΑΠΔΠΧ 138/ 2013

³¹¹ **Άρθρο 89 παρ.1:** «*Η επεξεργασία για σκοπούς αρχειοθέτησης για το δημόσιο συμφέρον ή για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς υπόκειται σε κατάλληλες εγγυήσεις, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Οι εν λόγω εγγυήσεις διασφαλίζουν ότι έχουν θεσπιστεί τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, ιδίως για να διασφαλίζουν την τήρηση της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων. Τα εν λόγω μέτρα μπορούν να περιλαμβάνουν τη χρήση ψευδωνύμων, εφόσον οι εν λόγω σκοποί μπορούν να εκπληρωθούν κατ' αυτόν τον τρόπο. Εφόσον οι εν λόγω σκοποί μπορούν να εκπληρωθούν από περαιτέρω επεξεργασία η οποία δεν επιτρέπει ή δεν επιτρέπει πλέον την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων, οι εν λόγω σκοποί εκπληρώνονται κατ' αυτόν τον τρόπο....*»

μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

Ειδικότερα, όπως επεξηγείται στον Κανονισμό 2016/679³¹², με στόχο τη διευκόλυνση της επιστημονικής έρευνας, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να υφίστανται επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις και εγγυήσεις που θεσπίζονται στο ενωσιακό δίκαιο ή στο δίκαιο κράτους μέλους. Βάσει των μητρώων³¹³, τα αποτελέσματα των ερευνών μπορούν να ενισχύονται, δεδομένου ότι στηρίζονται σε ευρύτερη πληθυσμιακή βάση. Τα αποτελέσματα των ερευνών που αποκτώνται μέσω μητρώων παρέχουν αξιόπιστες και ποιοτικές γνώσεις οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικής βασισμένης στη γνώση, να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής ορισμένων ανθρώπων και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών υπηρεσιών³¹⁴.

Περαιτέρω: **i)** Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα **για σκοπούς επιστημονικής έρευνας** θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά³¹⁵, δηλαδή να περιλαμβάνει παραδείγματος χάριν τεχνολογική ανάπτυξη και επίδειξη, βασική έρευνα, εφαρμοσμένη έρευνα και ιδιωτικά χρηματοδοτούμενη έρευνα. Επιπλέον, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον στόχο της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 179 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ για την επίτευξη ενός ευρωπαϊκού χώρου έρευνας. Στους σκοπούς επιστημονικής έρευνας θα πρέπει να περιλαμβάνονται και μελέτες που πραγματοποιούνται για το δημόσιο συμφέρον στον τομέα της δημόσιας υγείας³¹⁶. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για επιστημονικούς σκοπούς θα πρέπει να συμμορφώνεται επίσης με άλλες σχετικές νομοθεσίες, όπως αυτή για τις κλινικές δοκιμές³¹⁷. Επίσης για τον σκοπό της συγκατάθεσης στη συμμετοχή σε δραστηριότητες επιστημονικής έρευνας στο πλαίσιο κλινικών δοκιμών, θα πρέπει να ισχύουν οι σχετικές διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 536/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (15)³¹⁸. Έχει υποστηριχθεί³¹⁹ ότι η εξαίρεση αυτή υπηρετεί την άσκηση της συνταγματικά³²⁰ κατοχυρωμένης ατομικής ελευθερίας της έρευνας, της οποίας εγγενές

³¹² Αιτ.σκ. 157

³¹³ Συνδυάζοντας πληροφορίες από μητρώα, οι ερευνητές μπορούν να αποκτούν νέες γνώσεις μεγάλης σημασίας όσον αφορά διαδεδομένες παθολογικές καταστάσεις όπως καρδιαγγειακά νοσήματα, καρκίνος και κατάθλιψη. Στις κοινωνικές επιστήμες, η έρευνα βάσει μητρώων δίνει στους ερευνητές τη δυνατότητα να αποκτούν ουσιαστικές γνώσεις για τον μακροπρόθεσμο συστηματικό ορισμένων κοινωνικών καταστάσεων, όπως η ανεργία και η εκπαίδευση με άλλες συνθήκες διαβίωσης.

³¹⁴ αιτ.σκ. 157

³¹⁵ Για να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, θα πρέπει να ισχύουν ειδικοί όροι ιδίως όσον αφορά τη δημοσίευση ή με άλλο τρόπο δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των σκοπών επιστημονικής έρευνας. Εάν το αποτέλεσμα της επιστημονικής έρευνας ειδικότερα στον τομέα της υγείας αιτιολογεί τη λήψη περαιτέρω μέτρων προς το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων, ισχύουν οι γενικοί κανόνες του κανονισμού όσον αφορά τα μέτρα αυτά.

³¹⁶ αιτ. σκ. 159

³¹⁷ Αιτ.σκ. 156

³¹⁸ αιτ. σκ. 161

³¹⁹ Μήτρου Λ., ο.π., σελ. 75

³²⁰ Άρθρο 16 παρ.1 Σ , όπου η ελευθερία της έρευνας αναγνωρίζεται ως ατομικό δικαίωμα του καθενός και όχι ως αποκλειστική αποστολή του κράτους, αναγνωρίζοντας ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να επιδίεται σε επιστημονική

στοιχείο είναι η επεξεργασία και προσωπικών δεδομένων, συνθήκη που ισχύει κατά μείζονα λόγο στους τομείς της ιατρικής και της γενετικής έρευνας, όπου σε ζητούμενο ανάγεται η άσκηση της ελευθερίας κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη και τα δικαιώματα των εμπλεκόμενων σε αυτή προσώπων.

Η επιστημονική έρευνα αποτελούσε και υπό το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο³²¹ προβλεπόμενο λόγο επιτρεπτής επεξεργασίας, αφού ήταν νόμιμη³²² και υπό την προϋπόθεση της χορήγησης άδειας εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ, εφόσον η επεξεργασία ήταν σαφής και καθορισμένη, δεν υπερέβαινε το αναγκαίο μέτρο για την εκπλήρωση του σκοπού της και είχαν ληφθεί τα αναγκαία οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων, ακόμη και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. Από την πάγια τακτική της ΑΠΔΠΧ³²³ κατά τη διαδικασία χορήγησης άδειας διαμορφώθηκαν οι εξής βασικές παραδοχές³²⁴: **α)** η κρίση της ΑΠΔΠΧ δεν εκτείνεται έως τον έλεγχο σκοπιμότητας της ουσιαστικής διάστασης της επιστημονικής έρευνας, αλλά αυτοπεριορίζεται στον έλεγχο των διαδικαστικών προϋποθέσεων διεξαγωγής της, καθώς αποσκοπεί στη διασφάλιση αφενός των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων αφετέρου της διεξαγωγής της έρευνας. Κρίση της ΑΠΔΠΧ επί της ουσιαστικής σκοπιμότητας της έρευνας, συνιστάμενη σε εικασίες περί της μελλοντικής αποτελεσματικότητας και χρησιμότητας των συμπερασμάτων που θα εξαχθούν από αυτή, θα σήμαινε εκ των προτέρων υποκατάσταση της εκάστοτε επιστήμης στην αξιολόγηση των επιστημονικών συμπερασμάτων και τροχοπέδη στην επιστημονική εξέλιξη³²⁵, **β)** η ΑΠΔΠΧ επιδιώκοντας να αποφύγει το παράδοξο της χορήγησης άδειας στον υπεύθυνο επεξεργασίας κατόπιν αιτήματος του ερευνητή και αντίστροφα, κατέληξε να χορηγεί διττή άδεια στον υπεύθυνο επεξεργασίας και στον ερευνητή, κατόπιν αιτήματος υποβαλλόμενου από τον ερευνητή στον υπεύθυνο επεξεργασίας και διαβιβαζόμενου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στην ΑΠΔΠΧ³²⁶, **γ)** κατά την επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων στην περίπτωση που κρινόταν αναγκαία η συνεχής πρόσβαση του ερευνητή στο ονομαστικό αρχείο για την αποτελεσματικότερη διεξαγωγή της έρευνας κρίθηκε ότι ο ερευνητής καθίσταται υπεύθυνος επεξεργασίας και διατυπώθηκαν³²⁷ οι εξής προϋποθέσεις: **ι)** η πρόσβαση του ερευνητή στο αρχείο θα πρέπει να γίνεται στο χώρο τήρησής τους, ώστε να μην εκφεύγουν του ελέγχου του

έρευνα στους τομείς του ενδιαφέροντός του. Ωστόσο η επιστημονική ελευθερία απαιτεί και τη λήψη θετικών μέτρων εκ μέρους του κράτους που να εγγώνονται την ανάπτυξη της (Βλ. και Μήτρου Λ., ο.π., σελ. 76).

³²¹ **Άρθρο 7 παρ. 2 (στ') ν. 2472 / 1997:** «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: **α)** Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του, εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση .... **στ)** Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς **και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται»**

³²² Άρθρο 16 παρ. 1 Σ:

³²³ Βλ. ΑΠΔΠΧ 46/ 2004, ΑΠΔΠΧ 47 / 2004, ΑΠΔΠΧ 16/ 2005, ΑΠΔΠΧ / 2006, ΑΠΔΠΧ 10/ 2011, ΑΠΔΠΧ 67 / 2011, ΑΠΔΠΧ 121 / 2011

³²⁴ Παναγοπούλου – Κουντατζή Φ., ο.π. σελ. 769- 770

³²⁵ Παναγοπούλου – Κουντατζή Φ., ο.π. σελ. 769

³²⁶ ΑΠΔΠΧ 31/2013

³²⁷ ΑΠΔΠΧ 31/2013

υπεύθυνου επεξεργασίας, **ii**) ο ερευνητής θα πρέπει να επεξεργάζεται τα αναγκαία για τους σκοπούς της έρευνας δεδομένα, **iii**) μετά την ολοκλήρωση της έρευνας και πριν τη δημοσιοποίηση των συμπερασμάτων αυτής επιβάλλεται η ανωνυμοποίηση των δεδομένων και η καταστροφή του ονομαστικού αρχείου που έχει συλλεγεί. Η θέσπιση των ανωτέρω κριτηρίων εξισορρόπησε την αντίφαση μεταξύ της πρόβλεψης³²⁸ για αναγκαία ανωνυμοποίηση για τη διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας και της δυνατότητας³²⁹ για διατήρηση προσωπικών δεδομένων για επιστημονικούς σκοπούς και μετά τη λήξη της αναγκαίας για την επεξεργασία περιόδου, καθώς αφενός διατηρείται η ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας για την προστασία των δεδομένων, αφού αυτά δεν διαφεύγουν της επιρροής του πριν την ανωνυμοποίησή τους, αφετέρου δημιουργείται αυτοτελής ευθύνη του ερευνητή μέχρι την επαλήθευση των συμπερασμάτων της έρευνας, με αποτέλεσμα τη φειδωλή και στο μέτρο του αναγκαίου χρήση τους.

Ομοίως, η επεξεργασία των *γενετικών δεδομένων* που αποκαλύπτουν δεδομένα υγείας αποτελώντας επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων³³⁰, ήταν επιτρεπτή χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, αλλά με άδεια της ΑΠΔΠΧ υπό την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία πραγματοποιούνταν **για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς** και **υπό τον όρο** ότι τηρούνταν η ανωνυμία και λαμβάνονταν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονταν τα δεδομένα³³¹. Είχε ήδη υποστηριχθεί από το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς ότι η *δευτερογενής επεξεργασία* των γενετικών δεδομένων εν όψει του κινδύνου κατάχρησής τους, απαιτούσε οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφαλείας, όπως την ανωνυμοποίηση και την κωδικοποίηση των δεδομένων, όταν δεν έβρισκε νομικό θεμέλιο στη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων. Παρέμενε όμως ως προϋπόθεση η άδεια της αρχής και η ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων³³², ακόμη και σε περίπτωση κοινοποίησης των γενετικών δεδομένων σε νέους αποδέκτες³³³.

Συνηθέστερη μορφή αρχείου επεξεργασίας βιολογικού υλικού και συνεπώς γενετικών δεδομένων για επιστημονικούς και ερευνητικούς γενικά σκοπούς αποτελούν οι *βιοτράπεζες*³³⁴.

---

³²⁸ Άρθρο 7 παρ. 2 (στ') ν. 2472 / 1997

³²⁹ Άρθρο 4 παρ.1(δ) εδ. β' ν. 2472/1997: « Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει... δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Μετά την παρέλευση της περιόδου αυτής, η Αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιτρέπει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφόσον κρίνει ότι δεν θίγονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τα δικαιώματα των υποκειμένων τους ή και τρίτων...»

³³⁰ Άρθρο 2 (β') ν.2472 / 1997,

³³¹ Άρθρο 7 παρ.2 στοιχ. στ' ν. 2472/1997

³³² Άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 2472 / 1997 και άρθρο 5 κανονιστικής πράξης 1/1999 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

³³³ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.193, όπου και παραπομπή σε ΕΕΒ, Έκθεση για τις Τράπεζες Βιολογικού Υλικού (Βιοτράπεζες) ανθρώπινης προέλευσης στη Βιοϊατρική Έρευνα 2006, σελ. 12.

³³⁴ Σχετικά με τη λειτουργία τους εφαρμόζονται: η Οδηγία 2004/93 και πλέον ο Κανονισμός 2016 / 679, ενώ υπάγονταν στο ρυθμιστικό πλαίσιο της Οδηγίας 95/ 46 ΕΚ και του ν. 2472/ 1997.

Οι βιοτράπεζες είναι οργανωμένες συλλογές δειγμάτων ανθρώπινου βιολογικού υλικού³³⁵, που φυλάσσεται με απώτερο σκοπό τη χρήση του για θεραπεία, διάγνωση ή και έρευνα, ενώ το βιολογικό υλικό μπορεί να είναι ζωικής ή φυτικής προέλευσης, αποτελούμενο και από περιβαλλοντικά δείγματα και μικροοργανισμούς³³⁶. Ο σκοπός των βιοτραπεζών μπορεί να είναι εκπαιδευτικός (εργαστήρια παθολογοανατομίας, νεκροτομεία), ερευνητικός (ερευνητικά ιδρύματα), θεραπευτικός (μητρώο μεταμοσχεύσεων, τράπεζες αίματος, τράπεζα ομφαλοπλακουντικού αίματος), ιατρικός (υλικό βιοψίας και εταιρείες γενετικής συμβουλευτικής) ή και διωκτικός (σκοπός ταυτοποίησης δράστη για σκοπούς ποινικής δίωξης)³³⁷. Παράλληλα στις βιοτράπεζες γίνεται συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία επιπλέον προσωπικών δεδομένων του δότη³³⁸, τα οποία σε συνδυασμό με δημογραφικά, επιδημιολογικά και κοινωνικά στοιχεία, λόγω της μοναδικότητάς τους παρέχουν εξειδικευμένη γνώση για το δότη και αποτελούν στοιχεία προσδιορισμού και ταυτοποίησής του, χάρη στην ανάπτυξη της βιοπληροφορικής και των υπολογιστικών εφαρμογών, που επιτρέπουν την αποκρυπτογράφηση του γενετικού υλικού σε συνδυασμό και με τα τηρούμενα προσωπικά στοιχεία του δότη.

ii) Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα *για σκοπούς αρχειοθέτησης* προς το δημόσιο συμφέρον, σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς θα πρέπει να υπόκειται σε κατάλληλες εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Οι εν λόγω εγγυήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι έχουν θεσπιστεί τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που εγγυώνται, ειδικότερα, την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν κατάλληλες διασφαλίσεις σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς. Θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να παρέχουν, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και με δέουσες εγγυήσεις για τα υποκείμενα των δεδομένων, προδιαγραφές και παρεκκλίσεις όσον αφορά τις απαιτήσεις πληροφόρησης και τα δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής, το δικαίωμα στη λήθη, το δικαίωμα περιορισμού της επεξεργασίας, το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων και το δικαίωμα αντίταξης κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς. Οι εν λόγω προϋποθέσεις και εγγυήσεις ενδέχεται να συνεπάγονται ειδικές διαδικασίες, ώστε τα υποκείμενα των δεδομένων να ασκούν τα δικαιώματα αυτά, εφόσον είναι σκόπιμο για τους

³³⁵ Αίμα, ιστοί, ούρα, αναπαραγωγικά κύτταρα, εκκρίσεις, τρίχες, δέρμα, εγκεφαλονωτιαίο υγρό

³³⁶ Παναγιωτόπουλος Α. ο.π., σελ. 20

³³⁷ Βλ αναλυτικά σε Παναγιωτόπουλος Α. ο.π., σελ. 28-36.

³³⁸ δεδομένα ταυτότητας, υγείας, τρόπου διαβίωσης, βιομετρικά, οικογενειακής κατάστασης, επαγγελματικής απασχόλησης, τόπος καταγωγής

σκοπούς που επιδιώκονται με τη συγκεκριμένη επεξεργασία, παράλληλα με τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας. Αναφορικά με τους σκοπούς αρχειοθέτησης, δημόσιες αρχές και δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς που τηρούν αρχεία δημόσιου συμφέροντος θα πρέπει να είναι υπηρεσίες οι οποίες, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο ή το δίκαιο κράτους μέλους, υπέχουν εκ του νόμου υποχρέωση να αποκτούν, να διατηρούν, να αξιολογούν, να ταξινομούν, να περιγράφουν, να ανακοινώνουν, να προωθούν, να διαδίδουν και να παρέχουν πρόσβαση σε αρχεία σταθερής αξίας για το γενικό δημόσιο συμφέρον. Στα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να δοθεί το δικαίωμα να προβλέπουν περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς αρχειοθέτησης³³⁹.

iii) Όταν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υφίστανται επεξεργασία για **στατιστικούς σκοπούς**³⁴⁰, το ενωσιακό δίκαιο ή το δίκαιο των κρατών μελών θα πρέπει, εντός των ορίων του παρόντος κανονισμού, να καθορίζει το στατιστικό περιεχόμενο, τον έλεγχο της πρόσβασης, τις προδιαγραφές για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για στατιστικούς σκοπούς και κατάλληλα μέτρα που διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων και που αποσκοπούν στην εξασφάλιση του στατιστικού απορρήτου³⁴¹. Επίσης θα πρέπει να προστατεύονται οι εμπιστευτικές πληροφορίες που συλλέγουν οι ενωσιακές και εθνικές στατιστικές υπηρεσίες για την κατάρτιση επίσημων ευρωπαϊκών και εθνικών στατιστικών. Οι ευρωπαϊκές στατιστικές θα πρέπει να αναπτύσσονται, να καταρτίζονται και να διαδίδονται σύμφωνα με τις στατιστικές αρχές που θεσπίζονται στο άρθρο 338 παράγραφος 2 ΣΛΕΕ, ενώ οι εθνικές στατιστικές θα πρέπει επίσης να συμμορφώνονται με το δίκαιο των κρατών μελών. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (16) παρέχει περαιτέρω διευκρινίσεις περί του στατιστικού απορρήτου για τις ευρωπαϊκές στατιστικές³⁴².

iv) Ζήτημα τίθεται περί της δυνατότητας ένταξης σε αυτή τη νομική βάση της παραλειφθείσας περίπτωση του ν. 2472 / 1997 περί δημοσιοποίησης γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας ως ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, δημοσίων προσώπων που σχετίζονταν με την άσκηση δημόσιο λειτουργήματος ή την διαχείριση συμφερόντων τρίτων χωρίς πρωτοβουλία και συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων και αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η νομική βάση³⁴³ εξαιρέσεως από την

³³⁹ Αιτ. σκ.158

³⁴⁰ Ο όρος «στατιστικοί σκοποί» σημαίνει κάθε πράξη συλλογής και την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση στατιστικών ερευνών ή για την παραγωγή στατιστικών αποτελεσμάτων. Τα εν λόγω στατιστικά αποτελέσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω για διάφορους σκοπούς, μεταξύ άλλων και για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Ο στατιστικός σκοπός συνεπάγεται ότι το αποτέλεσμα της επεξεργασίας για στατιστικούς σκοπούς δεν είναι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αλλά συγκεντρωτικά δεδομένα και ότι το αποτέλεσμα αυτό ή τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν χρησιμοποιούνται προς υποστήριξη μέτρων ή αποφάσεων που αφορούν συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο

³⁴¹ Αιτ.σκ.162

³⁴² Αιτ.σκ.163

³⁴³ Άρθρο 7 παρ.2(ζ) ν. 2472 / 1997: «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες

απαγόρευση της επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων είχε προβλεφθεί ειδικά στο προγενέστερο νομοθετικό πλαίσιο προστασίας, εγείροντας κατά την εφαρμογή της ζήτημα της ad hoc στάθμισης μεταξύ αφενός των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων για προστασία της ιδιωτικής ζωής³⁴⁴ και των προσωπικών δεδομένων³⁴⁵ και αφετέρου της ελευθερίας του τύπου³⁴⁶ και του δικαιώματος στην πληροφόρηση³⁴⁷, με εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας³⁴⁸, καθώς από το Σύνταγμα δεν προκύπτει εκ των προτέρων επικράτηση του ενός ατομικού δικαιώματος επί του άλλου, αλλά θεωρείται δυνατή η συνάσκησή τους και in concreto οριοθέτησή τους, έως το σημείο που δεν θα θιγεί ο πυρήνας τους και δεν θα απωλέσουν την κανονιστική τους εμβέλεια³⁴⁹.

Στο πλαίσιο αυτό η ΑΠΔΠΧ αυτοπεριορίστηκε και απέιχε από την άσκηση της αρμοδιότητάς της για χορήγηση άδειας για τη δημοσίευση (ευαίσθητων) δεδομένων υγείας, καθώς αποφάνθηκε³⁵⁰ ότι η άσκηση της αρμοδιότητάς της, αναφορικά με επεξεργασία προς το σκοπό άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, θα αποτελούσε μορφή λογοκρισίας, αντιβαίνουσα στην απαγόρευση του άρθρου 14 παρ.2 Σ. Εντούτοις οριοθέτησε το ζήτημα σε επίπεδο των ελεγκτικών της αρμοδιοτήτων και επιβολής προστίμων. Ειδικότερα: α) Ως προς τα δεδομένα υγείας εφαρμόστηκαν ως κριτήρια επιτρεπτού της επεξεργασίας: i) να πρόκειται για επεξεργασία δεδομένων υγείας δημοσίων προσώπων, συνδεδεμένων με την άσκηση δημόσιας εξουσίας ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, ii) να εξυπηρετούνται αποκλειστικά δημοσιογραφικοί σκοποί, iii) να πρόκειται για αναγκαία³⁵¹ επεξεργασία για την άσκηση δικαιώματος πληροφόρησης για ζήτημα δημόσιου ενδιαφέροντος ή καλλιτεχνικής έκφρασης, υπό τον όρο της προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, iv) να τηρούνται τα αναγκαία και κατάλληλα μέτρα ασφαλείας εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας για τη

προϋποθέσεις...ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται **αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος**. Η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής...»

³⁴⁴ Άρθρο 9 παρ. 1 Σ : «Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας...»

³⁴⁵ Άρθρο 9Α Σ : «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

³⁴⁶ Άρθρο 4 παρ. 1 και 2 Σ : «1.Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους. 2. Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται...».

³⁴⁷ Άρθρο 5^Α Σ : «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19.»

³⁴⁸ Άρθρο 25 παρ.1 Σ : «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δίκαιου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας...»

³⁴⁹ Παναγοπούλου – Κουντατζή Φ., ο.π. σελ. 767-768

³⁵⁰ ΑΠΔΠΧ 26 / 2007

³⁵¹ ΑΠΔΠΧ 52 / 2015

διασφάλιση του απορρήτου της επικοινωνίας, ώστε να αποφευχθούν κενά ασφαλείας. Έτσι αποφάνθηκε³⁵² ότι η δημοσίευση ιατρικού πιστοποιητικού δεν είναι αναγκαίο μέτρο για την ενημέρωση του κοινού αναφορικά με την κατά παράβαση νοσηλεία επιφανούς ασθενούς ως άπορου σε δημόσιο νοσοκομείο, αφού ο στόχος θα μπορούσε να έχει επιτευχθεί με ηπιότερο μέσο, β) Ως προς τα γενετικά δεδομένα, ξεπερνώντας το σκόπελο του νομικού χαρακτηρισμού τους ως απλών ή ευαίσθητων η ΑΠΔΠΧ³⁵³ έκρινε ότι η δημοσίευση των γενετικών τόπων STRs σε ιστοσελίδα, ενέχει διακινδύνευση του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα του ατόμου, καθώς μπορεί να οδηγήσει στην αποκάλυψη πληροφοριών, όπως η εθνική καταγωγή και δεδομένα υγείας και για το λόγο αυτό θα έπρεπε να έχει ληφθεί άδεια της ΑΠΔΠΧ κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 ν. 2472/1997. Με την ίδια άλλωστε απόφαση, έμμεσα διαχωρίζει την κατοχή domain name ιστοσελίδας από την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αφού αφενός επαναλαμβάνει ότι η Αρχή δεν χορηγεί άδεια εφόσον τα δεδομένα δημοσιοποιούνται στο πλαίσιο άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αφετέρου αποφαίνεται ότι εν προκειμένω θα έπρεπε να έχει ληφθεί άδεια εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας.

Τίθεται λοιπόν το ζήτημα, πως θα αντιμετωπιστεί το επιτρεπτό της επεξεργασίας στις οι περιπτώσεις αυτές, δεδομένης της έλλειψης ειδικής νομικής βάσης που να επιτρέπει ρητά την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Βέβαια, ο Κανονισμός 2016 / 679 προβλέπει³⁵⁴ ότι το δικαίωμα των κρατών μελών θα πρέπει να συμφιλιώνει τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης,

---

³⁵² ΑΠΔΠΧ 52 / 2015

³⁵³ ΑΠΔΠΧ 29/2012: «Ειδικά για την τελευταία διάταξη του άρθρου αυτού η Αρχή δεν την εφαρμόζει, στο μέτρο που αυτή απαιτεί άδεια της Αρχής για την επεξεργασία δεδομένων δημοσίων προσώπων κατά την άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος. Και τούτο, διότι η από τη διάταξη αυτή απαιτούμενη άδεια της Αρχής συνιστά προληπτικό μέτρο της ελευθερίας του Τύπου και ως τέτοιο απαγορεύεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 14 παρ. 2 του Συντάγματος (βλ. σχετικά αποφάσεις της Αρχής 26/2007 σκ.11 και 17/2008 σκ.8). Κατά τα λοιπά, όμως, η διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 στοιχ. ζ' του ν.2472/1997 εφαρμόζεται, δεδομένου ότι θέτει ουσιαστικά κριτήρια για την άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος..... Σε κάθε περίπτωση, η Αρχή δέχεται ότι, ανεξαρτήτως του ειδικού χαρακτηρισμού των γενετικών τόπων STRs ως ευαίσθητα ή απλά προσωπικά δεδομένα, ηδημοσίευση τους σε ιστοσελίδα του διαδικτύου – ακόμα και αν τα δεδομένα παραμείνουν δημοσιευμένα επί μικρό χρονικό διάστημα, ενόψει του ότι είναι δυνατόν να αποθηκευτούν και να τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας και αναδημοσίευσης σε μεταγενέστερο χρόνο – ενέχει διακινδύνευση του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα του ατόμου και θα έπρεπε για το λόγο αυτό να είχε ληφθεί άδεια της Αρχής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 του ν.2472/1997. Δεδομένου, ωστόσο, ότι υπάρχει αμφισβήτηση στην επιστημονική κοινότητα για την αξιοποίηση της πληροφοριακής αξίας των γενετικών τόπων STRs η Αρχή δεν επιβάλει διοικητική κύρωση στον Β για τη μη λήψη άδειας από την Αρχή. Η Αρχή, περαιτέρω, δέχεται ότι για το σκοπό της πληροφόρησης, τον οποίο επικαλείται ο Β για τη δημοσίευση των γενετικών τόπων STRs της καταγγέλλουσας, αρκούσε μόνο η ανάρτηση του αποτελέσματος της εργαστηριακής ανάλυσης της διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών της Ελληνικής Αστυνομίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη ρητά της 4 του ν.2472/1997, στην οποία πάντως δεν αναγράφονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.»

³⁵⁴ Άρθρο 85 Κανονισμού 2016 / 679: «1. Τα κράτη μέλη διά νόμου συμβιβάζουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του παρόντος κανονισμού με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς και για σκοπούς πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης.2. Για την επεξεργασία που διενεργείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από το κεφάλαιο II (αρχές), το κεφάλαιο III (δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων), το κεφάλαιο IV (υπεύθυνος επεξεργασίας και εκτελών την επεξεργασία), το κεφάλαιο V (διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς), το κεφάλαιο VI (ανεξάρτητες εποπτικές αρχές), το κεφάλαιο VII (συνεργασία και συνεκτικότητα) και το κεφάλαιο IX (ειδικές περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων), εφόσον αυτές είναι αναγκαίες για να συμβιβαστεί το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης.3. Κάθε κράτος μέλος κοινοποιεί στην Επιτροπή τις διατάξεις που θεσπίζει στο δικαίω του δυνάμει της παραγράφου 2 και, χωρίς καθυστέρηση, κάθε επακόλουθο τροποποιητικό νόμο ή τροποποίησή τους...»

περιλαμβανομένης της δημοσιογραφικής, πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή και λογοτεχνικής έκφρασης, με το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μόνο για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης θα πρέπει να υπόκειται σε παρεκκλίσεις ή εξαιρέσεις³⁵⁵ από ορισμένες διατάξεις του παρόντος κανονισμού, εφόσον είναι αναγκαίο για να συμβιβασθεί το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη. Για να ληφθεί υπόψη η σημασία του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης σε κάθε δημοκρατική κοινωνία, είναι απαραίτητο να ερμηνεύονται διασταλτικά οι έννοιες που σχετίζονται με την εν λόγω ελευθερία, όπως η δημοσιογραφία³⁵⁶. Μένει λοιπόν να φανεί κατά ποσό η δημοσιογραφική έρευνα θα μπορούσε να υπαχθεί στην έννοια της έρευνας για επιστημονικούς, ιστορικούς ή στατιστικούς σκοπούς, δεδομένης και της δέσμευσης των ασκούντων το δημοσιογραφικό επάγγελμα από επαγγελματικό απόρρητο.

IV.A.2. Σύστημα γενικών αρχών επεξεργασίας

Το πλέγμα των εξαιρέσεων από την απαγόρευση επεξεργασίας, συμπληρώνεται και οριοθετείται από το σύστημα των *γενικών αρχών*³⁵⁷ που διέπουν γενικά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο του Κανονισμού. Η επεξεργασία κρίνεται νόμιμη εφόσον εδράζεται σε μια από τις νόμιμες βάσεις επεξεργασίας³⁵⁸ (διαζευκτικά) και αφετέρου τηρεί τις αρχές (σωρευτικά)³⁵⁹. Ο Κανονισμός 2016/679 επαναλαμβάνει τις βασικές αρχές που διέπουν την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και αποτυπώνονται στο ν.2472/1997, καθώς προβλέπει τις αρχές της νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας της επεξεργασίας, της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, της ακρίβειας, της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας και της λογοδοσίας. Εξειδικεύει επίσης την αρχή του σκοπού και ταυτόχρονα ρυθμίζει ρητά την περίπτωση της δευτερογενούς επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Ειδικότερα προβλέπεται³⁶⁰

III.A.3.a. Αρχή νομιμότητας

---

³⁵⁵ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν τέτοιες εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις σχετικά με τις γενικές αρχές, τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία, τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, τις ανεξάρτητες εποπτικές αρχές, τη συνεργασία και τη συνεκτικότητα και ειδικές περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων. Όταν οι εν λόγω απαλλαγές ή παρεκκλίσεις διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, θα πρέπει να εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας.

³⁵⁶ Αιτ. σκ. 153.

³⁵⁷ Άρθρο 5 Κανονισμού 2016 / 679

³⁵⁸ Στην προκειμένη περίπτωση τις νομικές βάσεις του άρθρου 9 Κανονισμού 2016 / 679 για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων

³⁵⁹ Μήτρου Λ., Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Νέο Δίκαιο -Νέες υποχρεώσεις – Νέα δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 58

³⁶⁰ Άρθρο 5 Κανονισμού 2016 / 679

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε *σύννομη και θεμιτή* επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων («νομιμότητα, αντικειμενικότητα και διαφάνεια»). Κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σύννομη (νομιμότητα) και δίκαιη (αντικειμενικότητα)³⁶¹. Επίσης, θα πρέπει να είναι σαφές για τα φυσικά πρόσωπα ότι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν συλλέγονται, χρησιμοποιούνται, λαμβάνονται υπόψη ή υποβάλλονται κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία, καθώς και σε ποιο βαθμό τα δεδομένα³⁶² προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται ή θα υποβληθούν σε επεξεργασία (διαφάνεια³⁶³). Η επεξεργασία είναι *σύννομη* μεταξύ άλλων: i) όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου υποκειμένου των δεδομένων ή με άλλη βάση, προβλεπόμενη από τον νόμο, είτε στον παρόντα κανονισμό είτε σε άλλη νομοθεσία της Ένωσης ή κράτους μέλους όπως αναφέρεται στον παρόντα κανονισμό, περιλαμβανομένης της ανάγκης συμμόρφωσης προς την εκ του νόμου υποχρέωση στην οποία υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή της ανάγκης να εκτελεστεί σύμβαση στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για να ληφθούν μέτρα κατόπιν αίτησης του υποκειμένου των δεδομένων πριν από τη σύναψη σύμβασης³⁶⁴. Οποτεδήποτε ο παρών κανονισμός αναφέρεται σε νομική βάση ή νομοθετικό μέτρο, αυτό *δεν προϋποθέτει απαραίτητως νομοθετική πράξη εγκεκριμένη από ένα κοινοβούλιο*, με την επιφύλαξη των απαιτήσεων σύμφωνα με τη συνταγματική τάξη του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Ωστόσο, αυτή η νομική βάση ή το νομοθετικό μέτρο θα πρέπει να είναι διατυπωμένο με σαφήνεια και ακρίβεια και η εφαρμογή του να είναι προβλέψιμη για πρόσωπα που υπόκεινται σε αυτό, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το «Δικαστήριο») και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου³⁶⁵, ii) όταν είναι αναγκαία στο πλαίσιο σύμβασης ή πρόθεσης σύναψης σύμβασης³⁶⁶, iii) όταν είναι αναγκαία για την προστασία συμφέροντος που είναι ουσιώδες³⁶⁷ για τη ζωή του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου³⁶⁸, iv)

³⁶¹ αιτ.σκ.39

³⁶² Η αρχή αυτή απαιτεί κάθε πληροφορία και ανακοίνωση σχετικά με την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να είναι εύκολα προσβάσιμη και κατανοητή και να χρησιμοποιεί σαφή και απλή γλώσσα

³⁶³ Αυτή η αρχή αφορά ιδίως την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και τους σκοπούς της επεξεργασίας και την περαιτέρω ενημέρωση ώστε να διασφαλιστεί δίκαιη και διαφανής επεξεργασία σε σχέση με τα εν λόγω φυσικά πρόσωπα και το δικαίωμά τους να λαμβάνουν επιβεβαίωση και να επιτυγχάνουν ανακοίνωση των σχετικών με αυτά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υπόκεινται σε επεξεργασία³⁶³. Επίσης, θα πρέπει να γνωστοποιείται στα φυσικά πρόσωπα η ύπαρξη κινδύνων, κανόνων, εγγυήσεων και δικαιωμάτων σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και πώς να ασκούν τα δικαιώματά τους σε σχέση με την επεξεργασία αυτή.

³⁶⁴ Αιτ.σκ. 40

³⁶⁵ Αιτ.σκ. 41

³⁶⁶ Αιτ.σκ. 44

³⁶⁷ Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με βάση το ζωτικό συμφέρον άλλου φυσικού προσώπου θα πρέπει κατ' αρχήν να διενεργείται μόνο εάν είναι πρόδηλο ότι η επεξεργασία δεν μπορεί να έχει άλλη νομική βάση. Ορισμένοι τύποι επεξεργασίας μπορούν να χρησιμεύσουν αφενός για σημαντικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος και αφετέρου για τα ζωτικά συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων, όπως, για παράδειγμα, όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για ανθρωπιστικούς σκοπούς, μεταξύ άλλων για την παρακολούθηση επιδημιών και της εξάπλωσής τους ή σε καταστάσεις επείγουσας ανθρωπιστικής ανάγκης, ιδίως δε σε περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών.

³⁶⁸ Αιτ.σκ. 46

όταν είναι αυστηρά αναγκαία και ανάλογη για τους σκοπούς της διασφάλισης της ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών³⁶⁹, οπότε αποτελεί *έννομο συμφέρον*³⁷⁰ του ενδιαφερόμενου υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων, ν) Όταν εξυπηρετούνται από την επεξεργασία τα *έννομα συμφέροντα*³⁷¹ του υπευθύνου επεξεργασίας³⁷², τα οποία δύνανται να παρέχουν τη νομική βάση³⁷³ για την επεξεργασία, υπό τον όρο ότι δεν υπερισχύουν³⁷⁴ των συμφερόντων ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις θεμιτές προσδοκίες των υποκειμένων των δεδομένων βάσει της σχέσης τους με τον υπεύθυνο επεξεργασίας³⁷⁵.

Η αρχή της νομιμότητας, δεν υπενθυμίζει απλώς την αυτονόητη επιταγή για συμμόρφωση προς το νόμο, αλλά φέρει στο προσκήνιο την ανάγκη της νομοθετικής παρέμβασης για να καταστεί η επεξεργασία νόμιμη και σύμφωνη με τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται συνταγματικά τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο³⁷⁶. Η επέμβαση στα δικαιώματα, η αναγκαία οριοθέτηση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων χάριν της εναρμονισμένης εξισορρόπησης της προστασίας τους με το δημόσιο συμφέρον, αλλά και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες τρίτων πρέπει να προδιαγράφονται κανονιστικά³⁷⁷. Η αρχή της σύννομης επεξεργασίας είναι σημαντική και σε σχέση με την ερμηνεία των διατάξεων, καθώς υποστηρίζεται ότι σε περίπτωση αμφιβολίας ή κενών η ερμηνεία πρέπει να λειτουργεί διασταλτικά υπέρ της προστασίας και συσταλτικά κατά των εξαιρέσεων και των περιορισμών³⁷⁸.

³⁶⁹ δηλαδή της ικανότητας ενός δικτύου ή ενός συστήματος πληροφοριών να ανθίσταται, σε ένα δεδομένο επίπεδο εμπιστοσύνης, σε τυχαία γεγονότα ή παράνομες ή κακόβουλες ενέργειες οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο τη διαθεσιμότητα, τη γνησιότητα, την ακεραιότητα και την εμπιστευτικότητα αποθηκευμένων ή διαβιβαζόμενων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και της ασφάλειας των σχετικών υπηρεσιών που προσφέρουν τα εν λόγω δίκτυα και συστήματα ή που είναι προσπελάσιμες μέσω των εν λόγω δικτύων και συστημάτων, ή που προσφέρονται από δημόσιες αρχές, από ομάδες αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην πληροφορική (CERT), από ομάδες παρέμβασης για συμβάντα που αφορούν την ασφάλεια των υπολογιστών (CSIRT), από παρόχους δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και από παρόχους τεχνολογιών και υπηρεσιών ασφάλειας

³⁷⁰ Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει, λόγω χάρη, την αποτροπή ανεξουσιοδότητης πρόσβασης σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και διανομής κακόβουλων κωδικών και την παύση επιθέσεων «άρνησης υπηρεσίας» και ζημιών σε συστήματα πληροφορικής και ηλεκτρονικών επικοινωνιών

³⁷¹ Τέτοιο έννομο συμφέρον θα μπορούσε λόγω χάρη να υπάρχει όταν υφίσταται σχετική και κατάλληλη σχέση μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, όπως αν το υποκείμενο των δεδομένων είναι πελάτης του υπευθύνου επεξεργασίας ή βρίσκεται στην υπηρεσία του.

³⁷² Περιλαμβανομένων εκείνων ενός υπευθύνου επεξεργασίας στον οποίο μπορούν να κοινοποιηθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή τρίτων

³⁷³ Δεδομένου ότι εναπόκειται στον νομοθέτη να παρέχει διά νόμου τη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις δημόσιες αρχές, η εν λόγω νομική βάση δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην επεξεργασία από τις δημόσιες αρχές κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στον βαθμό που είναι αυστηρά αναγκαία για τους σκοπούς πρόληψης της απάτης, συνιστά επίσης έννομο συμφέρον του ενδιαφερόμενου υπευθύνου επεξεργασίας. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης μπορεί να θεωρηθεί ότι διενεργείται χάριν έννομου συμφέροντος

³⁷⁴ Ειδικότερα, τα συμφέροντα και τα θεμελιώδη δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων θα μπορούσαν να υπερισχύουν των συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας, όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το υποκείμενο των δεδομένων δεν αναμένει ευλόγως περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων του.

³⁷⁵ **Αιτ.οκ. 47.** Εν πάση περιπτώσει η ύπαρξη έννομου συμφέροντος θα χρειαζόταν προσεκτική αξιολόγηση, μεταξύ άλλων ως προς το κατά πόσον το υποκείμενο των δεδομένων, κατά τη χρονική στιγμή και στο πλαίσιο της συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μπορεί εύλογα να αναμένει ότι για τον σκοπό αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί επεξεργασία

³⁷⁶ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 69

³⁷⁷ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 69

³⁷⁸ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 59

III.A.3.β. Αρχή του σκοπού

1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς. Ιδίως, οι συγκεκριμένοι σκοποί της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σαφείς, νόμιμοι και προσδιορισμένοι κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα³⁷⁹. Επίσης στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατόν να προσδιορίζεται πλήρως ο σκοπός της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων, τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να μπορούν να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για ορισμένους τομείς της επιστημονικής έρευνας, όταν ακολουθούνται τα αναγνωρισμένα πρότυπα δεοντολογίας για την επιστημονική έρευνα. Τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν τη συναίνεσή τους μόνο σε ορισμένους τομείς της έρευνας ή μόνο σε μέρη προγραμμάτων έρευνας, στον βαθμό που επιτρέπεται από τον επιδιωκόμενο σκοπό³⁸⁰. Η περαιτέρω επεξεργασία για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον ή σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς δεν θεωρείται ασύμβατη με τους αρχικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 1 («περιορισμός του σκοπού»³⁸¹). Γίνεται αποδεκτό³⁸² ότι με την επέκταση της συγκατάθεσης και σε μορφές επεξεργασίας που δεν ήταν δυνατό να είχαν προβλεφθεί σε αρχικό στάδιο, ο Κανονισμός υιοθετεί στην πράξη τη λεγόμενη ευρεία συγκατάθεση (broad consent), που υπήρξε διαχρονικό αίτημα της επιστημονικής, επιλύοντας εν μέρει ένα ερειζόμενο ζήτημα στο τομέα αυτό.

Επομένως, ο Κανονισμός³⁸³ επιτρέπει την επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς άλλους από εκείνους για τους οποίους συλλέχθηκαν αρχικά, μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι συμβατή με αυτούς (συμβατότητα επιδιωκόμενων σκοπών). Ο Κανονισμός δεν ορίζει τους συμβατούς και τους μη συμβατούς σκοπούς, περιοριζόμενος σε ενδεικτική αναφορά κριτηρίων

³⁷⁹ Αιτ.σκ. 39

³⁸⁰ Αιτ.σκ.33

³⁸¹ Βλ. Μήτρου Λ. ο.π. σελ. 59, όπου διευκρινίζεται ότι: « Η αρχή του σκοπού κατοχυρώθηκε υπό δύο εκφάνσεις στο ευρωπαϊκό δίκαιο: αυτή του προσδιορισμού του σκοπού (purpose specification) και αυτή του περιορισμού του (purpose limitation/compatibility principle)..»

³⁸² Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 178

³⁸³ Άρθρο 6 παρ. 4 Κανονισμού : «...4 Όταν η επεξεργασία για σκοπό άλλο από αυτόν για τον οποίο έχουν συλλεγεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν βασίζεται στη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων ή στο δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο αποτελεί αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση των σκοπών που αναφέρονται στο άρθρο 23 παράγραφος 1, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσο η επεξεργασία για άλλο σκοπό είναι συμβατή με τον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται αρχικώς τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων: α) τυχόν σχέση μεταξύ των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεχθεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και των σκοπών της επιδιωκόμενης περαιτέρω επεξεργασίας, β) το πλαίσιο εντός του οποίου συλλέχθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των υποκειμένων των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, γ) τη φύση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως για τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία, σύμφωνα με το άρθρο 9, ή κατά πόσο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με ποινικές καταδικές και αδικήματα υποβάλλονται σε επεξεργασία, σύμφωνα με το άρθρο 10, δ) τις πιθανές συνέπειες της επιδιωκόμενης περαιτέρω επεξεργασίας για τα υποκείμενα των δεδομένων, ε) την ύπαρξη κατάλληλων εγγυήσεων, που μπορεί να περιλαμβάνουν κρυπτογράφηση ή ψευδωνυμοποίηση...»

αξιολόγησης της συμβατότητας³⁸⁴, από τα οποία μπορούν όμως να συναχθούν ερμηνευτικές κατευθύνσεις³⁸⁵. Σε αυτήν την περίπτωση, *δεν απαιτείται νομική βάση χωριστή από εκείνη που επέτρεψε τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*. Εάν η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους μπορεί να καθορίζει και να προσδιορίζει τα καθήκοντα και τους σκοπούς για τους οποίους πρέπει να θεωρείται συμβατή και σύννομη η περαιτέρω επεξεργασία. *Η νομική βάση που προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί επίσης να συνιστά τη νομική βάση για την περαιτέρω επεξεργασία*.

Από την άλλη, ως προς τη δευτερογενή επεξεργασία για σκοπούς ερευνητικούς, στατιστικούς ή αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, εισάγεται εκ του νόμου τεκμήριο συμβατότητας. Η προνομιακή αντιμετώπιση που επιφυλάσσεται στους σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον ή στους σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στους στατιστικούς σκοπούς, αφού σε περίπτωση δευτερογενούς επεξεργασίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από τον έλεγχο συμβατότητας του δευτερογενούς με τον πρωτογενή επιδιωκόμενο σκοπό, θα πρέπει να γίνει αντιληπτή λαμβάνοντας υπόψη τη φύση των προσώπων και των φορέων που υπηρετούν ερευνητικούς και στατιστικούς σκοπούς, που όμως θα πρέπει να διευκρινίζονται και να οριοθετούνται για να αποφευχθεί ο μείζων κίνδυνος καταστρατήγησης του σκοπού, κυρίως στην περίπτωση επίκλησης του «δημοσίου συμφέροντος», ως λόγου απαλλαγής από τον έλεγχο συμβατότητας³⁸⁶.

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλίζεται η εφαρμογή των αρχών που καθορίζονται στον κανονισμό και ιδίως, η ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων σχετικά με τους άλλους αυτούς σκοπούς και σχετικά με τα δικαιώματά του, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προβολής αντιρρήσεων³⁸⁷. Ειδικότερα, σε περίπτωση

---

³⁸⁴ Για να εξακριβωθεί αν ο σκοπός της περαιτέρω επεξεργασίας είναι συμβατός με τον σκοπό της αρχικής συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, εφόσον πληροί όλες τις απαιτήσεις για τη νομιμότητα της αρχικής επεξεργασίας, θα πρέπει να λάβει υπόψη, **μεταξύ άλλων**: τυχόν συνδέσμους μεταξύ των σκοπών αυτών και των σκοπών της επιδιωκόμενης περαιτέρω επεξεργασίας, το πλαίσιο στο οποίο έχουν συλλεγεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως τις εύλογες προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων βάσει της σχέσης του με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ως προς την περαιτέρω χρήση τους· τη φύση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τις συνέπειες της επιδιωκόμενης περαιτέρω επεξεργασίας για τα υποκείμενα των δεδομένων, και την ύπαρξη κατάλληλων εγγυήσεων τόσο για τις αρχικές όσο και τις σκοπούμενες πράξεις περαιτέρω επεξεργασίας. Όταν το υποκείμενο των δεδομένων παρέσχε τη συναίνεσή του ή η επεξεργασία βασίζεται στο δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους που συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση, ειδικότερα, σημαντικών σκοπών στο πλαίσιο γενικού δημόσιου συμφέροντος, θα πρέπει να επιτρέπεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας να προβάλει στην περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ανεξάρτητα από τη συμβατότητα των σκοπών. Η επισήμανση πιθανών εγκληματικών πράξεων ή απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και η διαβίβαση των σχετικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αρμόδια αρχή σε μία μεμονωμένη υπόθεση ή σε περισσότερες από μία υποθέσεις που αφορούν την ίδια αξιόποινη πράξη ή τις ίδιες απειλές για τη δημόσια ασφάλεια θα πρέπει να θεωρείται ως εμπιπτούσα στο πλαίσιο του θεμιτού συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Ωστόσο, η διαβίβαση αυτή στο πλαίσιο του θεμιτού συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας ή η περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να απαγορεύεται, εάν η επεξεργασία δεν είναι συμβατή με νομική, επαγγελματική ή άλλη δεσμευτική υποχρέωση τήρησης απορρήτου.

³⁸⁵ Μήτρου Α. ο.π. σελ. 80.

³⁸⁶ Μήτρου Α. ο.π. σελ. 63.

³⁸⁷ Αιτ. σκέψη 50 Κανονισμού

μεταγενέστερης, δευτερογενούς επεξεργασίας, προβλέπεται ότι όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας προτίθεται να επεξεργαστεί περαιτέρω τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για άλλο σκοπό από εκείνο για τον οποίο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέχθηκαν, ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων, πριν από την εν λόγω περαιτέρω επεξεργασία, πληροφορίες για τον σκοπό αυτόν και άλλες τυχόν αναγκαίες πληροφορίες³⁸⁸. Ωστόσο, δεν είναι αναγκαίο να επιβάλλεται η υποχρέωση παροχής πληροφοριών, εάν το υποκείμενο των δεδομένων διαθέτει ήδη τις πληροφορίες, εάν η καταχώριση ή η κοινολόγηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπεται ρητώς από τον νόμο ή εάν η παροχή πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων αποδεικνύεται ανέφικτη ή θα απαιτούσε δυσανάλογη προσπάθεια³⁸⁹.

Με την εφαρμογή της αρχής του σκοπού, οριοθετούνται οι δυνατότητες επέμβασης και συλλογής της πληροφορίας, περιορίζεται ποιοτικά η εμβέλεια της επεξεργασίας και προσδιορίζεται η διάρκειά της³⁹⁰. Η χρησιμότητα της αρχής του περιορισμού του σκοπού εστιάζεται στον περιορισμό της χρήσης της πληροφορίας κατά τρόπο που να μην διακυβεύονται και να καταστρατηγούνται τα δικαιώματα του προσώπου, μέσω χρήσεων που δεν έχουν εγκριθεί από το υποκείμενο των δεδομένων ή από το νομοθέτη. Η άσκηση του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού προϋποθέτει γνώση και κατανόηση των σκοπών επεξεργασίας και για το λόγο αυτό οι σκοποί αυτοί θα πρέπει να είναι σαφείς και προδιαγνώσιμοι³⁹¹.

2. Και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, η *αρχή του σκοπού*³⁹², σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η επεξεργασία δεδομένων που υπερβαίνει τον αρχικό σκοπό, δηλαδή το σκοπό που δηλώθηκε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία ότι πρόκειται να επιδιωχθεί, ενημερώνοντας σχετικά και το υποκείμενο των δεδομένων, καθόριζε το μέτρο της νομιμότητας της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, ενώ η αρχή της δεσμευτικότητας του σκοπού επιβάλει τα προσωπικά δεδομένα να υφίστανται επεξεργασία μόνο για σαφή και ορισμένο σκοπό, χωρίς να επιτρέπεται η αυθαίρετη μεταβολή του³⁹³. Η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή διασφαλιζόταν με την αρχή του περιορισμένου χρόνου

³⁸⁸ Άρθρο 13 παρ.3 Κανονισμού 2016 / 679

³⁸⁹ Αιτ. σκ. 82: Το τελευταίο θα μπορούσε να είναι ειδικότερα, όταν η επεξεργασία γίνεται για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς. Συναφώς, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ο αριθμός των υποκειμένων των δεδομένων, η ηλικία των δεδομένων και τυχόν κατάλληλες εγγυήσεις που θεσπίστηκαν

³⁹⁰ Μήτρου Λ. ο.π. σελ. 59

³⁹¹ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 59-60

³⁹² **Άρθρο 6 παρ.1(β')** οδηγίας 95/46/ ΕΚ «...β) να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και η μεταγενέστερη επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς. Η μεταγενέστερη επεξεργασία για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς δεν θεωρείται ασυμβίβαστη εφόσον τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες εγγυήσεις» και **άρθρο 4 παρ.1 στοιχείο (α') ν. 2472 / 1997**: « α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία εν όψει των σκοπών αυτών

³⁹³ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.191

διατήρησης των δεδομένων³⁹⁴, με βάση την οποία τα δεδομένα διατηρούνται στο αρχείο για όσο χρόνο απαιτείται για την πραγματοποίηση των ρητά οριζόμενων νόμιμων σκοπών επεξεργασίας τους. Στο σημείο αυτό όμως ο **ν. 2472 / 1997** παρουσιάζει απόκλιση σε σχέση με την οδηγία **95/46/ΕΚ**, καθώς δεν υπάρχει στο νόμο αντίστοιχη πρόβλεψη. Για την νομοθετική αυτή επιλογή έχει υποστηριχθεί³⁹⁵: **α)** αφενός ότι στην περίπτωση αυτή υπάρχει κενό δικαίου το οποίο δεν μπορεί να καλυφθεί ερμηνευτικά³⁹⁶, **β)** αφετέρου ότι πρέπει να θεωρηθεί ότι οι αρχές επεξεργασίας³⁹⁷ διέπουν συνολικά τόσο την πρωτογενή όσο και τη δευτερογενή επεξεργασία, με αποτέλεσμα και η δευτερογενής επεξεργασία να διέρχεται τον έλεγχο της αρχής του περιορισμού του σκοπού της επεξεργασίας και της αναλογικότητας.

Ειδικότερα, η οδηγία **95/46/ΕΚ** προέβλεπε ότι η μεταγενέστερη επεξεργασία για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς δεν θεωρείται ασυμβίβαστη εφόσον τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες εγγυήσεις³⁹⁸. Διευκρινιζόταν δε ότι η περαιτέρω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς δεν πρέπει γενικά να θεωρείται ασυμβίβαστη με τους σκοπούς για τους οποίους έχουν προηγουμένως συλλεχθεί τα δεδομένα, εφόσον τα κράτη μέλη παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις και οι εγγυήσεις αυτές πρέπει ιδίως να αποκλείουν τη χρήση των δεδομένων για τη λήψη μέτρων ή αποφάσεων που αφορούν συγκεκριμένο πρόσωπο.³⁹⁹ Επίσης η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 είχε θέσει κριτήρια του επιτρεπτού της δευτερογενούς επεξεργασίας υπό την ισχύ της Οδηγίας⁴⁰⁰ και συγκεκριμένα: **i)** τη συμβατότητα⁴⁰¹ της δευτερογενούς επεξεργασίας με τον αρχικό σκοπό, **ii)** τη συνδρομή νόμιμης βάσης επεξεργασίας, **iii)** τον καθορισμό του σκοπού της δευτερογενούς επεξεργασίας το αργότερο έως τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων, **iv)** την πρόβλεψη από τα κράτη μέλη κατάλληλων εγγυήσεων για σκοπούς ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς, με στόχο την ελαστικότητα των προϋποθέσεων για τους σκοπούς αυτούς⁴⁰²

III.A.3.γ. Αρχή της ελαχιστοποίησης

³⁹⁴ **Άρθρο 4 παρ. 1 ν. 2472/1997** : «...δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Μετά την παρέλευση της περιόδου αυτής, η Αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιτρέψει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφόσον κρίνει ότι δεν θίγονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τα δικαιώματα των υποκειμένων τους ή και τρίτων...»

³⁹⁵ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.193.

³⁹⁶ Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.193, όπου και παραπομπή σε Ιγγλεζάκης, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειες της, σελ. 110 και Χλωμού σελ. 5 (διαθέσιμο σε <http://www.bioethics.gr/images/pdf/SEMINARIA/ELEYTHERA/2010/2010-0527%20skolio.pdf>)

³⁹⁷ **Άρθρο 4 ν. 2472 / 1997**

³⁹⁸ **Άρθρο 6 παρ. 1 (β') οδηγίας 95/46/ΕΚ** : «...να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και η μεταγενέστερη επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς. Η μεταγενέστερη επεξεργασία για ιστορικούς, στατιστικούς ή επιστημονικούς σκοπούς δεν θεωρείται ασυμβίβαστη εφόσον τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες εγγυήσεις

³⁹⁹ **Αιτ. σκέψη 29 οδηγίας 95/46/ ΕΚ**

⁴⁰⁰ Γνώμη 03/2013

⁴⁰¹ Ως κριτήρια συμβατότητας έχουν οριστεί ο αρχικός σκοπός συλλογής και επεξεργασίας, η φύση των δεδομένων, οι εύλογες προσδοκίες του υποκειμένου σχετικά με τη μεταγενέστερη επεξεργασία, λήψη κατάλληλων προστατευτικών μέτρων

⁴⁰² Παναγιωτόπουλος Α., ο.π. σελ.189-191

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία («ελαχιστοποίηση των δεδομένων»). Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι επαρκή και συναφή και να περιορίζονται στα αναγκαία για τους σκοπούς της επεξεργασίας τους και θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο εάν ο σκοπός της επεξεργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα⁴⁰³. Αυτό απαιτεί ειδικότερα να διασφαλίζεται ότι το διάστημα αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό. Για να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν διατηρούνται περισσότερο από όσο είναι αναγκαίο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ορίζει προθεσμίες για τη διαγραφή τους ή για την περιοδική επανεξέτασή τους⁴⁰⁴.

Η αρχή της ελαχιστοποίησης αποδίδει *την αρχή της αναγκαιότητας* (πρώτο στάδιο ελέγχου της αρχής της αναλογικότητας⁴⁰⁵), συνδέοντας με *αυτή τις επιταγές για καταλληλότητα και συνάφεια* (αφού η επεξεργασία θα πρέπει να περιορίζεται σε όσα δεδομένα παρουσιάζουν άμεση συνάφεια προς τον συγκεκριμένο σκοπό που επιδιώκεται με την επεξεργασία)⁴⁰⁶, *την αρχή του περιορισμένου χρόνου αποθήκευσης* (αφού με εφαρμογή της αρχής της ελαχιστοποίησης ο χρόνος επεξεργασίας θα πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό), *τη νομιμότητα της επεξεργασίας* (αφού επιβάλλει την προτίμηση στην ψευδωνυμοποίηση και τον περιορισμό της ταυτοποίησης του προσώπου μόνο στις περιπτώσεις που η επίτευξη του σκοπού είναι αλλιώς αδύνατη), καθώς και *τον περιορισμό του σκοπού* (καθώς επιβάλλει την αποφυγή της προληπτικής συλλογής δεδομένων)⁴⁰⁷.

Ειδικά για την επεξεργασία των δεδομένων υγείας υποστηρίζεται ότι: **i)** Ως προς το χρόνο τήρησης δεδομένων υγείας, κομβικής σημασίας είναι οι διατάξεις του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας⁴⁰⁸ που προβλέπουν υποχρέωση τήρησης ιατρικού αρχείου 10ετή για τα ιδιωτικά ιατρεία και στις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας του ιδιωτικού τομέα και εικοσαετή σε κάθε άλλη περίπτωση⁴⁰⁹, **ii)** εφαρμοζόμενης της αρχής της ελαχιστοποίησης τα ιατρικά πιστοποιητικά και οι αναφορές που συντάσσονται και εκδίδονται από τους επαγγελματίες υγείας, θα πρέπει να περιέχουν μόνο τις απολύτως αναγκαίες πληροφορίες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, αλλιώς παραβιάζονται τόσο οι διατάξεις για την προστασία των δεδομένων υγείας, όσο και οι διατάξεις περί ιατρικού απορρήτου⁴¹⁰

III.A.3.δ. Αρχή της ακρίβειας

⁴⁰³ Αιτ.σκ. 39

⁴⁰⁴ Αιτ.σκ. 39

⁴⁰⁵ Απαιτήση για την ύπαρξη εύλογης σχέσης μεταξύ του νόμιμου σκοπού που επιδιώκεται με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, που συνιστά περιορισμό δικαιώματος και της έντασης, έκτασης και διάρκειας αυτού του περιορισμού (C- 92/09, C-93/09, C-291/12)

⁴⁰⁶ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 64

⁴⁰⁷ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 64

⁴⁰⁸ Άρθρο 14 παρ. 4 Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (ν. 3418 / 2005)

⁴⁰⁹ Κυριάκου Τ. ο.π. σελ. 103.

⁴¹⁰ Κυριάκου Τ. ο.π. σελ. 103.

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι ακριβή και όταν είναι αναγκαίο επικαιροποιούνται, ενώ πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα για την άμεση διαγραφή ή διόρθωση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι ανακριβή, σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας («ακρίβεια»). Θα πρέπει να λαμβάνεται κάθε εύλογο μέτρο, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι ακριβή διορθώνονται ή διαγράφονται. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υφίστανται επεξεργασία κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ενδεδειγμένη προστασία και εμπιστευτικότητα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων και για να αποτρέπεται κάθε ανεξουσιοδοτητή πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την επεξεργασία τους ή η χρήση αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του εν λόγω εξοπλισμού⁴¹¹. Η αρχή αυτή είναι μείζονος σημασίας στο πλαίσιο επεξεργασίας δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων, καθώς η ανακρίβεια των δεδομένων μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις για το υποκείμενο των δεδομένων⁴¹²

III.A.3.ε. Αρχή του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να αποθηκεύονται για μεγαλύτερα διαστήματα, εφόσον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 1 και εφόσον εφαρμόζονται τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που απαιτεί ο παρών κανονισμός για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων («περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης»)

III.A.3.στ. Αρχή ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που εγγυάται την ενδεδειγμένη ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων («ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα»). Είναι προφανές ότι τα δεδομένα υγείας και τα γενετικά δεδομένα, λόγω της ιδιάζουσας και προφανούς ευαισθησίας τους θα πρέπει να θωρακίζονται με ενισχυμένα μέτρα τεχνικής και οργανωτικής ασφάλειας⁴¹³

III.A.3.ζ. Αρχή της λογοδοσίας

---

⁴¹¹ Ατ.σκ.39

⁴¹² Μήτρου Α., ο.π. σελ. 83.

⁴¹³ Μήτρου Α., ο.π. σελ. 83.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωση με τις προβλεπόμενες αρχές («λογοδοσία»). Η αρχή της λογοδοσίας αποτελεί τον πυρήνα του συστήματος αυτορρύθμισης που εισάγεται με τον κανονισμό. Στο πλαίσιο αυτής ο υπεύθυνος της επεξεργασίας των δεδομένων έχει την ευθύνη να σχεδιάσει και να εφαρμόσει εκείνα τα μέτρα και τις πολιτικές που διασφαλίζουν κατ' ουσία τη συμμόρφωση στον Κανονισμό στο σύνολό του⁴¹⁴ και να αποδείξει τη ενώπιον της αρμόδιας εθνικής εποπτικής αρχής και των δικαστηρίων τη συμμόρφωσή του στις αρχές και της επιταγές του Κανονισμού.⁴¹⁵

Προβλέπεται περαιτέρω ρητά ότι τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν περαιτέρω όρους, μεταξύ άλλων και περιορισμούς, *όσον αφορά την επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων ή δεδομένων που αφορούν την υγεία*⁴¹⁶. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ένωσης, όταν οι όροι αυτοί εφαρμόζονται στη διασυνοριακή επεξεργασία των δεδομένων αυτών⁴¹⁷. Όπως επισημαίνεται⁴¹⁸, ο Κανονισμός 2016/679 επιφυλάσσει προνομιακή αντιμετώπιση στα δεδομένα που αφορούν την υγεία και στα γενετικά δεδομένα, αφού προβλέπει: **α)** παρακρατημένη αρμοδιότητα υπέρ των κρατών μελών, στο εύρος της οποίας εμπίπτει η υιοθέτηση περαιτέρω όρων και περιορισμών κατά την επεξεργασία τους. Πρόκειται για ρήτρα ευελιξίας, με την οποία αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη η ευχέρεια να εξειδικεύσουν τις επιταγές του σε επιμέρους τομείς. Στο πλαίσιο αυτό ο εθνικός νομοθέτης μπορεί να συγκεκριμενοποιεί τις προϋποθέσεις και τους όρους υπό τις οποίες η επεξεργασία τους είναι σύννομη, **β)** τη δυνατότητα διαβούλευσης με την αρχή και (προαιρετικής) λήψης προηγούμενης άδειας από την εθνική εποπτική αρχή για επεξεργασία που διενεργείται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται προς το δημόσιο συμφέρον, περιλαμβανόμενης της επεξεργασίας που σχέση με την κοινωνική προστασία και τη δημόσια υγεία⁴¹⁹

III.A.4. Το πλέγμα των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων και το επιτρεπτό της επεξεργασίας

Όπως αναφέρεται στον Κανονισμό⁴²⁰ για να επιτραπεί κατ' εξαίρεση η επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει να τηρούνται εκτός

---

⁴¹⁴ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 84.

⁴¹⁵ Κυριάκου Γ., ο.π. σελ.97

⁴¹⁶ Άρθρο 9 παρ.4 Κανονισμού 2016 / 679

⁴¹⁷ Αιτ. σκ. 54

⁴¹⁸ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 79

⁴¹⁹ Άρθρο 36 παρ. 5 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁰ Αιτ. σκ. 51

από τις γενικές αρχές και οι υπόλοιποι όροι νόμιμης επεξεργασίας. Όρος νόμιμης επεξεργασίας και ταυτόχρονα μορφή επεξεργασίας είναι η διασφάλιση εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας της προσήκουσας άσκησης των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων που προβλέπεται στον Κανονισμό 2016 / 679⁴²¹ και ειδικότερα το δικαίωμα στην ενημέρωση⁴²², στην πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα⁴²³, διόρθωσης⁴²⁴, διαγραφής (λήθης)⁴²⁵, περιορισμού της επεξεργασίας⁴²⁶, φορητότητας⁴²⁷, εναντίωσης⁴²⁸, εναντίωσης στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων (ανθρώπινη παρέμβαση)⁴²⁹, των οποίων η άσκηση πρέπει να καθίσταται δυνατή, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για επεξεργασία δεδομένων απλών ή ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Για την ικανοποίηση των ανωτέρων δικαιωμάτων εκ των πραγμάτων διενεργούνται πράξεις επεξεργασίας. Στην περίπτωση των ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου, ως όρος της νομιμότητας της επεξεργασίας στο γενικότερο σύστημα προστασίας του Κανονισμού 2016 / 679 αποτελεί λόγος θεμελίωσης του επιτρεπτού της επεξεργασίας και διαμορφώνει ανάλογα το περιεχόμενο αυτής. Το σύνολο των ανωτέρω δικαιωμάτων δύνανται να ασκηθούν στο πλαίσιο επεξεργασίας ιατρικών δεδομένων και δεδομένων υγείας, όμως μέχρι σήμερα εντός του προηγούμενου νομοθετικού πλαισίου λειτουργίας, τα περισσότερα ερεθίσματα δόθηκαν στο πλαίσιο άσκησης των δικαιωμάτων ενημέρωσης – πρόσβασης, διαγραφής (λήθης) και εναντίωσης στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία (κατάρτιση profile). Η αναλυτική παρουσίαση των δικαιωμάτων του υποκειμένου παρέλκει εντός του πλαισίου της υπό ανάλυση προβληματικής, εντούτοις θα γίνουν κάποιες επισημάνσεις σχετικά με ζητήματα επιτρεπτού της επεξεργασίας που έχουν ανακύψει κατά την άσκησή τους, καθώς στα βασικά σημεία αποτελούν επανάληψη και εμβάθυνση των δικαιωμάτων που περιλάμβανε η οδηγία 95/46/EK (ν. 2472/1997).

III.A.4.a. Ενημέρωση

Το δικαίωμα στην ενημέρωση διαρθρώνεται στα άρθρα 13 και 14 Κανονισμού 2016 / 679, ως προς τις προϋποθέσεις του, τους όρους άσκησής του και το αντικείμενο της ενημέρωσης με βασική διαφοροποίηση⁴³⁰ ως προς τον τρόπο συλλογής των δεδομένων, δηλαδή

---

⁴²¹ Άρθρα 13-22 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²² Άρθρο 13 -14 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²³ Άρθρο 15 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁴ Άρθρο 16 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁵ Άρθρο 17 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁶ Άρθρο 18 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁷ Άρθρο 20 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁸ Άρθρο 21 Κανονισμού 2016 / 679

⁴²⁹ Άρθρο 22 Κανονισμού 2016 / 679

⁴³⁰ Όπως επισημαίνεται από τον Κανονισμό Οι πληροφορίες σε σχέση με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να του παρέχονται κατά τη συλλογή από το υποκείμενο των δεδομένων

ως προς το αν συλλέχθηκαν από το ίδιο το υποκείμενο ή από άλλη πηγή. Το δικαίωμα στην ενημέρωση μαζί με τις πράξεις επεξεργασίας που το συνοδεύουν έχει θεμελιώδη σημασία για την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων, καθώς αποτελεί προϋπόθεση της έγκυρης επεξεργασίας τους και προϋπόθεση της παροχής έγκυρης συγκατάθεσης για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Όπως άλλωστε επισημαίνεται από τον Κανονισμό: **i)** Εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται να κοινολογηθούν σε άλλον αποδέκτη, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να ενημερώνεται, όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα κοινολογούνται για πρώτη φορά στον αποδέκτη, **ii)** Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας προτίθεται να επεξεργαστεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για σκοπό άλλο από εκείνον για τον οποίο συλλέχθηκαν, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων, πριν από την εν λόγω περαιτέρω επεξεργασία, πληροφορίες για τον σκοπό αυτόν και άλλες αναγκαίες πληροφορίες, **iii)** Όταν η προέλευση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν μπορεί να γνωστοποιηθεί στο υποκείμενο των δεδομένων διότι έχουν χρησιμοποιηθεί διάφορες πηγές, θα πρέπει να παρέχονται γενικές πληροφορίες. Ωστόσο, δεν είναι αναγκαίο να επιβάλλεται η υποχρέωση παροχής πληροφοριών, εάν το υποκείμενο των δεδομένων διαθέτει ήδη τις πληροφορίες, εάν η καταχώριση ή η κοινολόγηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπεται ρητώς από τον νόμο ή εάν η παροχή πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων αποδεικνύεται ανέφικτη ή θα απαιτούσε δυσανάλογη προσπάθεια⁴³¹. Για την άσκησή του απαιτείται όχληση του υπεύθυνου επεξεργασίας από το υποκείμενο των δεδομένων⁴³².

III.A.4.β. Πρόσβαση

Στο δικαίωμα πρόσβασης εμπίπτει και το δικαίωμα του ασθενούς, ως υποκειμένου των δεδομένων να έχει πρόσβαση στον ιατρικό του φάκελο και να λαμβάνει αντίγραφα⁴³³ αυτού, αφού περιλαμβάνει δεδομένα που αφορούν την υγεία του, ενώ αντίστοιχα ο φορέας παροχής υπηρεσιών υγείας, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, υποχρεούται να ικανοποιήσει το δικαίωμά του αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού⁴³⁴. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που αφορούν την υγεία τους, για παράδειγμα τα δεδομένα των ιατρικών αρχείων τους τα οποία περιέχουν πληροφορίες όπως διαγνώσεις, αποτελέσματα εξετάσεων, αξιολογήσεις από θεράποντες ιατρούς και κάθε παρασχεθείσα θεραπεία ή επέμβαση. Επομένως, κάθε υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να

ή, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα λαμβάνονται από άλλη πηγή, εντός εύλογης προθεσμίας, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε περίπτωσης.

⁴³¹ Αιτ.σκ. 61 -62. Το τελευταίο θα μπορούσε να είναι ειδικότερα, όταν η επεξεργασία γίνεται για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς. Συναφώς, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ο αριθμός των υποκειμένων των δεδομένων, η ηλικία των δεδομένων και τυχόν κατάλληλες εγγυήσεις που θεσπίστηκαν

⁴³² Ιγγλεζάκης, ο.π. σελ 94

⁴³³ Η χορήγηση αντιγράφων των δεδομένων του δύναται να διενεργηθεί σε έγχαρτη ή ηλεκτρονική μορφή (ανάλογα με τη δυνατότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας). Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να αποδεικνύεται ότι ικανοποιήθηκε το δικαίωμά του με τη λήψη των σχετικών αντιγράφων.

⁴³⁴ Άρθρο 15 Κανονισμού 2016 / 679, άρθρο 14 παρ. 8 ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ)

έχει το δικαίωμα να γνωρίζει και να του ανακοινώνεται ιδίως για ποιους σκοπούς γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον είναι δυνατόν για πόσο διάστημα γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ποιοι αποδέκτες λαμβάνουν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ποια λογική ακολουθείται στην τυχόν αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ποιες θα μπορούσαν να είναι οι συνέπειες της εν λόγω επεξεργασίας, τουλάχιστον όταν αυτή βασίζεται σε κατάρτιση προφίλ.

Η άσκηση του δικαιώματος δεν προϋποθέτει την επίκληση εκ μέρους του υποκειμένου των δεδομένων ειδικού εννόμου συμφέροντος ή εξαίρεσης από την απαγόρευση επεξεργασίας, καθώς αρκεί ότι πρόκειται για άσκηση δικαιώματος πρόσβασης στα δικά του δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Το δικαίωμα αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάζει αρνητικά τα δικαιώματα ή τις ελευθερίες άλλων, όπως το επαγγελματικό απόρρητο ή το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας και ειδικότερα, το δικαίωμα δημιουργού που προστατεύει το λογισμικό. Ωστόσο, οι παράγοντες αυτοί δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα την άρνηση παροχής κάθε πληροφορίας στο υποκείμενο των δεδομένων. Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται μεγάλες ποσότητες πληροφοριών σχετικά με το υποκείμενο των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να δύναται να ζητεί από το υποκείμενο, πριν δοθούν οι πληροφορίες, να προσδιορίζει τις πληροφορίες ή τις δραστηριότητες επεξεργασίας που σχετίζονται με το αίτημα.

Η Οδηγία 95/46/EK⁴³⁵ προέβλεπε δυνατότητα των κρατών μελών να περιορίζουν τα δικαιώματα πρόσβασης και πληροφόρησης, είτε προς το συμφέρον του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες τρίτων. Η ανωτέρω προβληματική ανέδειξε την παρακάτω χαρακτηριστική περιπτώσιολογία:

ι) η πρόσβαση στα ιατρικής φύσης δεδομένα υγείας, μόνο με τη μεσολάβηση επαγγελματικού στελέχους του κλάδου της υγείας⁴³⁶. Το δικαίωμα πρόσβασης στο ιατρικό αρχείο κατοχυρώνεται στο ελληνικό δίκαιο και στον ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ)⁴³⁷ όπου προβλέπεται ότι: *«Ο ασθενής έχει δικαίωμα πρόσβασης στα ιατρικά αρχεία, καθώς και λήψης αντιγράφων του φακέλου του. Το δικαίωμα αυτό μετά το θάνατό του, ασκούν οι κληρονόμοι του εφόσον έχει*

⁴³⁵ Άρθρο 13 Οδηγίας 95/46/EK «1. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν με νομοθετικά μέτρα την εμβέλεια των υποχρεώσεων και δικαιωμάτων που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 1, του άρθρου 10, του άρθρου 11 παράγραφος 1 και των άρθρων 12 και 21, όταν ο περιορισμός αυτός απαιτείται για τη διαφύλαξη: α) της ασφάλειας του κράτους, β) της άμυνας, γ) της δημόσιας ασφάλειας, δ) της πρόληψης, διερεύνησης, διαπίστωσης και δίωξης παραβάσεων του ποινικού νόμου ή της δεοντολογίας των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, ε) σημαντικού οικονομικού ή χρηματοοικονομικού συμφέροντος κράτους μέλους ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών, δημοσιονομικών και φορολογικών θεμάτων, στ) αποστολής ελέγχου, επιθεώρησης ή ρυθμιστικών καθηκόντων που συνδέονται, έστω και ευκαιριακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία γ), δ) και ε), ζ) της προστασίας του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων προσώπων...»

⁴³⁶ αιτ.σκ.42: «τα κράτη μέλη μπορούν, προς το συμφέρον του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες τρίτων, να περιορίζουν τα δικαιώματα πρόσβασης και πληροφόρησης 7 ότι μπορούν, για παράδειγμα, να διευκρινίζουν ότι η πρόσβαση σε δεδομένα ιατρικής φύσεως μπορεί να γίνεται μόνο μέσω επαγγελματικού στελέχους του κλάδου της υγείας»

⁴³⁷ Άρθρο 14 παρ.8 ΚΙΔ

συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού». Με το άρθρο **12 παρ. 6 του ν. 2472 / 1997**⁴³⁸ προβλέφθηκε ότι τα δεδομένα υγείας πρέπει να γνωστοποιούνται στον ασθενή μέσω ιατρού⁴³⁹. Σχετική πρόβλεψη υπάρχει και στο άρθρο 10⁴⁴⁰ της Συμβάσεως του Οβιέδο⁴⁴¹ όπου η επιβολή των περιορισμών γίνεται δεκτή εφόσον αποσκοπεί στο συμφέρον του ασθενή. Η μεσολάβηση του ιατρού αποσκοπεί στην πληρέστερη και κατάλληλη ενημέρωση του ασθενούς, πόσο μάλλον του ψυχικά ασθενούς που χρήζει ειδικής μεταχείρισεως λόγω της ιδιαιτερότητας της ψυχικής νόσου⁴⁴². Επομένως, δικαιολογητική αιτία του περιορισμού του δικαιώματος προσβάσεως είναι η προστασία του ίδιου του υποκειμένου των δεδομένων. Συνεπώς, από την τεολογική ερμηνεία του άρθρου 12 παρ.6 του ν. 2472 / 1997, υπό το πνεύμα της Οδηγίας 95/46/EK που είχε ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το νόμο 2472 / 1997, της Συμβάσεως του Οβιέδο και του άρθρου 14 παρ. 8 του ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ), προέκυψε η θέση ότι η γνωστοποίηση δεδομένων υγείας στο υποκείμενο των δεδομένων μέσω ιατρού δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις προσβάσεως στον ιατρικό φάκελο, αλλά στις υποθέσεις εκείνες που η μεσολάβηση του ιατρού κρίνεται αναγκαία⁴⁴³. Η ανωτέρω ερμηνεία επιβεβαιώθηκε από την ΑΠΔΠΧ⁴⁴⁴ που έκρινε ότι η γνωστοποίηση των δεδομένων υγείας στο υποκείμενο των δεδομένων υγείας μέσω ιατρού δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις πρόσβασης στον ιατρικό φάκελο αλλά αποκλειστικώς και μόνο κατ' εξαίρεση στις υποθέσεις εκείνες που η μεσολάβηση του ιατρού κρίνεται αναγκαία και εξυπηρετεί το αληθινό συμφέρον του ασθενή⁴⁴⁵. Τελικά έκρινε θεμιτό τον περιορισμό στην πρόσβαση του ασθενούς στον ιατρικό του φάκελο με τη διαμεσολάβηση του ιατρού, με το σκεπτικό ότι δικαιολογείται από τη φύση της παθήσεώς του (ψυχική υγεία) και υπαγορεύεται από λόγους προστασίας της υγείας του ίδιου του ασθενούς, ως υποκειμένου των δεδομένων⁴⁴⁶.

ii) Η πρόσβαση του θετού τέκνου στα στοιχεία του φακέλου του από τα οποία προκύπτει η ταυτότητα των βιολογικών του γονέων. Επί του ζητήματος αυτού έχει κριθεί⁴⁴⁷ ότι το θετό τέκνο έχει δικαίωμα προσβάσεως σε κάθε αρχείο που το αφορά, προκειμένου να μάθει την ταυτότητα των βιολογικών του γονέων, αλλά η πρόσβαση αυτή δεν επεκτείνεται και σε ευαίσθητα δεδομένα, των βιολογικών γονέων, χωρίς άδεια της ΑΠΔΠ⁴⁴⁸. Κατ'

---

⁴³⁸ «1.Καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας.....6. **Δεδομένα που αφορούν την υγεία γνωστοποιούνται στο υποκείμενο μέσω ιατρού**»

⁴³⁹ Δεν ήταν σαφές βέβαια αν η διάταξη αυτή εννοούσε ότι ο ασθενής θα λάβει πληροφόρηση και επεξήγηση μέσω κάποιου ιατρού ή εάν θα πρέπει να επιλέξει ένα ιατρό ο οποίος θα αποφασίσει σε ποια δεδομένα θα έχει ο ασθενής πρόσβαση

⁴⁴⁰ «Σε εξαιρετικές περιπτώσεις είναι δυνατή ή επιβολή περιορισμών από το νόμο στην άσκηση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στην παρ. 2 προς του συμφέρον του ασθενούς»

⁴⁴¹ Κυρωτικός νόμος 2619 /1998

⁴⁴² Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ.,Χορήγηση δεδομένα υγείας με άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ): μία θεσμική αποτίμηση ΕφημΔΔ 6/2015. σελ. 766,

⁴⁴³Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., ο.π.,σελ. 765

⁴⁴⁴ ΑΠΔΠΧ 7/2016

⁴⁴⁵Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., ο.π.,σελ. 765

⁴⁴⁶ Λάτσιου Χ., ο.π. σελ. 79.

⁴⁴⁷ ΑΠΔΠΧ 11 / 2003

⁴⁴⁸ Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ.766., όπου και παραπομπή σε ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΞ/1429-1/11-07-2014

εξαίρεση η ανακοίνωση ιατρικών δεδομένων των βιολογικών γονέων προς το ενήλικο θετό τέκνο μπορεί να επιτραπεί στην περίπτωση που κρίνεται σημαντική για την υγεία του τέκνου. Δηλαδή εφόσον το θετό τέκνο επικαλείται λόγους υγείας, τα ιατρικά δεδομένα των βιολογικών του γονέων επιτρέπεται να χορηγηθούν μόνο αν υπάρχει ιατρική βεβαίωση που να πιστοποιεί την αναγκαιότητα των στοιχείων αυτών για την υγεία του υιοθετημένου στον ιατρό του αυτοπροσώπως⁴⁴⁹,

iii) Η πρόσβαση του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια ανηλίκου στον ιατρικό του φάκελο. Η ΑΠΔΠΧ είχε κρίνει⁴⁵⁰ ότι ο γονέας που δεν ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου με δικαστική απόφαση, έχει πρόσβαση στον ιατρικό φάκελο του ανηλίκου, αφού ασκεί από κοινού με τον άλλο γονέα τη γονική μέριμνα, στο πλαίσιο της οποίας εμπίπτει⁴⁵¹ η αντιμετώπιση των ζητημάτων υγείας του ανηλίκου. Για την άσκηση του δικαιώματος δεν απαιτείται συνδρομή περαιτέρω έννομου συμφέροντος στο πρόσωπό του, καθώς ως ασκών από κοινού τη γονική μέριμνα ανηλίκου ταυτίζεται με το υποκείμενο των δεδομένων

iv) πρόσβαση γονέα στον ιατρικό φάκελο ενήλικου τέκνου για δεδομένα υγείας που δημιουργήθηκαν κατά το στάδιο της ανηλικότητας. Η ΑΠΔΠΧ⁴⁵² δεν έχει πάρει σαφή θέση στο ζήτημα αυτό, λόγω των πολύπλοκων πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης που είχε αχθεί ενώπιόν της, κατά την οποία μητέρα ενήλικου ζητούσε να λάβει πιστοποιητικό για την περίοδο της ανηλικότητας του τέκνου της. Είχε όμως διατυπωθεί η άποψη ότι είναι ορθότερο να αναγνωρίζεται κατά περίπτωση δικαίωμα χορήγησης δεδομένων στο γονέα για την περίοδο της ανηλικότητας του ενήλικου πλέον τέκνου, όχι όμως καθολικό δικαίωμα πρόσβασης⁴⁵³,

v) όροι ασφαλούς άσκησης δικαιώματος πρόσβασης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Η ΑΠΔΠΧ εξειδικεύοντας τις διατυπώσεις του νόμου για την ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έκρινε⁴⁵⁴ ότι η ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, συνιστά νόμιμο τρόπο ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης, εφόσον: **α)** έχει παρασχεθεί ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, **β)** υιοθετούνται και τηρούνται κατάλληλα μέτρα ασφαλείας⁴⁵⁵, συνθήκη που αποτελεί συστατικό στοιχείο της νομιμότητας⁴⁵⁶ της επεξεργασίας και του τρόπου ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης, ενώ πρότεινε 7 όρους ασφαλείας (έγγραφο αίτηση του ασθενούς για την αποστολή αποτελεσμάτων μέσω email, επαλήθευση εκ μέρους του νοσοκομείου της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αποστολή κρυπτογραφημένων αποτελεσμάτων με ισχυρό συνθηματικό αποκάλυψης, που θα αποστέλλεται σε χωριστό email, ανάθεση της αποστολής των ιατρικών αποτελεσμάτων σε συγκεκριμένους υπαλλήλους, εφοδιασμένους με

⁴⁴⁹ Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 767

⁴⁵⁰ ΑΠΔΠΧ Γ / ΕΞ 6555 /13.11.2014

⁴⁵¹ Από το συνδυασμό των άρθρων 1510 ΑΚ, 1513 ΑΚ, 14 παρ. 8 (α) ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ), 12 ν. 2472/ 1997

⁴⁵² ΑΠΔΠΧ 126/ 2014 , ΑΠΔΠΧ 169 / 2014

⁴⁵³ Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 766

⁴⁵⁴ ΑΠΔΠΧ 176 /2014

⁴⁵⁵ Άρθρο 10 ν. 2472 / 1997

⁴⁵⁶ Άρθρο 4 παρ. 1 (α) ν. 2472 / 1997

κωδικούς χρηστών, τήρηση των email για διευκόλυνση της αρχής της λογοδοσίας, καθορισμός ειδικών υπολογιστών για την αποστολή που θα προστατεύονται έναντι κακόβουλου λογισμικού με κατάλληλο αντιϊκό πρόγραμμα, απαγόρευση εξαγωγής των δεδομένων σε εξωτερικές μονάδες αποθήκευσης)⁴⁵⁷

III.A.4.γ. Διόρθωση.

Η άσκηση του συγκεκριμένου δικαιώματος είναι πολύ πιθανό να προκύψει στο πεδίο δεδομένων υγείας, καθώς η διαγνωστική διαδικασία είναι δυναμική και οι πληροφορίες που είναι καταχωρισμένες στον ιατρικό φάκελο σχετικά με τις ορθές διαγνώσεις και τις κατάλληλες θεραπείες πρέπει να είναι απολύτως ακριβείς.

III.A.4.δ. Διαγραφή (λήθη)

Το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητεί τη διαγραφή και την παύση της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται ή υποβάλλονται κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία, εάν το υποκείμενο των δεδομένων αποσύρει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία ή εάν αντιτάσσεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν ή εάν η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν δεν είναι σύμφωνη προς τον παρόντα κανονισμό κατ' άλλο τρόπο. Ωστόσο, η *περαιτέρω διατήρηση* των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι *σύννομη* όταν είναι αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης και ενημέρωσης, για τη συμμόρφωση με νομική υποχρέωση, για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς, ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων⁴⁵⁸.

Σύμφωνα με πρόσφατη ερμηνεία⁴⁵⁹ σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στους φορείς της δημόσιας υγείας, υποστηρίζεται ότι με νομική βάση την προβλεπόμενη εξαίρεση, το δικαίωμα διαγραφής δεν μπορεί να εφαρμοστεί στα δεδομένα υγείας. Στην από 20/07/2018 εγκύκλιο⁴⁶⁰ του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων του υπουργείου υγείας, αναφέρεται με τρόπο απόλυτο ότι το δικαίωμα αυτό δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων στον τομέα της παροχής υπηρεσιών υγείας, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της παραγράφου του άρθρου 17 παρ. 3 Κανονισμού

⁴⁵⁷ Λάτσιου Χ., ο.π. σελ. 78

⁴⁵⁸ Αιτ.σκ.65 και άρθρο 17 παρ. 3

⁴⁵⁹ <https://www.moh.gov.gr/articles/gdpr/5668-odhgos-proetoimasias-basikes-kateythynseis-symmorfwshe-pros-to-geniko-kanonismo-prostasias-dedomenwn-gdpr>

⁴⁶⁰ <https://www.moh.gov.gr/articles/gdpr/5668-odhgos-proetoimasias-basikes-kateythynseis-symmorfwshe-pros-to-geniko-kanonismo-prostasias-dedomenwn-gdpr>

2016/ 679. Το ζήτημα συνδέεται με τις διατάξεις του ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ)⁴⁶¹ για την υποχρέωση τήρησης ιατρικού αρχείου και το χρόνο διατήρησης αυτού. Το ζήτημα είχε απασχολήσει την ΑΠΔΠΧ ήδη υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, καθώς το δικαίωμα διαγραφής ερχόταν σε ευθεία σύγκρουση με την υποχρέωση του παρόχου υπηρεσιών υγείας για τήρηση ιατρικού αρχείου. Έτσι η ΑΠΔΠΧ απάντησε αρνητικά⁴⁶² σε αίτημα ασθενούς που είχε νοσηλευθεί σε νοσοκομείο και ζήτησε από αυτό να διαγράψει τον ιατρικό του φάκελο, καθώς το έκρινε μη νόμιμο, αφού η υποχρέωση⁴⁶³ τήρησης αρχείου για τα νοσοκομεία ισχύει για μια εικοσαετία από την τελευταία επίσκεψη του ασθενούς, ενώ με αντίστοιχο σκεπτικό απέρριψε⁴⁶⁴ και αίτημα Νοσοκομείου που επικαλούμενο έλλειψη χώρου ζητούσε άδεια για την καταστροφή των ιατρικών αρχείων μετά την πάροδο 10ετίας. Πάντως, πέραν της παρόδου του χρόνου αυτού, δύσκολα μπορεί να αποκλειστεί η άσκηση του δικαιώματος διαγραφής εκ μέρους του ασθενούς. Ως γνωστόν άλλωστε, η εγκύκλιος δεν συνιστά νομικά δεσμευτικό κείμενο αλλά ερμηνεία του Κανονισμού από τη Διοίκηση.

III.A.4.ε. Φορητότητα

Πρόκειται για τις μεθόδους με τις οποίες περιορίζεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την προσωρινή μετακίνηση των επιλεγμένων δεδομένων σε άλλο σύστημα επεξεργασίας, την αφαίρεση της προσβασιμότητας των επιλεγμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους χρήστες ή την προσωρινή αφαίρεση δημοσιευμένων δεδομένων από ιστοσελίδα⁴⁶⁵. Παρά το γεγονός ότι το δικαίωμα αυτό αφορά πρωτίστως τους παρόχους κοινωνικής δικτύωσης και την επεξεργασία νέφους, καθώς θα πρέπει να καθιστούν δυνατή την εξαγωγή των δεδομένων των χρηστών τους και την μεταφορά τους σε άλλο πάροχο, εντούτοις μπορεί να ασκηθεί ενώπιον κάθε υπεύθυνου επεξεργασίας που προβαίνει σε ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων. Κατ' αποτέλεσμα μπορεί η άσκησή του να προκύψει και στην επεξεργασία ιατρικών δεδομένων (ηλεκτρονικός φάκελος υγείας) και γενετικών δεδομένων (βιοτράπεζες)

III.A.4.στ. Εναντίωση στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων

Ειδική κατηγορία επεξεργασίας που χορηγεί νομική βάση εξαίρεσης από την απαγόρευση επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων (στα οποία εντάσσονται και τα γενετικά δεδομένα και τα δεδομένα υγείας) είναι και αυτή που αποσκοπεί στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και κατάρτιση προφίλ, στην οποία όμως το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να εναντιωθεί, εφόσον επέρχονται για αυτό έννομες

⁴⁶¹ Άρθρο 14 παρ. 4 ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ)

⁴⁶² Γ/ ΕΞ/ 97/6785 -1/ 25.11.2009

⁴⁶³ Άρθρο 14 παρ. 4 (β) ν. 3418 / 2005 (ΚΙΔ)

⁴⁶⁴ Γ/ ΕΞ/ 97/10.09.2007

⁴⁶⁵ αιτ. σκ. 67

συνέπειες⁴⁶⁶. Όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό⁴⁶⁷ το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται σε απόφαση, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι του προσώπου αυτού ή το επηρεάζει σημαντικά κατά ανάλογο τρόπο και λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας⁴⁶⁸, με την οποία αξιολογούνται προσωπικές πτυχές που το αφορούν, όπως η αυτόματη άρνηση επιγραμμικής αίτησης πίστωσης ή πρακτικές ηλεκτρονικών προσλήψεων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Εντούτοις, κατ' εξαίρεση, υπό προϋποθέσεις⁴⁶⁹ και περιοριστικά, προβλέπονται περιπτώσεις που δεν αναγνωρίζεται στο υποκείμενο των δεδομένων αυτό το δικαίωμα και μπορεί⁴⁷⁰ να διενεργηθεί αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και κατάρτιση προφίλ χωρίς τη βούλησή του. Η αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και κατάρτιση προφίλ που βασίζονται σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να επιτρέπονται μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις⁴⁷¹, ειδικότερα δε μόνο εφόσον συντρέχει η νομική βάση συγκατάθεσης⁴⁷² ή της εξυπηρέτησης ουσιαστικού δημοσίου συμφέροντος.⁴⁷³ Σε κάθε περίπτωση επιτρεπτής κατάρτισης profile ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους πιθανούς κινδύνους που συνδέονται με τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, κυρίως δε την κατ' αποτέλεσμα διάκριση σε βάρος φυσικών προσώπων, βάσει της γενετικής τους κατάστασης ή της κατάστασης της υγείας τους⁴⁷⁴.

⁴⁶⁶ Π.χ η κατάρτιση ασφαλιστικής σύμβασης ή σύμβασης εργασίας με αυτή τη διαδικασία

⁴⁶⁷ **Άρθρο 22 Κανονισμού 2016 / 679**: «Αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ
1. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται **σε απόφαση** που λαμβάνεται αποκλειστικά **βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας**, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν ή το επηρεάζει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο. **2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν η απόφαση: α)** είναι αναγκαία για τη σύναψη ή την εκτέλεση *σύμβασης* μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας των δεδομένων, β) επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας και το οποίο προβλέπει επίσης κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή γ) βασίζεται στη *ρητή συγκατάθεση* του υποκειμένου των δεδομένων. 3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και γ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων εφαρμόζει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων, τουλάχιστον του δικαιώματος εξασφάλισης ανθρώπινης παρέμβασης από την πλευρά του υπευθύνου επεξεργασίας, έκφρασης άποψης και αμφισβήτησης της απόφασης. 4. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 δεν βασίζονται στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1, **εκτός αν ισχύει το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α) ή ζ) και αν υφίστανται κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων**

⁴⁶⁸ Η επεξεργασία αυτή περιλαμβάνει την «κατάρτιση προφίλ» που αποτελείται από οποιαδήποτε μορφή αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την αξιολόγηση προσωπικών πτυχών σχετικά με ένα φυσικό πρόσωπο, ιδίως την ανάλυση ή την πρόβλεψη πτυχών που αφορούν τις επιδόσεις στην εργασία, την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις ή συμφέροντα, την αξιοπιστία ή τη συμπεριφορά, τη θέση ή κινήσεις του υποκειμένου των δεδομένων, στον βαθμό που παράγει νομικά αποτελέσματα έναντι του προσώπου αυτού ή το επηρεάζει σημαντικά κατά ανάλογο τρόπο.

⁴⁶⁹ Η κατάρτιση προφίλ υπόκειται στους κανόνες του παρόντος κανονισμού που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως νομικοί λόγοι επεξεργασίας ή αρχές προστασίας δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, η επεξεργασία αυτή θα πρέπει να υπόκειται σε κατάλληλες εγγυήσεις, ενώ ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να χρησιμοποιεί κατάλληλες μαθηματικές ή στατιστικές διαδικασίες για την κατάρτιση του προφίλ, να εφαρμόζει τεχνικά και οργανωτικά μέτρα. Το εν λόγω μέτρο θα πρέπει να μην αφορά παιδί.

⁴⁷⁰ Επιτρέπεται όταν προβλέπεται ρητά από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους, στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, μεταξύ άλλων για σκοπούς παρακολούθησης και πρόληψης της απάτης και της φοροδιαφυγής σύμφωνα με τους κανονισμούς, τα πρότυπα και τις συστάσεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης ή των εθνικών οργάνων εποπτείας και προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η αξιοπιστία της υπηρεσίας που παρέχει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ή όταν είναι αναγκαία για τη σύναψη ή την εκτέλεση σύμβασης μεταξύ υποκειμένου των δεδομένων και υπευθύνου επεξεργασίας ή όταν το υποκείμενο των δεδομένων παρέσχε τη ρητή συγκατάθεσή του

⁴⁷¹ αιτ. σκέψη 71.

⁴⁷² Άρθρο 9 παρ. 2 (α) Κανονισμού 2016 / 679

⁴⁷³ Άρθρο 9 παρ. 2 (ζ) Κανονισμού 2016 / 679

⁴⁷⁴ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 180

III.B. Διαδικαστικά ζητήματα και όροι του επιτρεπτού της επεξεργασίας των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού 2016 / 679

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το μοντέλο του θεσμικού ελέγχου των ανεξάρτητων εθνικών εποπτικών αρχών επί των υπεύθυνων επεξεργασίας αντικαταστάθηκε με τον Κανονισμό 2016 / 679 με ένα μοντέλο αυτορρύθμισης, στο οποίο κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η αρχή της λογοδοσίας. Θεμελιώδες στοιχείο διαφοροποίησης αποτελεί η απουσία της υποχρεωτικής λήψης άδειας από την εθνική εποπτική αρχή για τη διασφάλιση του επιτρεπτού της επεξεργασίας, καθώς κρίθηκε αναποτελεσματική ως προς το επίπεδο προστασίας που απέφερε.

Όπως επισημαίνεται από τον Κανονισμό⁴⁷⁵ «Η οδηγία 95/46/EK προέβλεπε γενική υποχρέωση γνωστοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις εποπτικές αρχές. Παρότι η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται διοικητικό και οικονομικό φόρτο, δεν συνέβαλε σε όλες τις περιπτώσεις στη βελτίωση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επομένως, γενικές υποχρεώσεις γνωστοποίησης τέτοιου είδους, χωρίς διαφοροποιήσεις, θα πρέπει να καταργηθούν και να αντικατασταθούν με αποτελεσματικές διαδικασίες⁴⁷⁶ και μηχανισμούς που επικεντρώνονται σε εκείνους τους τύπους πράξεων επεξεργασίας που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής, του πλαισίου και των σκοπών τους...».

Το βάρος της σχετικής κρίσης μετακυλιέται στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος είναι πλέον αρμόδιος να αποφανθεί για τη συνδρομή ενός από τους λόγους άρσης της απαγόρευσης της επεξεργασίας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας για να ανταποκριθεί οποιαδήποτε στιγμή επιτυχώς στις υποχρεώσεις λογοδοσίας, θα πρέπει να έχει διασφαλίσει τη συμμόρφωσή του στις επιταγές και τις εγγυήσεις του συστήματος αυτορρύθμισης, που αποτελούν τις διαδικαστικές προϋποθέσεις της σύννομης επεξεργασίας τόσο των προσωπικών δεδομένων όσο και των ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Στο μέρος αυτό θα γίνει υπαγωγή της επεξεργασίας δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων στις διαδικαστικές προϋποθέσεις σύννομης επεξεργασίας όπως προβλέπονται στον Κανονισμό. Αν και ο Κανονισμός δεν προβλέπει συγκεκριμένα εργαλεία συμμόρφωσης, εντούτοις θέτει συγκεκριμένες απαιτήσεις συμμόρφωσης, που αποτελούν βασικές πτυχές του συστήματος αυτορρύθμισης και προβλέπονται ανεξάρτητα από το είδος της διενεργούμενης επεξεργασίας, θα μπορούσαν δε να συστηματοποιηθούν⁴⁷⁷ ως εκτίθενται στο παρόν μέρος.

III.B.1. Κατάργηση διαδικαστικής προϋπόθεσης προηγούμενης άδειας της εθνικής αρχής

⁴⁷⁵ Αιτ. σκ. 89

⁴⁷⁶ Αυτά τα είδη ενεργειών επεξεργασίας ενδέχεται να είναι εκείνα που, ιδίως, περιλαμβάνουν τη χρήση νέων τεχνολογιών ή που είναι νέου τύπου και όταν δεν έχει διενεργηθεί προηγουμένως εκτίμηση ανικτύπου όσον αφορά την προστασία των δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή όταν καθίστανται αναγκαία λόγω του χρόνου που έχει παρέλθει από την αρχική επεξεργασία

⁴⁷⁷ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ 97-98

Η ρύθμιση του **ν. 2472 / 1997** δεν διέκρινε μεταξύ δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων, με αποτέλεσμα να υπόκεινται αμφότερα στην αυξημένη προστασία των διατάξεων για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, δηλαδή την κατ' αρχήν σχετική απαγόρευση επεξεργασίας⁴⁷⁸ και το κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις επιτρεπτό της επεξεργασίας, κατόπιν άδειας της Αρχής. Η ΑΠΔΠΧ χορηγούσε άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας του σχετικού αρχείου, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. Εφόσον η ΑΠΔΠΧ διαπίστωνε ότι πραγματοποιούνταν επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, η γνωστοποίηση του αρχείου επέιχε θέση αιτήσεως για τη χορήγηση άδειας⁴⁷⁹. Στο πλαίσιο χορήγησης άδειας μπορούσε να επιβάλει όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία των του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής του υποκειμένου των δεδομένων ή των τρίτων⁴⁸⁰. Κατ' εξαίρεση, ενέπιπτε μεταξύ άλλων σε *απαλλαγή*⁴⁸¹ από την υποχρεωτική λήψη άδειας της ΑΠΔΠΧ η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων που γινόταν από ιατρούς άλλα πρόσωπα που παρείχαν υπηρεσίες υγείας, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμευόταν από ιατρικό απόρρητο ή άλλο απόρρητο που προέβλεπε νόμος ή κώδικας δεοντολογίας και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονταν σε τρίτους,

---

⁴⁷⁸ **Αρ.2 παρ. δ ν. 2472/ 1997** : «*Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα* ("επεξεργασία"), κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή».

⁴⁷⁹ Παναγιωτόπουλος Α., ο. π. σελ.178

⁴⁸⁰ Παναγιωτόπουλος Α., ο. π. σελ.178

⁴⁸¹ **Άρθρο 7Α ν. 2472/1997**: Απαλλαγή υποχρέωσης γνωστοποίησης και λήψης άδειας: «1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας **απαλλάσσεται** από την υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 6 και από την υποχρέωση λήψης άδειας του άρθρου 7 του παρόντος νόμου στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με σχέση εργασίας ή έργου ή με παροχή υπηρεσιών στο δημόσιο τομέα και είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης που επιβάλλει ο νόμος ή για την εκτέλεση των υποχρεώσεων από τις παραπάνω σχέσεις και το υποκείμενο έχει προηγουμένως ενημερωθεί, β) Όταν η επεξεργασία αφορά πελάτες ή προμηθευτές, εφόσον τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση γνωστοποίησης οι ασφαλιστικές εταιρίες για όλους τους κλάδους ασφάλισης, οι φαρμακευτικές εταιρίες, οι εταιρίες εμπορίας πληροφοριών και τα χρηματοπιστωτικά νομικά πρόσωπα, όπως οι τράπεζες και οι εταιρίες έκδοσης πιστωτικών καρτών, γ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από σωματεία, εταιρείες, ενώσεις προσώπων και πολιτικά κόμματα και αφορά δεδομένα των μελών ή εταιρειών τους, εφόσον αυτοί έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Δεν λογίζονται τρίτοι τα μέλη ή εταίροι, εφόσον η διαβίβαση γίνεται προς αυτούς για τους σκοπούς των ως άνω νομικών προσώπων ή ενώσεων, ούτε τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές, εφόσον τη διαβίβαση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση, δ) Όταν η επεξεργασία αφορά δεδομένα υγείας και γίνεται από ιατρούς ή άλλα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από το ιατρικό απόρρητο ή άλλο απόρρητο που προβλέπει νόμος ή κώδικας δεοντολογίας, και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους». Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν επιπίπτουν στην απαλλαγή της παρούσας διάταξης τα νομικά πρόσωπα ή οργανισμοί που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, όπως κλινικές, νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κέντρα αποθεραπείας και αποτοξίνωσης, ασφαλιστικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρίες, καθώς και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν η επεξεργασία διεξάγεται στο πλαίσιο προγραμμάτων τηλεϊατρικής ή παροχής ιατρικών υπηρεσιών μέσω δικτύου, ε) Όταν η επεξεργασία γίνεται από δικηγόρους, συμβολαιογράφους, άμισθους υπηκοφύλακες και δικαστικούς επιμελητές ή εταιρείες των προσώπων αυτών και αφορά στην παροχή νομικών υπηρεσιών προς πελάτες τους, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας και τα μέλη των εταιρειών δεσμεύονται από υποχρέωση απόρρητου που προβλέπει νόμος, και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους, εκτός από τις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο και συνδέεται άμεσα με την εκπλήρωση εντολής του πελάτη, στ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από δικαστικές αρχές ή υπηρεσίες εκτός από τις λοιπές αρχές του εδαφίου β της παραγράφου 2 του άρθρου 3" στο πλαίσιο απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξουπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους. «Το αυτό ισχύει και για το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ. για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του που επιβάλλει ο νόμος 2. Σε όλες τις περιπτώσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υπόκειται σε όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο παρών νόμος και υποχρεούται να συμμορφώνεται με ειδικούς κανόνες επεξεργασίας που η Αρχή εκδίδει σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου».

όχι όμως στην περίπτωση παροχής των υπηρεσιών στο πλαίσιο προγραμμάτων τηλεϊατρικής ή παροχής υπηρεσιών μέσω διαδικτύου⁴⁸².

Σχετικά με την πρόβλεψη χορήγησης άδειας εκ μέρους της ΑΠΔΠΧ επισημαίνονται συνοπτικά τα εξής: α) Η άδεια της ΑΠΔΠΧ αποτελούσε μια διαδικαστικής και ουσιαστικής φύσεως προϋπόθεση, της οποίας ο προληπτικός χαρακτήρας δεν απέκλειε τη δυνατότητα μεταγενέστερου κατασταλτικού ελέγχου⁴⁸³, β) η λήψη προηγούμενης άδειας ήταν υποχρεωτική για τους υπεύθυνους επεξεργασίας τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, εκτός από την περίπτωση των ρητά προβλεπόμενων⁴⁸⁴ εξαιρέσεων γ) η άδεια της ΑΠΔΠΧ αποτελούσε αναγκαίο όρο της σύννομης επεξεργασίας, υπό την έννοια ότι δεν μπορούσε να διενεργηθεί επεξεργασία χωρίς αυτή, όμως δεν ήταν υποχρεωτική για τον υπεύθυνο επεξεργασίας, αφού δεν διέτασσε τη χορήγηση εγγράφου, αλλά απλώς έκρινε ότι ήταν επιτρεπτή η χορήγησή του, με αποτέλεσμα να ελλείπει το στοιχείο της υποχρεωτικής συμμόρφωσης. Κατά συνέπεια, όταν απευθυνόταν σε υπεύθυνο επεξεργασίας του δημόσιου τομέα, εκτελεστή διοικητική πράξη υποκείμενη σε ουσιαστικό ή ακυρωτικό έλεγχο, δεν αποτελούσε η πράξη της ΑΠΔΠΧ περί της χορήγησης ή μη άδειας, αλλά η απόφαση του υπεύθυνου επεξεργασίας περί της συμμόρφωσής ή μη σε αυτή⁴⁸⁵. Εντούτοις, έχει υποστηριχθεί ότι με την χορηγούμενη άδεια λαμβάνει χώρα μονομερής θέσπιση κανόνα δικαίου και επέρχεται μεταβολή της έννομης κατάστασης σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας και το υποκείμενο των δεδομένων, ώστε να πρέπει να θεωρηθεί ότι και η άδεια φέρει εκτελεστό χαρακτήρα, παρά την έλλειψη του στοιχείου της υποχρεωτικής συμμόρφωσης⁴⁸⁶ δ) Μείζων ζήτημα⁴⁸⁷ είχε ανακύψει σχετικά με τη σχέση της χορηγούμενης άδειας της ΑΠΔΠΧ και της εισαγγελικής παραγγελίας για τη χορήγηση εγγράφου⁴⁸⁸ ενώπιον δημόσιων αρχών και φορέων, με πλέον διαδεδομένη την περίπτωση της χορήγησης δεδομένων υγείας, που εξελίχθηκε σε έριδα σχετικά με τη σχέση εισαγγελικής και ανεξάρτητης αρχής. Ειδικότερα, η ΑΠΔΠΧ είχε αποφανθεί⁴⁸⁹ ότι η εισαγγελική παραγγελία δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση λήψης άδειας της ΑΠΔΠΧ, που αν και είναι αναγκαίο να επιτρέπει την επεξεργασία, εντούτοις δεν την επιβάλλει, ενώ επέβαλε πρόστιμα⁴⁹⁰ ή απηύθυνε συστάσεις⁴⁹¹ σε περίπτωση παράβασης του υπεύθυνου επεξεργασίας, συνιστάμενη στη χορήγηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο εισαγγελικής παραγγελίας, χωρίς προηγούμενη άδεια της ΑΠΔΠΧ. Εντούτοις, η ΑΠΔΠΧ οριοθέτησε με αποφάσεις της την

⁴⁸² Παναγιωτόπουλος Α., ο. π. σελ.179

⁴⁸³ Παναγιωτόπουλος Α., ο. π. σελ.178, όπου και παραπομπή σε Μήτρου, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, σελ. 29.

⁴⁸⁴ Άρθρο 7^Α ν. 2472/ 1997

⁴⁸⁵ ΑΠΔΠΧ Γ/ ΕΞ/ 2681/ 08-05-2015

⁴⁸⁶ Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 759, όπου και παραπομπή σε περαιτέρω βιβλιογραφία

⁴⁸⁷ Λάτσου Χ., Εισαγγελικής παραγγελία και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων υγείας με αφορμή τη Γνωμοδότηση του Αντεισαγγελέα του ΑΠ 4/2014 – Το μήλον της Έριδος, ΕφημΔΔ 2014, σελ. 469-477 & Λασκαρίδης Εμμ., Το κλειδί της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα, Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΔιΜΕΕ 2012, σελ. 314 επ.

⁴⁸⁸ Άρθρο 25 παρ. 4 (β) ν. 1756 / 1998

⁴⁸⁹ ΑΠΔΠΧ 3 / 2009 (Γνωμ) & ΑΠΔΠΧ 6/2013

⁴⁹⁰ ΑΠΔΠΧ 33/2010, ΑΠΔΠΧ 148/2011

⁴⁹¹ ΑΠΔΠΧ 56 / 2014 και ΑΠΔΠΧ 58 /2014

αρμοδιότητά της έναντι αυτής της Εισαγγελικής Αρχής, αυτοπεριοριζόμενη **αφενός** στις περιπτώσεις έκδοσης εισαγγελικής παραγγελίας στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, οπότε καλούνται σε εφαρμογή οι οικείες διατάξεις του ΚΠΔ, **αφετέρου** στις περιπτώσεις ανάθεσης από το νόμο της σχετικής αρμοδιότητας στον Εισαγγελέα, προς διασφάλιση του δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας. Αντίθετη υπήρξε πάγια η θέση⁴⁹² της Εισαγγελικής Αρχής, που τάχθηκε υπέρ της δεσμευτικότητας της εισαγγελικής παραγγελίας για τον υπεύθυνο επεξεργασίας της δημόσιας αρχής στην οποία απευθύνεται⁴⁹³, με επισήμανση όμως για πλήρη αιτιολογία της σχετικής διάταξης του εισαγγελέα και ενσωμάτωση συγκεκριμένου αιτήματος και όχι απλώς τη διαβίβαση του αιτήματος χωρίς γνώμη του συντάκτη της παραγγελίας⁴⁹⁴, ε) Επίσης είχε επισημανθεί από την ΑΠΔΠΧ ότι οι χορηγούμενες από αυτήν άδειες περιορίζονται αποκλειστικά στην τήρηση αρχείου ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων κατ' εφαρμογή του ν. 2472/1997, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστούν ή να υποκαθιστούν της προβλεπόμενες άδειες από διατάξεις νόμων που ρυθμίζουν τους όρους λειτουργίας επιχειρηματικών μονάδων (π.χ. άδειες λειτουργίας νοσοκομείων, κλινικών, ιατρείων)⁴⁹⁵, **στ)** προβληματισμός είχε αναπτυχθεί σχετικά με την αναγκαιότητα άσκησης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του υποκειμένου των δεδομένων ως διοικουμένου κατά το στάδιο πριν την χορήγηση της άδειας, δεδομένης της διενέργειας στάθμισης αγαθών και αξιών. Κρατούσα απάντηση⁴⁹⁶ φαίνεται η αρνητική, αφού το μέτρο λαμβάνεται στη βάση πραγματικών δεδομένων. Τα περισσότερα από τα ζητήματα αυτά επιλύονται διαδικαστικά με την κατάργηση της υποχρέωσης για προηγούμενη άδεια της ΑΠΔΠΧ, χωρίς όμως να μπορεί να γίνει σαφής εκτίμηση για την τακτική που θα αναπτύξουν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας στο πλαίσιο του νέου συστήματος αυτορρύθμισης, υποκαθιστώντας την ΑΠΔΠΧ στη δικαιοδοτική της αρμοδιότητα αδειοδότησης της επεξεργασίας.

III.B.2. Χαρτογράφηση Δεδομένων και τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων προσωπικών δεδομένων (Data Mapping – Data Inventory)⁴⁹⁷

Από τον Κανονισμό⁴⁹⁸ ως θεμελιώδης υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας προβλέπεται η τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων προσωπικών δεδομένων, το οποίο είναι πάντα

⁴⁹² ΓνΕισΑΠ 4 /2014, ΓνΕισΑΠ 1/2005, ΕγκΕισΑΠ 6/ 2006.

⁴⁹³ Λάτσιου Χ. , ο.π σελ. 473

⁴⁹⁴ ΓνΕισΑΠ 4/2014, Λάτσιου Χ. , ο.π σελ. 471.

⁴⁹⁵ Λάτσιου Χ., Η επεξεργασία των δεδομένων υγείας μέσα από την εμπειρία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Βιοηθικά (3), Σεπτέμβριος 2017, σελ. 78 (74-80)

⁴⁹⁶ Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., ο.π. σελ. 762, όπου και παραπομπή σε περαιτέρω βιβλιογραφία

⁴⁹⁷ Άρθρο 30 Κανονισμού 2016 / 679

⁴⁹⁸ Άρθρο 30 Κανονισμού 2016 / 6791. «Κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας και, κατά περίπτωση, ο εκπρόσωπός του, τηρεί αρχείο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας για τις οποίες είναι υπεύθυνος. Το εν λόγω αρχείο περιλαμβάνει όλες τις ακόλουθες πληροφορίες: α) το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας και, κατά περίπτωση, του από κοινού υπευθύνου επεξεργασίας, του εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας και του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, β) τους σκοπούς της επεξεργασίας, γ) περιγραφή των κατηγοριών υποκειμένων των δεδομένων και των κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δ) τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους πρόκειται να γνωστοποιηθούν ή γνωστοποιήθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένων των αποδεκτών σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, ε) όπου συντρέχει περίπτωση, τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό, συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού της εν λόγω τρίτης χώρας ή του διεθνούς οργανισμού και, σε περίπτωση διαβιβάσεων που αναφέρονται

διαθέσιμο σε περίπτωση ελέγχου από την εποπτική αρχή και έχει το προβλεπόμενο από το άρθρο ελάχιστο περιεχόμενο.

Ως προς το **υποκειμενικό σκέλος** της υποχρέωσης επισημαίνεται ότι: **α)** αν και από την ανωτέρω διάταξη προβλέπεται ότι εξαιρείται της υποχρέωσης τήρησης των ανωτέρω αρχείου ο υπεύθυνος επεξεργασίας που απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους, εντούτοις η επεξεργασία δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων, δηλαδή ειδικών κατηγοριών δεδομένων, αποτελεί εξαίρεση της εξαίρεσης και εφαρμόζεται και σε αυτή η υποχρεωτικότητα τήρησης του αρχείου. Συνεπώς η επεξεργασία δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων⁴⁹⁹ επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας την υποχρεωτική τήρηση Αρχείου Δραστηριοτήτων ανεξάρτητα από τη νομική μορφή λειτουργίας του υπεύθυνου επεξεργασίας και τον αριθμό των απασχολούμενων εργαζομένων⁵⁰⁰, **β)** η υποχρέωση αυτή επεκτείνεται και στον εκτελούντα την επεξεργασία, για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας⁵⁰¹.

Ως προς το **αντικειμενικό σκέλος** της υποχρέωσης επισημαίνεται ότι: **α)** η υποχρέωση τήρησης του αρχείου δραστηριοτήτων εμπεριέχει την και υποχρέωση επικαιροποίησής του, κάθε φορά που τροποποιείται η επεξεργασία με την προσθήκη ή παύση δραστηριότητας⁵⁰², **β)** υποστηρίζεται ότι τα απλά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα⁵⁰³ που συλλέγονται από τους υπεύθυνους επεξεργασίας γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας, εφόσον έχουν συλλεγεί στο πλαίσιο της συγκεκριμένης επεξεργασίας (για παράδειγμα ιατρικός φάκελος ασθενούς) εντάσσονται και αυτά ad hoc στη συγκεκριμένη ειδική κατηγορία και στο πλαίσιο προστασίας της⁵⁰⁴, ώστε δεν απαιτείται στο αρχείο δραστηριοτήτων να καταγραφούν για την επεξεργασία του διακριτοί σκοποί επεξεργασίας και να συνδεθούν με άλλη νομική βάση. Υπέρ της άποψης

στο άρθρο 49 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο, της τεκμηρίωσης των κατάλληλων εγγυήσεων, στ) όπου είναι δυνατό, τις προβλεπόμενες προθεσμίες διαγραφής των διάφορων κατηγοριών δεδομένων, ζ) όπου είναι δυνατό, γενική περιγραφή των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας που αναφέρονται στο άρθρο 32 παράγραφος 1. 2. Κάθε εκτελών την επεξεργασία και, κατά περίπτωση, ο εκπρόσωπος του εκτελούντος την επεξεργασία τηρούν αρχείο όλων των κατηγοριών δραστηριοτήτων επεξεργασίας που διεξάγονται εκ μέρους του υπευθύνου επεξεργασίας, το οποίο περιλαμβάνει τα εξής: α) το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του εκτελούντος ή των εκτελούντων την επεξεργασία και των υπευθύνων επεξεργασίας εκ μέρους των οποίων ενεργεί ο εκτελών και, κατά περίπτωση, του εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, καθώς και του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, β) τις κατηγορίες επεξεργασιών που διεξάγονται εκ μέρους κάθε υπευθύνου επεξεργασίας, γ) όπου συντρέχει περίπτωση, τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό, συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού της εν λόγω τρίτης χώρας ή του διεθνούς οργανισμού και, σε περίπτωση διαβιβάσεων που αναφέρονται στο άρθρο 49 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο, της τεκμηρίωσης των κατάλληλων εγγυήσεων, δ) όπου είναι δυνατό, γενική περιγραφή των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας που αναφέρονται στο άρθρο 32 παράγραφος 1. 3. Τα αρχεία που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 υφίστανται γραπτώς, μεταξύ άλλων σε ηλεκτρονική μορφή. 4. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία και, κατά περίπτωση, ο εκπρόσωπος του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία θέτουν το αρχείο στη διάθεση της εποπτικής αρχής κατόπιν αιτήματος. 5. Οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν ισχύουν για επιχείρηση ή οργανισμό που απασχολεί λιγότερα από 250 άτομα, εκτός εάν η διενεργούμενη επεξεργασία ενδέχεται να προκαλέσει κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων, η επεξεργασία δεν είναι περιστασιακή ή η επεξεργασία περιλαμβάνει ειδικές κατηγορίες δεδομένων κατά το άρθρο 9 παράγραφος 1 ή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10»

⁴⁹⁹ ως ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

⁵⁰⁰ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.100

⁵⁰¹ Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί ο γιατρός εργασίας, που έχει υποχρέωση τήρησης αρχείου δραστηριοτήτων επεξεργασίας, παρά το γεγονός ότι εκτελεί την επεξεργασία για λογαριασμό του εργοδότη, ως υπεύθυνου της επεξεργασίας

⁵⁰² Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.100

⁵⁰³ ΑΜΚΑ, ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, στοιχεία επικοινωνίας κ.α.

⁵⁰⁴ Βλ. αναλυτικά και ανωτέρω καθώς και Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.101, όπου και παραπομπή σε <https://www.moh.gov.gr/articles/gdpr/5668-odhgos-proetoimasias-basikes-kateythynseis-symmorfws-pros-to-geniko-kanonismo-prostasias-dedomenwn-gdpr>

αυτής συνηγορεί και η κρατούσα άποψη της Αρχής ότι οι νομικές βάσεις επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων θεμελιώνουν ταυτόχρονη νομική βάση επεξεργασίας και των απλών δεδομένων στο πλαίσιο της ίδιας επεξεργασίας⁵⁰⁵.

III.B.3. Εκπόνηση Μελέτης Εκτίμησης Αντικτύπου (Data Protection Impact Assessment)⁵⁰⁶

⁵⁰⁵ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.101

⁵⁰⁶ Άρθρο 35 Κανονισμού 2016 / 679 : « 1. Όταν ένα είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών και συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας διενεργεί, πριν από την επεξεργασία, εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους. 2. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη γνώμη του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, εφόσον έχει οριστεί, κατά τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων. 3. Η αναφερόμενη στην παράγραφο 1 εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων απαιτείται ιδίως στην περίπτωση: α) συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών σχετικά με φυσικά πρόσωπα, η οποία βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο ή ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο, β) μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10 ή γ) συστηματικής παρακολούθησης δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα. 4. Η εποπτική αρχή καταρτίζει και δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων δυνάμει της παραγράφου 1. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων που αναφέρεται στο άρθρο 68. Η εποπτική αρχή δύναται επίσης να καταρτίζει και να δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας για τα οποία δεν απαιτείται εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων. 6. Πριν από την έκδοση των καταλόγων που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5, η αρμόδια εποπτική αρχή εφαρμόζει τον μηχανισμό συνεκτικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 63, εάν οι εν λόγω κατάλογοι περιλαμβάνουν δραστηριότητες επεξεργασίας οι οποίες σχετίζονται με την προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε υποκείμενα των δεδομένων ή με την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη ή οι οποίες ενδέχεται να επηρεάζουν σημαντικά την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση. 7. Η εκτίμηση περιέχει τουλάχιστον: α) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, περιλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, β) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε συνάρτηση με τους σκοπούς, γ) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων. 8. Η συμμόρφωση με συγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας που αναφέρονται στο άρθρο 40 από τους σχετικούς υπευθύνους επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία λαμβάνεται δεόντως υπόψη κατά την εκτίμηση του αντικτύπου των πράξεων επεξεργασίας που εκτελούνται από τους εν λόγω υπευθύνους ή εκτελούντες την επεξεργασία, ιδίως για τους σκοπούς εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων. 9. Όπου ενδείκνυται, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη γνώμη των υποκειμένων των δεδομένων ή των εκπροσώπων τους για τη σχεδιαζόμενη επεξεργασία, με την επιφύλαξη της προστασίας εμπορικών ή δημόσιων συμφερόντων ή της ασφάλειας των πράξεων επεξεργασίας. 10. Όταν η επεξεργασία δυνάμει του άρθρου

Τόσο κατά το στάδιο του προσδιορισμού των μέσων επεξεργασίας (privacy by design) όσο και κατά το στάδιο και κατά την επεξεργασία καθεαυτή (privacy by default), ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα και τις αντίστοιχες διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί για την εφαρμογή των αρχών προστασίας των δεδομένων και να ενσωματώνει τις απαραίτητες εγγυήσεις στην επεξεργασία, κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του Κανονισμού και να προστατεύονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων⁵⁰⁷. Η λήψη τέτοιων μέτρων και επεξεργασιών θα πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τις τελευταίες εξελίξεις αλλά και το κόστος εφαρμογής των μέτρων, τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα

Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμόρφωση προς τον Κανονισμό όταν οι πράξεις επεξεργασίας ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα *υψηλό κίνδυνο* για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ευθύνεται για τη *διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου* σχετικά με την προστασία των δεδομένων, ώστε να αξιολογήσει, ιδίως, *την προέλευση, τη φύση, την πιθανότητα και τη σοβαρότητα του εν λόγω κινδύνου*. Το αποτέλεσμα της εκτίμησης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν καθορίζεται ποια μέτρα ενδείκνυται να ληφθούν ώστε να αποδειχθεί ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι σύμφωνη με τον κανονισμό. Εάν η εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων υποδεικνύει ότι οι πράξεις επεξεργασίας συνεπάγονται υψηλό κίνδυνο που ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να μετριάσει με τα κατάλληλα μέτρα από άποψη διαθέσιμης τεχνολογίας και κόστους εφαρμογής, θα πρέπει να πραγματοποιείται διαβούλευση με την αρχή ελέγχου πριν από την επεξεργασία⁵⁰⁸. Ειδικότερα:

1) Ως προς το είδος της επεξεργασίας που απαιτεί την εκπόνηση μελέτης εκτίμησης αντικτύπου, ο Κανονισμός προβαίνει σε ενδεικτική αναφορά, διανοίγοντας δυναμικό πεδίο και ευρεία διακριτική ευχέρεια και προβλέπει ότι η αναφερόμενη στην παράγραφο 1 εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων απαιτείται *ιδίως* στην περίπτωση:

α) *συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης* προσωπικών πτυχών σχετικά με φυσικά πρόσωπα, η οποία βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της

---

6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) ή ε) έχει νομική βάση στο δίκαιο της Ένωσης ή στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, το εν λόγω δίκαιο ρυθμίζει την εκάστοτε συγκεκριμένη πράξη επεξεργασίας ή σειρά πράξεων και έχει διενεργηθεί ήδη εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων ως μέρος γενικής εκτίμησης αντικτύπου στο πλαίσιο της έγκρισης της εν λόγω νομικής βάσης, οι παράγραφοι 1 έως 7 δεν εφαρμόζονται, εκτός εάν τα κράτη μέλη κρίνουν απαραίτητη τη διενέργεια της εν λόγω εκτίμησης πριν από τις δραστηριότητες επεξεργασίας.11. Όπου απαιτείται, ο υπεύθυνος επεξεργασίας προβαίνει σε επανεξέταση για να εκτιμήσει εάν η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται σύμφωνα με την εκτίμησης αντικτύπου στην προστασία δεδομένων τουλάχιστον όταν μεταβάλλεται ο κίνδυνος που θέτουν οι πράξεις επεξεργασίας.

⁵⁰⁷ Άρθρο 25 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁰⁸ Αιτ. σκέψη 84, Κανονισμού 2016 / 679

κατάρτισης προφίλ, και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο ή ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο. Στις περιπτώσεις αυτές η εκτίμηση αντικτύπου αφορά την προστασία των δεδομένων όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία *ενόψει της λήψης αποφάσεων σε σχέση με συγκεκριμένα φυσικά πρόσωπα* έπειτα από συστηματική και εκτενή αξιολόγηση προσωπικών πτυχών που αφορούν φυσικά πρόσωπα και βασίζονται στην *κατάρτιση προφίλ* βάσει των εν λόγω δεδομένων ή έπειτα από την επεξεργασία συγκεκριμένων κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, βιομετρικών δεδομένων ή δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφάλειας⁵⁰⁹.

β) *μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας* των ειδικών κατηγοριών δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 (ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10). Πρόκειται ιδίως για πράξεις επεξεργασίας που στοχεύουν στην επεξεργασία σημαντικής ποσότητας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε περιφερειακό, εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν μεγάλο αριθμό υποκειμένων των δεδομένων και οι οποίες είναι πιθανόν να έχουν ως αποτέλεσμα *υψηλό κίνδυνο* (για παράδειγμα λόγω της ευαισθησίας τους, όπως όταν σύμφωνα με τα υφιστάμενα επίπεδα τεχνολογικής γνώσης χρησιμοποιείται μια νέα τεχνολογία σε ευρεία κλίμακα), καθώς και για άλλες πράξεις επεξεργασίας οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα *υψηλό κίνδυνο* για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, ιδίως όταν οι πράξεις αυτές δυσχεραίνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων⁵¹⁰. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι είναι μεγάλης κλίμακας, εάν η επεξεργασία αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ασθενών ή πελατών ιδιώτη ιατρού, άλλου επαγγελματία του τομέα της υγείας ή δικηγόρου. Στις περιπτώσεις αυτές, η εκτίμηση αντικτύπου της προστασίας δεδομένων δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική⁵¹¹.

Επί της ανωτέρω πρόβλεψης του Κανονισμού, υποστηρίζεται ότι: **α)** Η διατύπωση της διάταξης παρέχει μόνο αρνητική οριοθέτηση της έννοιας της επεξεργασίας «μεγάλης κλίμακας»⁵¹² υποδεικνύει ότι δεν εμπίπτουν στην εξαίρεση κατ' αρχήν τα φυσικά πρόσωπα επαγγελματίες του τομέα υγείας, χωρίς όμως να διευκρινίζεται η τύχη των μικρών ιατρικών εργαστηρίων που λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα για φορολογικούς κυρίως λόγους⁵¹³, **β)** ενδείκνυται η εκπόνηση μελέτης εκτίμησης αντικτύπου στις περιπτώσεις ιδιωτών παρόχων

⁵⁰⁹ αιτ.σκ.91

⁵¹⁰ αιτ.σκ.91

⁵¹¹ αιτ.σκ.91

⁵¹² Μήτρου Λ. Η προστασία των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο γενικό κανονισμό προστασίας προσωπικών δεδομένων, σε «Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα» (Συλ.), Κανελλοπούλου- Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 89.

⁵¹³ Κυριακού Τ., ο. π. σελ. 104

υπηρεσιών υγείας, εφόσον διενεργούν διαβιβάσεις δεδομένων σε τρίτους, πέραν των δημοσίων υπηρεσιών, υποχρέωση που προκύπτει από την προστασία των προσωπικών δεδομένων ήδη εξορισμού και από το σχεδιασμό⁵¹⁴

γ) *συστηματικής παρακολούθησης* δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα. Πρόκειται κυρίως για την παρακολούθηση ιδίως όταν χρησιμοποιούνται οπτικοηλεκτρονικές συσκευές ή για οποιεσδήποτε άλλες εργασίες όποτε η αρμόδια εποπτική αρχή θεωρεί ότι η επεξεργασία ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, ιδίως επειδή εμποδίζει τα υποκείμενα των δεδομένων να ασκήσουν κάποιο δικαίωμα ή να χρησιμοποιήσουν μια υπηρεσία ή σύμβαση ή επειδή πραγματοποιούνται συστηματικά σε μεγάλη κλίμακα⁵¹⁵.

2) Ως προς το περιεχόμενο και την έκταση της μελέτης εκτίμησης αντικτύπου:

α) ο Κανονισμός προβλέπει ότι η μελέτη εκτίμησης αντικτύπου πρέπει να προβλέπει ως ελάχιστο περιεχόμενο: i) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, περιλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ii) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε συνάρτηση με τους σκοπούς, iii) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και iv) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων, **β)** Υποστηρίζεται ότι δεδομένου του δυναμικού χαρακτήρα των εκτιμήσεων αντικτύπου, ισχύει και για αυτές η ανάγκη επικαιροποίησης, ώστε να εκτιμηθούν όλες οι οργανωτικές, δομικές και τεχνικές αλλαγές ως προς την επίμαχη επεξεργασία, καθώς και τα περιστατικά παραβίασης που έχουν μεσολαβήσει⁵¹⁶. Με την ίδια λογική υποστηρίζεται ότι η εκτίμηση αντικτύπου οφείλει να διενεργηθεί όχι μόνο για όλες τις ήδη υφιστάμενες επεξεργασίες, αλλά και για όλες τις σχεδιαζόμενες που πληρούν τα κριτήρια του Κανονισμού⁵¹⁷

Όπως έχει εύστοχα επισημανθεί⁵¹⁸ για το ρυθμιστικό πλαίσιο της εκπόνησης μελέτης εκτίμησης αντικτύπου, η τεχνολογική προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων αναδεικνύεται σε προσήκουσα λύση στην περίπτωση ενδεχόμενης αδυναμίας

---

⁵¹⁴ Κυριακού Τ., ο. π. σελ. 104

⁵¹⁵ αιτ.σκ.91

⁵¹⁶ Κυριακού Τ., ο. π. σελ. 107

⁵¹⁷ Κυριακού Τ., ο. π. σελ. 106

⁵¹⁸ Μήτρου Λ., ο.π. σελ. 86 - 87

επιβολής νομικών υποχρεώσεων ή της ανεπάρκειας αυτών, ως μέσων προστασίας από την αυξανόμενη εκθετικά επικινδυνότητα της επεξεργασίας λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων.

III.B.4. Ορισμός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer)⁵¹⁹

Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων είναι αρμόδιος για την επίβλεψη της στρατηγικής προστασίας δεδομένων και της εφαρμογής της, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ⁵²⁰. Σύμφωνα με τον Κανονισμό⁵²¹ προβλέπεται υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντα την επεξεργασία να ορίσει Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων όταν: **α)** η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, εκτός από δικαστήρια που ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας, **β)** οι βασικές δραστηριότητες του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν πράξεις επεξεργασίας οι οποίες, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής και/ή των σκοπών τους, απαιτούν τακτική και συστηματική παρακολούθηση των υποκειμένων των δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα, **γ)** οι βασικές δραστηριότητες του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων κατά το άρθρο 9 ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο. Συνεπώς ο ορισμός Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων είναι στο δημόσιο τομέα υποχρεωτικός ενώ στον ιδιωτικό τομέα κατ' αρχήν προαιρετικός και κατ' εξαίρεση υποχρεωτικός στις ειδικά προβλεπόμενες περιπτώσεις⁵²². Επισημαίνεται ότι **α)** στον ιδιωτικό τομέα, οι βασικές δραστηριότητες ενός υπευθύνου επεξεργασίας αφορούν τις κύριες δραστηριότητές του και όχι την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως παρεπόμενη δραστηριότητα⁵²³ και **β)** Οι εν λόγω υπεύθυνοι προστασίας δεδομένων, ανεξάρτητα από το κατά πόσον είναι υπάλληλοι του υπευθύνου επεξεργασίας, θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτελούν τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντά τους με ανεξάρτητο τρόπο. Το αναγκαίο επίπεδο εμπειρίας θα πρέπει να καθορίζεται ειδικότερα ανάλογα με τις πράξεις επεξεργασίας δεδομένων που διενεργούνται και από την προστασία την οποία απαιτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζονται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία⁵²⁴.

Οι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες υγείας έχουν ως βασική τους δραστηριότητα την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων, με αποτέλεσμα να εμπίπτουν στην υποχρέωση ορισμού υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, εφόσον:

⁵¹⁹Άρθρο 37-39 Κανονισμού 2016 / 679

⁵²⁰ Βαρβέρης, Α., Ο νέος θεσμός του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου- Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ.115

⁵²¹ Άρθρο 23 Κανονισμού 2016 / 679

⁵²² Βαρβέρης, Α., ο.π., σελ.116

⁵²³ Αιτ.σκ.97

⁵²⁴ Αιτ.σκ.97

α) η επεξεργασία δεδομένων υγείας τελείται από δημόσιο φορέα υγείας. Ο Κανονισμός δεν ορίζει τι συνιστά «δημόσια αρχή ή δημόσιο φορέα», καθώς και η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29⁵²⁵ εκτιμούσε ότι έννοια αυτή πρέπει να προσδιορίζεται από τα εθνικά δίκαια⁵²⁶. Στο πλαίσιο του εθνικού εφαρμοστικού νόμου⁵²⁷ δίνεται περιπτωσιολογικός ορισμός του δημόσιου φορέα, ο οποίος απαρτίζεται από « *Οι δημόσιες αρχές, οι ανεξάρτητες ρυθμιστικές διοικητικές αρχές, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού και τα νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις αυτών, οι κρατικές ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στο κράτος και επιχορηγούνται κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους ή η διοίκησή τους ορίζεται από αυτό*»

β) διενεργούν επεξεργασία που μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεγάλης κλίμακας. Στην περίπτωση αυτή ο ορισμός εσωτερικού υπεύθυνου επεξεργασίας θεωρείται επιβεβλημένος, ανεξάρτητα από τη φύση του διενεργούντος φορέα⁵²⁸, εκτός αν πρόκειται για επεξεργασία από ιδιώτη γιατρό, που σύμφωνα με τον Κανονισμό εξαιρείται από την έννοια της επεξεργασίας μεγάλης κλίμακας⁵²⁹. Ο ΓΚΠΔ δεν περιέχει ορισμό για την επεξεργασία μεγάλης κλίμακας, όμως η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29⁵³⁰ είχε θεσπίσει κριτήρια υπαγωγής στην έννοια και συγκεκριμένα: **i)** τον αριθμό των εμπλεκόμενων υποκειμένων των δεδομένων, νοούμενο είτε ως συγκεκριμένο αριθμό είτε ως ποσοστό επί συναφούς πληθυσμού, **ii)** τον όγκο των δεδομένων και / ή το εύρος των διαφόρων στοιχείων των δεδομένων που υφίστανται επεξεργασία, **iii)** τη διάρκεια ή τον μόνιμο χαρακτήρα της δραστηριότητας επεξεργασίας δεδομένων, **iv)** τη γεωγραφική έκταση της δραστηριότητας επεξεργασίας⁵³¹.

Τα δεδομένα υγείας μεγάλης κλίμακας στο χώρο της υγείας περιλαμβάνουν φαρμακευτικά δεδομένα που αντλούνται από αρχεία συνταγών και αποκαλύπτουν τις πρακτικές συνταγογράφησης μεμονωμένων γιατρών, δεδομένα συσκευών που συλλέγονται από εμφυτευσιμες καρδιακές συσκευές, κλινικά δεδομένα που συλλέγονται από ιατρικά αρχεία και ιατρικές απεικονίσεις και βοηθούν στην παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων και τη βελτίωση της κλινικής έρευνας και υγειονομικής περίθαλψης, δεδομένα ασφαλιστικής κάλυψης και σχετικών χρηματοοικονομικών ζητημάτων (όπως η συλλογική υγειονομική δαπάνη και τα ποσοστά συμμετοχής του ασθενούς και του ασφαλιστικού τομέα), δεδομένων συμπεριφοράς και ψυχολογικής κατάσταση των προσώπων, στα οποία ανήκουν τα δεδομένα

⁵²⁵ Βλ. Ομάδα Εργασίας άρθρου 29, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, σελ.8.

⁵²⁶ Μήτρου Α. ο.π. σελ. 88 όπου και υποσημείωση 83.

⁵²⁷ Άρθρο 4 Ν. 4624 / 2019 (137 / 29-08-2019)

⁵²⁸ Μήτρου Α., Έννοια και προϋποθέσεις των δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Ιατρική Δίκτυο και Διαδίκτυο (Συλλ.), Συμεωνίδου -Καστανίδου Ε., Κηπουρίδου Κ., Μηλαπίδου Μ., Βασιλείου Μ., Νομική Βιβλιοθήκη 2018, σελ. 181

⁵²⁹ Κυριακού Τ., ο. π. σελ. 113

⁵³⁰ Βλ. Ομάδα Εργασίας άρθρου 29, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, σελ.28

⁵³¹ Μήτρου Α. ο.π. σελ. 89, όπου και υποσημείωση 85.

και τα οποία εξάγονται από την επιγραμματική συμπεριφορά τους (αγορά φαρμακευτικών προϊόντων, περιήγηση δικτυακών τόπων που σχετίζονται με την υγεία, συμμετοχή σε σχετικά κοινωνικά δίκτυα)⁵³². Σε κάθε περίπτωση όμως, θεωρείται ότι η επεξεργασία δεδομένων ασθενών στο πλαίσιο της συνήθους λειτουργίας ενός νοσοκομείου, συνιστά χαρακτηριστικό παράδειγμα επεξεργασίας μεγάλης κλίμακας⁵³³.

III.B.5. Σχεδίαση και Υλοποίηση Συγκεκριμένου Προγράμματος Συμμόρφωσης.

Δεδομένης της υιοθέτησης του συστήματος αυτορρύθμισης, θεμελιώδης παράγοντας υλοποίησης συμμόρφωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας δεδομένων είναι ο σχεδιασμός κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών που θα ακολουθούνται για την επίτευξη του εγχειρήματος. Οι υιοθετούμενες πολιτικές και διαδικασίες θα πρέπει να έχουν προσανατολισμό τόσο τεχνικό όσο και νομικό, ώστε να ανταποκριθούν και στις δύο πτυχές του συστήματος προστασίας προσωπικών δεδομένων. Η ορθή και αποτελεσματική διάρθρωση των υιοθετούμενων πολιτικών και διαδικασιών ανάγεται σε μείζονος σημασίας ζήτημα στον τομέα της επεξεργασίας ειδικών κατηγορικών δεδομένων, μεταξύ των οποίων τα δεδομένα υγείας και τα γενετικά δεδομένα, καθώς το διακύβευμα είναι σημαντικό τόσο λόγω των υφιστάμενων ιδιαιτεροτήτων στη διαχείριση του κινδύνου, που απορρέουν αφενός από την αυξημένη σπουδαιότητα των υπό επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων (δεδομένα υγείας και γενετικά δεδομένα) όσο και από την επαύξηση του κινδύνου από την πληθώρα και διασπορά των μορφών επεξεργασίας, πολλές φορές στο πλαίσιο του ίδιου υπεύθυνου επεξεργασίας. Οι υιοθετούμενες πολιτικές και διαδικασίες πρέπει να συνδυαστούν με την εφαρμογή μέτρων ασφαλείας. Προϋπόθεση των ανωτέρω είναι ο έλεγχος και αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης των νομικών και πληροφοριακών συστημάτων.

III.B.5.a. Έλεγχος Πληροφοριακών και νομικών συστημάτων (IT and Legal Audit) - Αποτύπωση υπάρχουσας κατάστασης (Gap Analysis)- Εφαρμογή μέτρων ασφαλείας⁵³⁴

⁵³² Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε., Διασυννοριακή ροή δεδομένων υγείας, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου- Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ.131-132.

⁵³³ Βλ. Ομάδα Εργασίας άρθρου 29, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, σελ.28.

⁵³⁴ Άρθρο 32 Κανονισμού 2016 / 679 «1.Ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία ορίζουν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων σε κάθε περίπτωση στην οποία: α) η επεξεργασία διενεργείται από δημόσια αρχή ή φορέα, εκτός από δικαστήρια που ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας, β) οι βασικές δραστηριότητες του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν πράξεις επεξεργασίας οι οποίες, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής και/ή των σκοπών τους, απαιτούν τακτική και συστηματική παρακολούθηση των υποκειμένων των δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα, ή γ) οι βασικές δραστηριότητες του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία συνιστούν μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων κατά το άρθρο 9 ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10. 2. Όμιλος επιχειρήσεων μπορεί να διορίσει ένα μόνο υπεύθυνο προστασίας δεδομένων, υπό την προϋπόθεση ότι κάθε εγκατάσταση έχει εύκολη πρόσβαση στον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων. 3. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή ή δημόσιος φορέας, ένας μόνο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων μπορεί να ορίζεται για πολλές τέτοιες αρχές ή πολλούς τέτοιους φορείς, λαμβάνοντας υπόψη την οργανωτική τους δομή και το μέγεθός τους. 4. Σε περιπτώσεις πλην των αναφερόμενων στην παράγραφο 1, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία ή ενώσεις και άλλοι φορείς που εκπροσωπούν κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία μπορούν να ορίζουν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων ή, όπου απαιτείται από το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους, ορίζουν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων. Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων μπορεί να ενεργεί για τις εν λόγω ενώσεις και τους άλλους φορείς που εκπροσωπούν υπευθύνους επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία. 5. Ο

Προβλέπεται από τον Κανονισμό⁵³⁵ ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία, πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα **τεχνικά και οργανωτικά μέτρα** για τη διασφάλιση αυξημένου επιπέδου προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ειδικότερα προβλέπεται⁵³⁶ ότι για τη διατήρηση της ασφάλειας και την αποφυγή της επεξεργασίας κατά παράβαση του κανονισμού, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία θα πρέπει να *αξιολογεί τους* κινδύνους που ενέχει η επεξεργασία και να *εφαρμόζει μέτρα για τον μετριασμό των εν λόγω κινδύνων*, όπως για παράδειγμα μέσω κρυπτογράφησης. Τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να διασφαλίζουν *κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας, πράγμα που περιλαμβάνει και την εμπιστευτικότητα*, λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις και το κόστος της εφαρμογής σε σχέση με τους κινδύνους και τη φύση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πρέπει να προστατευθούν. Κατά την εκτίμηση του κινδύνου για την ασφάλεια των δεδομένων θα πρέπει να δίνεται προσοχή στους κινδύνους που προκύπτουν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, μεταβολή, άνευ αδείας κοινολόγηση ή προσπέλαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε σωματική, υλική ή μη υλική βλάβη.

Για τη λήψη των αναγκαίων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων προηγείται νομικός έλεγχος (Legal Audit) και έλεγχος πληροφοριακών συστημάτων (It - Audit). Με τη διενέργεια νομικού ελέγχου και ελέγχου πληροφοριακών συστημάτων, αποτυπώνονται οι ενδεχόμενες ελλείψεις του υπεύθυνου επεξεργασίας σε σχέση με τις απαιτήσεις του Κανονισμού και συντάσσεται αναφορά αποκλίσεων (gap analysis report)⁵³⁷. Το πορίσματα του ελέγχου αυτού, μπορούν να αξιοποιηθούν για τη λήψη των κατάλληλων **τεχνικών και οργανωτικών μέτρων**

υπεύθυνος προστασίας δεδομένων διορίζεται βάσει επαγγελματικών προσόντων και ιδίως βάσει της εμπειρογνωσίας που διαθέτει στον τομέα του δικαίου και των πρακτικών περί προστασίας δεδομένων, καθώς και βάσει της ικανότητας εκπλήρωσης των καθηκόντων που αναφέρονται στο άρθρο 39.6. Ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων μπορεί να είναι μέλος του προσωπικού του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία ή να ασκεί τα καθήκοντά του βάσει σύμβασης παροχής υπηρεσιών. 7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία δημοσιεύουν τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων και τα ανακοινώνουν στην εποπτική αρχή.»

⁵³⁵ Άρθρο 32 Κανονισμού 2016 / 679: «1. Λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία εφαρμόζουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι των κινδύνων, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση: α) της ψευδωνυμοποίησης και της κρυπτογράφησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, β) της δυνατότητας διασφάλισης του απορρήτου, της ακεραιότητας, της διαθεσιμότητας και της αξιοπιστίας των συστημάτων και των υπηρεσιών επεξεργασίας σε συνεχή βάση, γ) της δυνατότητας αποκατάστασης της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε εύθετο χρόνο σε περίπτωση φυσικού ή τεχνικού συμβάντος, δ) διαδικασίας για την τακτική δοκιμή, εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τεχνικών και των οργανωτικών μέτρων για τη διασφάλιση της ασφάλειας της επεξεργασίας. 2. Κατά την εκτίμηση του ενδεδειγμένου επιπέδου ασφάλειας λαμβάνονται ιδίως υπόψη οι κίνδυνοι που απορρέουν από την επεξεργασία, ιδίως από τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, αλλοίωση, άνευ αδείας κοινολόγηση ή προσπέλαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία. 3. Η τήρηση εγκεκριμένου κώδικα δεοντολογίας όπως αναφέρεται στο άρθρο 40 ή εγκεκριμένου μηχανισμού πιστοποίησης όπως αναφέρεται στο άρθρο 42 δύναται να χρησιμοποιηθεί ως στοιχείο για την απόδειξη της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. 4. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία λαμβάνουν μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί υπό την εποπτεία του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία το οποίο έχει πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα επεξεργάζεται μόνο κατ' εντολή του υπευθύνου επεξεργασίας, εκτός εάν υποχρεούται προς τούτο από το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους.»

⁵³⁶ Αιτ. σκέψη 83, Κανονισμού 2016 / 679

⁵³⁷ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ. 104

συγκεκριμένα: **α)** Στο νομικό έλεγχο περιλαμβάνεται ο έλεγχος όλων των πολιτικών και διαδικασιών προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ο έλεγχος των συμβατικών κειμένων του υπεύθυνου επεξεργασίας, έλεγχος της συγκατάθεσης και των κειμένων ενημέρωσης, καθώς και έλεγχος των βασικών αρχών επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και κυρίως της αναλογικότητας και του περιορισμού του σκοπού, με τον οποίο συνδέεται και η περίοδος τήρησης των δεδομένων. Ο νομικός έλεγχος διερευνά τη νομική βάση της επεξεργασίας, εξετάζει αν τηρούνται οι βασικές αρχές προστασίας των δεδομένων σε κάθε επιμέρους επεξεργασία και παρέχει οδηγίες ως προς τη στάθμιση των δικαιωμάτων του υπεύθυνου επεξεργασίας και του υποκειμένου των δεδομένων⁵³⁸, **β)** Στον έλεγχο ασφαλείας πληροφοριακών συστημάτων περιλαμβάνεται ο έλεγχος αρχιτεκτονικής δικτύων (τοπολογία δικτύων και πρόσβαση τρίτων) και ο έλεγχος ασφαλείας πληροφοριακών συστημάτων (έλεγχος τεχνικών κρυπτογράφησης, διαχείρισης και αποθήκευσης εξοπλισμού, αντιμετώπισης επιθέσεων με από κακόβουλο λογισμικό και δοκιμές διείσδυσης στο σύστημα). Ο έλεγχος πληροφοριακών συστημάτων αποβλέπει στη διαπίστωση κατά πόσο η διενεργούμενη επεξεργασία διασφαλίζει την τήρηση των αρχών της ασφάλειας, της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας.⁵³⁹

Η ανωτέρω πρόβλεψη για την υποχρέωση λήψης τεχνικών και οργανωτικών μέτρων, αν και δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως προϋπόθεση του επιτρεπτού της επεξεργασίας γενετικών δεδομένων και ιατρικών δεδομένων, εντούτοις εντασσόμενη στη γενικότερη υποχρέωση συμμόρφωσης με τις επιταγές του Κανονισμού συνδέεται με το ζήτημα, καθώς αποτελεί όπλο στη φαρέτρα του προγράμματος συμμόρφωσης, αφού αποσκοπεί στην επίτευξη χαρακτηριστικών της επεξεργασίας που ούτως ή άλλως θα εξετάζονταν από μια αρμόδια εποπτική αρχή στο πλαίσιο προληπτικού ή καταστατικού ελέγχου, ενώ συμβάλλει και στην κατάρτιση της υποχρεωτικής Μελέτης Εκτίμησης Αντικτύπου (Data Protection Impact Assessment). Η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων δεν μπορεί παρά να αποτελεί εν τοις πράγμασι διαδικαστική προϋπόθεση για το της επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων και μάλιστα των γενετικών δεδομένων και δεδομένων υγείας, καθώς η επεξεργασία τους ενέχει αυξημένους κινδύνους και απαιτεί υψηλό επίπεδο ασφάλειας και κυρίως επίτευξη υψηλού επιπέδου επιτρεπτό εμπιστευτικότητας.

III.B.5.β. Σχεδιασμός κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών

Η σημασία της ύπαρξης λειτουργικού και αποτελεσματικού προγράμματος συμμόρφωσης ιδιαίτερα στον τομέα επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων εντείνεται και από την υιοθέτηση του συστήματος αυτορρύθμισης, επηρεάζοντας όχι μόνο το υποκείμενο

---

⁵³⁸ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.103

⁵³⁹ Κυριάκου Τ. ο. π., σελ.104

των δεδομένων, αλλά και τον υπεύθυνο επεξεργασίας, αφού μετακυλιέται σε αυτόν το βάρος της διασφάλισης και του επιτρεπτού της επεξεργασίας, χωρίς να υφίσταται πλέον η ζώνη ασφαλείας της προηγούμενης άδειας της Αρχής. Συνεπώς το καθεστώς αυτορρύθμισης σχεδόν επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας την υιοθέτηση ενός εκτεταμένου και αποτελεσματικού συστήματος αυτοελέγχου.

Στο πλαίσιο αυτό το πρόγραμμα συμμόρφωσης θα πρέπει να διασφαλίζει:

α) την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων που προβλέπονται στον Κανονισμό⁵⁴⁰ και συγκεκριμένα των δικαιωμάτων: ενημέρωσης⁵⁴¹ σχετικά με τα υπό επεξεργασία δεδομένα του υποκειμένου, πρόσβασης⁵⁴² του υποκειμένου στα προσωπικά του δεδομένα, διόρθωσης⁵⁴³ ή και διαγραφής (δικαιώματος στη λήθη)⁵⁴⁴ των δεδομένων, υποβολής αιτήματος περιορισμού της επεξεργασίας⁵⁴⁵ ή και εναντίωσης⁵⁴⁶ στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς και φορητότητας⁵⁴⁷ των δεδομένων του υποκειμένου. Για να μπορέσει ο υπεύθυνος επεξεργασίας να ανταποκριθεί έγκαιρα στα αιτήματα άσκησης των δικαιωμάτων του υποκειμένου, θα πρέπει να υφίστανται εκ των προτέρων καθορισμένες διαδικασίες για τον σκοπό αυτό⁵⁴⁸, **β)** την έγκαιρη γνωστοποίηση περιστατικού παραβίασης προσωπικών δεδομένων⁵⁴⁹. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει μέσα σε 72 ώρες από τη στιγμή που θα λάβει γνώση να γνωστοποιήσει την παραβίαση στην εποπτική αρχή. Όμως, στην περίπτωση που η παραβίαση θέτει σε υψηλό κίνδυνο τα δικαιώματα των υποκειμένων, όπως στην περίπτωση παραβίασης κατά τη διάρκεια επεξεργασίας από πάροχο υπηρεσιών υγείας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να γνωστοποιήσει το περιστατικό παραβίασης και στα ίδια τα υποκείμενα, με αποτέλεσμα να πρέπει να ανταποκριθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα σε απροσδιόριστο εκ των προτέρων αριθμό υποκειμένων. Συνεπώς, καθίσταται αναγκαία η εκ προτέρων σχεδίαση του τρόπου ανταπόκρισής του σε πιθανή παραβίαση⁵⁵⁰, **γ)** την ύπαρξη γραπτών συμβάσεων μεταξύ του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία, η οποία θα συμπεριλαμβάνει όλους τους προβλεπόμενους από τον Κανονισμό⁵⁵¹ και θα καθορίζει το αντικείμενο και το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υπόκεινται σε επεξεργασία, καθώς και τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του υπεύθυνου επεξεργασίας. Υποστηρίζεται ότι ειδικά στις περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών υγείας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να δεσμεύσει συμβατικό και όλους τους

---

⁵⁴⁰ Άρθρο 12-23 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴¹ Άρθρο 13-14 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴² Άρθρο 15 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴³ Άρθρο 16 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴⁴ Άρθρο 17 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴⁵ Άρθρο 18 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴⁶ Άρθρο 21 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴⁷ Άρθρο 20 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁴⁸ Κυριάκου Τ., ο.π. σελ. 111

⁵⁴⁹ Άρθρο 33 Κανονισμού 2016 / 679

⁵⁵⁰ Κυριάκου Τ., ο.π. σελ. 111-112

⁵⁵¹ Άρθρο 28 Κανονισμού 2016 / 679

εργαζόμενους σε αυτόν που δεν δεσμεύονται από κάποια υποχρέωση τήρησης επαγγελματικού απορρήτου⁵⁵².

---

⁵⁵² Κυριάκου Τ., ο.π. σελ. 109

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Η ουσιαστική *καινοτομία* του Κανονισμού σε σχέση με το υφιστάμενο στην Ελλάδα καθεστώς έγκειται **στην απουσία πρόβλεψης υποχρεωτικής άδειας** της Αρχής πριν την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών («ευαίσθητων») δεδομένων και στη **μετακύλιση** του βάρους της εξέτασης της συνδρομής των προϋποθέσεων⁵⁵³ της θεμιτής επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων στον υπεύθυνο επεξεργασίας, αποτιμώμενη ως μια εύστοχη μετατόπιση από την καταστολή των περιστατικών παραβίασης προσωπικών δεδομένων στην πρόληψή τους και στην κατ' αποτέλεσμα ενδυνάμωση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων⁵⁵⁴. Άλλωστε, η θέσπιση διευρυσμένων υποχρεώσεων του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία, η εμπέδωση αλλά και η πρόβλεψη νέων δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων σε συνδυασμό με την εξειδίκευση των αρχών της επεξεργασίας αλλά και τον ορισμό υπεύθυνου επεξεργασίας, θα οδηγήσει πιθανότατα τις εθνικές έννομες τάξεις στην κατάργηση των διαδικασιών αδειοδότησης από τις εθνικές εποπτικές αρχές, παρά την καταλειπόμενη από τον Κανονισμό ευχέρεια προς αυτό⁵⁵⁵.

Ως προς τις ουσιαστικές παραμέτρους του ρυθμιστικού πλαισίου δεν φαίνεται να προκύπτουν σημαντικές αποκλίσεις σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, με εξαίρεση αυτές που επισημάνθηκαν στο πλαίσιο της παρούσης. Είναι ζητούμενο λοιπόν για τον κατά περίπτωση εφαρμοστή των διατάξεων του Κανονισμού να ανταποκριθεί στην πρόκληση της εμπάθυνσης της προστασίας των γενετικών δεδομένων και των δεδομένων υγείας, με αξιοποίηση των θεωρητικών και νομολογιακών προσεγγίσεων του πλαισίου της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και του ν. 2472 / 1997, στο βαθμό που δεν συγκρούονται ή αντιφάσκουν με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Αναμένεται επίσης με ενδιαφέρον η συνδρομή του εφαρμοστικού νόμου 4624 /2019 στη διασφάλιση και εγκαθίδρυση του ισχύοντος προστατευτικού πλαισίου και την προσαρμογή στην εθνική πραγματικότητα.

Κατέστη επιπλέον σαφές ότι στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο επιφυλάσσει *αυξημένο και συγκεκριμένο πλαίσιο προστασίας για τα γενετικά δεδομένα και τα δεδομένα υγείας*, αίροντας τις αμφιβολίες τις αμφισβητήσεις και τις ανασφάλειες του παρελθόντος, δια της επιλογής του ρητού εννοιολογικού περιεχομένου και της ρητής ένταξης στο αυξημένο πλαίσιο προστασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Δεδομένης όμως της επιστημονικής προόδου και της επίτασης της σημασίας των ευαίσθητων αυτών δεδομένων για ποικίλες επιδιώξεις στο χώρο της ιατρικής, της κοινωνικής ασφάλισης (δημόσιας και ιδιωτικής), της εργασιακής σχέσης, της

---

⁵⁵³ Άρθρο 9 παρ. Κανονισμού

⁵⁵⁴ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 115 -116

⁵⁵⁵ Βασιλοπούλου Ε., ο.π. σελ. 1166

έρευνας και της επιστήμης γενικότερα, το μεγάλο στοίχημα που τίθεται είναι κατά ποσό οι ενιαίοι κανόνες που έχουν θεσπιστεί θα εφαρμοστούν με ενιαίο και αποτελεσματικό τρόπο από τους υπεύθυνους επεξεργασίας στο πλαίσιο των ad hoc ουσιαστικών σταθμίσεων και των κατ' ιδίαν λειτουργικών υποδομών. Θα επιτύχει το σύστημα αυτορρύθμισης που ιδρύεται με τον Κανονισμό την εξάλειψη των αποκλίσεων που είχε επιφέρει η ενσωμάτωση της Οδηγίας 95/46 / ΕΚ στις εθνικές έννομες τάξεις και την ενιαία εφαρμογή του Κανονισμού ή απλώς θα αντικαταστήσει τις «εθνικές» αποκλίσεις με «συντεχνιακές» που θα προκύψουν από τις ad hoc σταθμίσεις ουσιαστικών και διαδικαστικών παραμέτρων στο πλαίσιο που θέτει ο σκοπός της επεξεργασίας;

ΠΗΓΕΣ

A. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιγγλεζάκης Ι. Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (Κανονισμός 2016 / 679), Το νομικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, Εκδόσεις Interactive Books, 2018,

Κοτσαλής Α. – Μενουδάκος Κ., Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή (Συλλογικό), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2018

Κανελλοπούλου Μπότη Μ. – Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλλογικό), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019,

Μανιάτης Γ. - Μήτρον Α., «Η προστασία των γενετικών δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2008.

Μήτρον Α. , Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Νέο Δίκαιο -Νέες υποχρεώσεις – Νέα δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2017,

Παναγιωτόπουλος Α. «Βιοτρέπεζες και προσωπικά δεδομένα», Εκδόσεις Αντ., Ν. Σάκκουλα Ε.Ε., 2016.

Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 2016/679 /ΕΕ, Εισαγωγή και Προστασία Δικαιωμάτων, Εκδόσεις Σάκκουλα 2017, σελ 42.

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Κηπουρίδου Κ., Μηλαπίδου Μ., Βασιλείου Μ., Ιατρική Δίκτυο και Διαδίκτυο (Συλλογικό), Νομική Βιβλιοθήκη 2018

Χριστοδούλου Κ. Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, Νομική Βιβλιοθήκη 2013,

B. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε., Διασυνورياκή ροή δεδομένων υγείας, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου-Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ.127-146

Βαρβέρης Α., Ο νέος θεσμός του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου-Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ.115-126

Βασιλοπούλου Ε. Βιομετρικά και γενετικά δεδομένα, σε Κοτσαλή Α.– Μενουδάκο Κ., Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 95 - 140

Καρδασιάδου Ζ., Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υγείας από τους φορείς υπηρεσιών υγείας και κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, σε Δίκαιο στην ψηφιακή εποχή (Προστασία Προσωπικότητας – Σύγχρονες μορφές εγκλήματος – Ηλεκτρονικό Επιχειρείν), 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο e – ΘΕΜΙΣ , Βόλος 9-10 Μαρτίου 2012, Νομική Βιβλιοθήκη 2012, σελ. **15-32**.

Κούρτη Ι., Η συγκατάθεση του ασθενούς για την επεξεργασία δεδομένων της υγείας του, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 231- 246

Κυριάκου Τ., Η συμμόρφωση των παρόχων υπηρεσιών υγείας ως υπεύθυνων επεξεργασίας με τον γενικό κανονισμό προσωπικών δεδομένων, σε Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλ.), Κανελλοπούλου- Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019 σελ. 95-114.

Λασκαρίδης Εμμ., Το κλειδί της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα, Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα; ΔιΜΕΕ 2012, σελ. 314 επ.

Λάτσιου Χ., Εισαγγελική παραγγελία και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων υγείας με αφορμή τη Γνωμοδότηση του Αντεισαγγελέα του ΑΠ 4/2014 – Το μήλον της Έριδος, ΕφημΔΔ 2014, σελ. 469-477

Λάτσιου Χ., Η επεξεργασία των δεδομένων υγείας μέσα από την εμπειρία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Βιοηθικά (3), Σεπτέμβριος 2017, σελ. 74-80

Μήτρου Α., Προσωπικά δεδομένα, ιδιωτικότητα, απόρρητο, Συνήγορος του Πολίτη, Ιατρικό Απόρρητο – Πληροφορίες που αφορούν προσωπικά δεδομένα, ηλεκτρονικός ιατρικός φάκελος και αρχεία νοσοκομείων, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2006, σελ. **19 επ.**

Μήτρου Α., Έννοια και προϋποθέσεις των δεδομένων υγείας και γενετικών δεδομένων στο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Ιατρική Δίκτυο και Διαδίκτυο (Συλλ.), Συμεωνίδου -Καστανίδου Ε., Κηπουρίδου Κ., Μηλαπίδου Μ., Βασιλείου Μ.(Επιμ), Νομική Βιβλιοθήκη 2018, σελ. 169-182.

Μήτρου Α. Η προστασία των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων στο γενικό κανονισμό προστασίας προσωπικών δεδομένων, σε «Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα «(Συλ.), Κανελλοπούλου- Μπότη Μ. και Παναγοπούλου Κουτνατζή Φ (Επιμ.), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 53-91.

Μουκίου Χ., Από το Schnengen στοPrüm και στην Ευρωπαϊκή Ένωση: μια πορεία ιχνηλάτησης της γενετικής ταυτότητας των ατόμων στην Ευρώπη; (Με αφορμή τη γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ 2/2009 σχετικά με την τροποποίηση του άρθρου 200 Α του Κώδικα

Ποινικής Δικονομίας που αφορά την ανάλυση DNA και τη δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων), ΕφημΔΔ 5/2010, σελ. 729 -735

Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ. Η δημοσιοποίηση φωτογραφιών οροθετικών εκδιδόμενων ως μέτρο για την προστασία της δημόσιας υγείας σε μια εθελουφλούσα κοινωνία, ΕφημΔΔ 4/2012, σελ. 459 – 469

Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ., Χορήγηση δεδομένα υγείας με άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ): μία θεσμική αποτίμηση ΕφημΔΔ 6/2015,σελ. 755- 771

Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., Βιοηθική προσέγγιση των δεδομένων υγείας και των γενετικών δεδομένων: Οι νέες προκλήσεις υπό το πρίσμα του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ), Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλλογικό), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 26 – 51

Παναγοπούλου – Κουτνατζή Φ., Το ζήτημα της επεξεργασίας δεδομένων υγείας εκ μέρους του ιατρού εργασίας, Βιοηθικοί Προβληματισμοί IV, Δεδομένα Υγείας και Γενετικά Δεδομένα (Συλλογικό), Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σελ. 407-425

Τσαντίλας Π. – Λάτσιου Χ., Το ιατρικό απόρρητο υπό το πρίσμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, Ε.Δ.Κ.Α.2011, σελ. 161 -167

Γ. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<https://www.moh.gov.gr/articles/gdpr/5668-odhgos-proetoimasias-basikes-kateythynseis-symmorfws-pros-to-geniko-kanonismo-prostasias-dedomenwn-gdpr>

Δ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ι. Γνωμοδοτήσεις - Άδειες: ΑΠΔΠΧ Γ/ ΕΞ/97/10.09.2007, ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΞ/97/6785-1/ 25.11.2009, ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΞ/350/31-03-2011, ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΞ/1429-1/11.07.2014, ΑΠΔΠΧ Γ/ ΕΞ 6555 /13.11.2014

ΙΙ. Αποφάσεις: ΑΠΔΠΧ 2000_245 (245 / 2000), ΑΠΔΠΧ 2000_510_17 (510/17/2000), ΑΠΔΠΧ 2000_523_18 (523/18/2000), ΑΠΔΠΧ 2001_147 (147 / 2001), ΑΠΔΠΧ 2001_115 (115 / 2001), ΑΠΔΠΧ 2001_150 (150/2001)ΑΠΔΠΧ 2002_32 (32/2002),ΑΠΔΠΧ 2003_9 (9/2003), ΑΠΔΠΧ 2003_11 (11/2003), ΑΠΔΠΧ 2003_52 (52/2003), ΑΠΔΠΧ 2003_61(61/2003), ΑΠΔΠΧ 2004_2 (2/2004), ΑΠΔΠΧ 2004_43(43/2004), ΑΠΔΠΧ 2004_16 (16/ 2004), ΑΠΔΠΧ 2005_31 (31/ 2005), ΑΠΔΠΧ 2005_49 (49 / 2005), ΑΠΔΠΧ 2005_65 (60/2005), ΑΠΔΠΧ 2006_10 (10 / 2006), ΑΠΔΠΧ 2009_23 (23/2009), ΑΠΔΠΧ 2004_48 (48/2004), ΑΠΔΠΧ 2005_67 (67/2005), ΑΠΔΠΧ 2008_31 (31/2008), ΑΠΔΠΧ 2009_2

(2/2009), ΑΠΔΠΧ 2009_10 (10 / 2009), ΑΠΔΠΧ 2009_40 (40/2009), ΑΠΔΠΧ 2009_55 (55/2009), ΑΠΔΠΧ 2009_61 (61/2009), ΑΠΔΠΧ 2009_73 (73/2009), ΑΠΔΠΧ 2009_86 (86/2009), ΑΠΔΠΧ 2010_15 (15/2010), ΑΠΔΠΧ 2010_39 (39 /2010) , ΑΠΔΠΧ 2010_58 (58/2010), ΑΠΔΠΧ 2010_74 (74 /2010), ΑΠΔΠΧ 2011_1 (1/2011), ΑΠΔΠΧ 2011_27 (27/2011), ΑΠΔΠΧ 2011_46 (46/2011), ΑΠΔΠΧ 2011_118(118/2011), ΑΠΔΠΧ 2011_145 (145/2011), ΑΠΔΠΧ 2011_1061 (1061 /2011), ΑΠΔΠΧ 2012_15 (15/2012), ΑΠΔΠΧ 2012_19 (19/2012), ΑΠΔΠΧ 2012_29 (29/2012), ΑΠΔΠΧ 2012_128 (128 / 2012), ΑΠΔΠΧ 2013_55 (55/2013), ΑΠΔΠΧ 2013_75 (75 / 2013) , ΑΠΔΠΧ 2014_29 (29 /2014), ΑΠΔΠΧ 2014_71 (71 / 2014) , ΑΠΔΠΧ 2014_89 (89 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_90 (90 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_118 (118 / 2014) , ΑΠΔΠΧ 2014_126 (126 /2014), ΑΠΔΠΧ 2014_148 (148 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_155 (155 /2014), ΑΠΔΠΧ 2014_181 (181 / 2014) , ΑΠΔΠΧ 2014_183 (183/ 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_184 (184 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_1 (1/2014), ΑΠΔΠΧ 2014_166 (166 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_169 (169/ 2014), ΑΠΔΠΧ 2014_176 (176 / 2014), ΑΠΔΠΧ 2015_43 (43/2015), ΑΠΔΠΧ 2016_7 (7/2016)

E. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. Εθνικά Δικαστήρια: ΑΠ 2100 / 2009, ΓνΕισΑΠ 1/2005, ΕγκΕισΑΠ 6/2006, ΓνΕισΑπ 15/2011, ΓνΕισΑΠ 4/2014, ΣτΕΟλ 2879/ 1990, ΣτΕΟλ 986 / 2005, ΣτΕΟλ 776 / 2007, ΣτΕΟλ 252 / 2008, ΣτΕ 2863 / 2010, ΣτΕ 3775 / 2012, ΣυμβΠλημΜευσκάδας 2004_99 (99 /2004)

2.Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ): C-101/01 (06-11-2003), Ποινική Δίκη κατά Bodil Lindqvist, *Συλλογή της Νομολογίας 2003 I-12971*, **C-92/09 και C-93/09** (09-11-2010) (Συνεκδικασθείσες υποθέσεις), Verwaltungsgericht Wiesbaden (Γερμανία) κατά Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09), Hartmut Eifert (C-93/09) κατά Land Hessen (για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως),**C-291/12(17-10-2013)**, Michael Schwarz κατά Stadt Bochum (Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως), Ψηφιακή συλλογή (Συλλογή νομολογίας του Δικαστηρίου - Γενική συλλογή)

3.Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ): Gaskin v. UK (1989,12 ECHR 36), Botta v. Italy (1998, 26 ECHR241), I.V. Finland (25.11.2008), S.& Marper v. The United Kingdom (04.12.2008), Radu κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (15.04.2014